

**MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA
BOSNE I HERCEGOVINE**

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE
IZ PODRUČJA POLJOPRIVREDE, PREHRANE I
RURALNOG RAZVITKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2022. GODINU**

SVIBANJ, 2023

SADRŽAJ

POPIS TABLICA.....	3
POPIS GRAFIKONA	3
KRATICE.....	3
Izvori podataka i doprinos u pripremi Izvješća.....	5
UVOD	6
1. OPĆI POKAZATELJI POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SEKTORA U UKUPNIM GOSPODARSKIM AKTIVNOSTIMA	9
1.1 Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova	9
1.2 Uposlenost u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	9
1.3 Neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duhanskih proizvoda	9
1.4 Indeks potrošačkih cijena	10
1.5 Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda.....	10
1.6 Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda	11
1.7 Indeks cijena dobara i usluga za potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji za 2022. godinu	13
1.8 Prodaja poljoprivrednih proizvoda na tržnicama u 2022. godini	14
1.9 Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava	15
1.10 Poljoprivredno zemljište prema načinu korištenja i zasijane površine.....	16
2. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA	17
3. BROJNO STANJE STOKE I STOČARSKA PROIZVODNJA.....	20
3.1. Brojno stanje stoke	20
3.2. Stočarska proizvodnja	21
3.2.1. Proizvodnja mesa.....	21
3.3. Proizvodnja, otkup i prerada mlijeka	22
3.4. Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda	24
3.5. Proizvodnja jednodnevnih pilića za tov i proizvodnju jaja	25
3.6. Proizvodnja konzumnih jaja, meda i vune	26
4. KAPACITETI ZA UZGOJ I PROIZVODNJA RIBE.....	27
5. POTPORE POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVITKU.....	28
5.1. Regulatorni okvir za provedbu potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH... 28	
5.2. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH	29
5.3. Analiza strukture proračunske potpore po skupinama mjera	31
5.4. Struktura potpore po proizvodima/proizvodnjama	35

5.5.	Poljoprivredne potpore u regiji i usporedba s potporama u Bosni i Hercegovini	36
6.	TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM PROIZVODIMA	38
6.1.	Razmjena poljoprivredno-prehrambenim proizvodima po regijama.....	39
6.2.	Struktura vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.....	41
7.	PROVEDBA PRIORITETA I MJERA U OBLASTI POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVITKA TIJEKOM 2022. GODINE.....	42
7.1.	Regulatorni okvir u području poljoprivrede i ruralnog razvitka	42
7.2.	Provedba Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (2018-2021) - Okvirni dokument i izrada novog Strateškog okvira za razdoblje 2022-2027. godina	44
7.3.	IPARD operativna struktura	45
7.4.	Razvitak EU LEADER programa i lokalnih akcijskih skupina (LAG) u Bosni i Hercegovini.....	46
7.5.	Poljoprivredni informacijski sustavi i poljoprivredna statistika	46
8.	SAVJETODAVNE USLUGE U POLJOPRIVREDI	47
9.	RIBARSTVO	48
10.	ORGANSKA PROIZVODNJA U BOSNI I HERCEGOVINI.....	49
11.	EUROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SURADNJA	51
11.1.	Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola	51
11.2.	Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)	52
11.3.	Međunarodni sporazum o maslinovom ulju i stolnim maslinama iz 2015. godine	53
12.	SIGURNOST HRANE	54
13.	ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA.....	57
14.	VETERINARSTVO	61

POPIS TABLICA

Tablica 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva lova i ribolova (2021-2022) u tekućim cijenama

Tablica 2. Uposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti (2021-2022)

Tablica 3. Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duhanskih proizvoda (2021-2022) u KM

Tablica 4. Indeks potrošačkih cijena hrane, bezalkoholnih pića, duhana i alkoholnih pića

Tablica 5. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema skupinama proizvoda u 2022. godini

Tablica 6. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2021-2022. (KM)

Tablica 7. Indeksi cijena dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji (Input I), 2015=100

Tablica 8. Prodaja odabranih poljoprivrednih proizvoda na tržnicama u 2022. godini

Tablica 9. Kategorije i površina korištenog poljoprivrednog zemljišta (000 hektara)

Tablica 10. Proizvodnja i prinos najznačajnijih voćnih vrsta u BiH (2021-2022)

Tablica 11. Površine po intenzivnim vinogradima, proizvodnja i prinos grožđa (2021-2022)

Tablica 12. Brojno stanje stoke i peradi u BiH (000)

Tablica 13. Broj zaklanih životinja i neto proizvodnja mesa u klaonicama

Tablica 14. Proizvodnja sirovog mlijeka (kravlje, ovčje i kozje mlijeko), milijuna litara

Tablica 15. Proizvodnja sirovog mlijeka (kravlje, ovčje i kozje mlijeko) u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH, milijuna litara

Tablica 16. Otkup sirovog kravljeg mlijeka u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2021-2022.

Tablica 17. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda 2021-2022. (u tonama)

Tablica 18. Ukupan kapacitet i način korištenja inkubatorskih stanica, 2021-2022.

Tablica 19. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH

Tablica 20. Proizvodnja konzumne ribe i školjkaša u BiH (2022)

Tablica 21. Struktura objekata u eksploataciji u BiH

Tablica 22. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj

Tablica 23. Uzgoj i proizvodnja slatkovodne i morske ribe u Federaciji BiH

Tablica 24. Poljoprivredni proračuni u Bosni i Hercegovini (2016-2022), (milijuna KM)

Tablica 25. Distribucija potpora po proizvodima/skupinama proizvoda (%)

Tablica 26. Ukupni proračuni BiH i susjeda za razdoblje 2019-2022. (milijuna eura)

Tablica 27. Struktura poticaja u Srbiji za 2022. godinu (euro)

Tablica 28. Struktura poticaja u Sjevernoj Makedoniji 2022. godine (euro)

Tablica 29. Struktura proračuna za poljoprivredu i ruralni razvitak u Crnoj Gori za 2022. (milijuna eura)

Tablica 30. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda* BiH sa svijetom (2021-2022), milijuna KM

Tablica 31. Usporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regijama (milijuna KM)

Tablica 32. Kategorije proizvoda sa najvećom vrijednosti i udjelom u ukupnom izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (milijuna KM)

Tablica 33. Kategorije proizvoda sa najvećom vrijednosti i udjelom u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda (milijuna KM)

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Poljoprivredni proračuni u BiH za razdoblje 2016-2022. (u milijunima KM)

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u postocima)

Grafikon 3: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u milijunima KM)

Grafikon 4: Mjere izravne potpore proizvodnji u BiH - struktura (u milijunima KM)

Grafikon 5: Mjere ruralnog razvitka - struktura (u milijunima KM)

Grafikon 6: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH - struktura (u milijunima KM)

Grafikon 7: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH - struktura (u milijunima KM)

Grafikon 8: Neallocirano (ostalo), (u milijunima KM)

Grafikon 9: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/skupinu ili sve proizvode (%)

KRATICE

ASK - Afrička svinjska kuga
APD - Agriculture Policy Dialogue
ARCP - engl. Agriculture Resilience and Competitiveness Project
AIMCS - engl. Animal Identification and Movement Control System
BDP - Bruto domaći proizvod
BDV - Bruto dodana vrijednost
BSE - Bovine spongiform encephalopathy
CEFTA – (Central European Free Trade Agreement) - Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini
CzDA - Češka razvojna agencija
DG SANTE - (Directorate-General for Health and Food Safety) - Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane
EC (European Commission) - Europska komisija
EFTA - (European Free Trade Agreement) - Europski sporazum o slobodnoj trgovini
EFSA - European Food Safety Authority
EU - Europska unija
EU RASFF (EU Rapid Alert System for Food and Feed) – Europski sustav upozorenja za hranu i hranu za životinje
EU4AGRI (European Union Support to Agriculture Competitiveness and Rural Development in Bosnia and Herzegovina) - Europska pomoć potpore za konkurentnost poljoprivrede i ruralnog razvitka u BiH
EUROFISH - (International Organization for Developing Fisheries and Aquaculture in Europe) - Međunarodna organizacija za razvitak ribarstva i akvakulture u Europi
FAO (Food and Agriculture Organization) - Organizacija za hranu i poljoprivredu
GI - Zemljopisna oznaka
GFCM - (General Fisheries Commission for the Mediterranean) – Opće povjerenstvo za mediteransko ribarstvo
GMO - genetski modificirani organizmi
INFOSAN - International Food Safety Authorities Network
IOC - International Organization for Olives
IPA III - Instrument for Preaccession Assistance
IPARD - Instrument for Pre-accession Assistance Rural Development
IPM - Integrated Pest Management
KSK - Klasična svinjska kuga
LAG - Lokalna akcijska skupina
LEADER - Links between the Rural Economy and Development Actions
SSP - Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
TAIEX- Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission
TSE – Transmissible spongiform encephalopathies
UN - United Nations
UNDP - United Nations Development Programme
UoST - Ugovor o slobodnoj trgovini
USAID - United States Agency for International Development
VPIP - Visoka patogena influenza ptica
WHO - World Health Organization

Izvori podataka i doprinos u pripremi Izvješća

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH priprema Godišnje izvješće o stanju u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku (u daljnjem tekstu: Izvješće) sukladno zakonskoj obvezi propisanoj člankom 23. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH. Izvješće se temelji na prethodno dostavljenim izvješćima koja pripremaju nadležna tijela entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i predstavlja sveobuhvatan pregled stanja u sektoru poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini, kao i osvrt na kretanja temeljnih proizvodnih i gospodarskih pokazatelja u odnosu na prethodnu godinu. Izvješće predstavlja cjelovit dokument u BiH u kojem je prikazano stanje u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i provedene mjere poljoprivredne politike, razinu novčanih sredstava koja su izdvojena u cilju podizanja razina proizvodnosti i jačanja konkurentnosti domaće poljoprivrede, razvitka poljoprivrede i sela te očuvanja prirode i racionalnog upravljanja prirodnim resursima.

Prilikom izrade Izvješća nastojao se dati cjelovit prikaz stanja tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Bosni Hercegovini (Republika Srpska, Federacija Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine) za 2022. godinu. Međutim, kao i prethodnih godina, u izradi i ovog izvješća poteškoće je predstavljao nedostatak točnih i pouzdanih podataka. Osim toga i teškoće u prikupljanju podataka i informacija, relevantnost i razlike u pogledu vrste i strukture podataka koje dostavljaju nadležna tijela entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine još uvijek su značajne. Svi pregledi i analize koje su urađene u Izvješću su utemeljeni na službenim statističkim podacima i jednim dijelom podataka nadležnih entitetskih institucija i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, s tim što postoji razlika u metodologiji prikupljanja podataka, te samim tim i neslaganje podataka kada se međusobno porede. Iskazana problematika vezana za podatke odrazila se i na vremensko razdoblje izrade Izvješća, obuhvat analize i kvalitetu samog dokumenta.

U Izvješću su predstavljani temeljni pokazatelji makroekonomskog okružja, zasijane površine, opseg i struktura u poljoprivrednoj proizvodnji, otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda, vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda, te struktura robne razmjene po proizvodima i trgovinskim partnerima, aktualnoj poljoprivrednoj politici, mjerama i potpori namijenjenoj poljoprivredi i ruralnom razvitku. Također, predstavljene su provedene aktivnosti na polju europskih integracija i međunarodne suradnje, provedba i potpisivanje međunarodnih sporazuma, sigurnosti hrane, zaštite zdravlja bilja i životinja.

Dokumenti koji su korišteni u izradi Izvješća su:

1. Godišnje izvješće o radu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske za 2022. godinu;
2. Izvješće o radu Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za 2022. godinu;
3. podaci Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine;
4. Izvješće o provedenoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvitku u Bosni i Hercegovini za 2022. godinu Ureda za harmonizaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku;
5. Informacija o provedenim aktivnostima u 2022. godini iz nadležnosti Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja;
6. Informacija o provedenim aktivnostima Ureda za veterinarstvo BiH u 2022. godini;
7. Informacija Agencije za sigurnost hrane BiH o provedenim aktivnostima za 2022. godinu;
8. Izvješće Europske komisije o napretku Bosne i Hercegovine za 2022. godinu;
9. službeni izvori podataka nadležnih državnih, entitetskih i tijela Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

UVOD

Aktualna događanja koja su obilježila 2022. godinu vezana su za prevazilaženje poremećaja na tržištu energenata i hrane, značajnim rastom cijena i opskrbljenosti tržišta prouzročenih najprije pandemijom COVID-19, a zatim i ukrajinskom krizom. Poremećaji na globalnom tržištu su imali izuzetno jak utjecaj na poljoprivredni sektor i tržište hrane i lance opskrbe u cijelom svijetu pa i u BiH. Kriza je izravno najvećim dijelom pogodila prehrambeni sektor koji izravno ovisi o uvozu sirovina za preradu, a od proizvođačkih u prvom redu voćarski sektor, s obzirom na otežane uvjete prijevoza u Rusku Federaciju i rast cijena prijevoza, zatim ratarsku i stočarsku proizvodnju zbog značajnog rasta cijena inputa potrebnih za primarnu poljoprivrednu proizvodnju (mineralnih gnojiva, goriva, sjemenskog i sadnog materijala, zaštitnih sredstava i dr.). Nisu bile pošteđene ni brojne tvrtke koje se bave proizvodnjom ulja, kruha, peciva i konditorskih proizvoda s obzirom da su brojne zemlje, a osobito zemlje regije (Srbija, Hrvatska i Mađarska) zabranile izvoz pšenice, kukuruza, soje, suncokreta, brašna i ulja.

S obzirom na to da je porast cijene energenata u najvećoj mjeri utjecao na visoke cijene, manju proizvodnju i nestašicu mineralnih gnojiva na svjetskom i domaćem tržištu, kao odgovor na nastalu situaciju Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH sačinilo je Odluku o otvaranju privremenih tarifnih kvota pri uvozu mineralnih gnojiva iz trećih zemalja. Odlukom se privremeno, do 31. 12. 2022. godine, omogućava bescarinski uvoz 100.000 tona mineralnih gnojiva i utvrđuju kriteriji za primjenu privremenih tarifnih kvota i način raspodjele. Vijeće ministara BiH je na 147. sjednici održanoj 18.03.2022. godine usvojilo predmetnu Odluku kako bi poljoprivredni proizvođači u Republici Srpskoj i Federaciji BiH osigurali dovoljne količine mineralnih gnojiva po povoljnim cijenama u predstojećoj sjetvi. Tijekom zajedničkog sastanka ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i veleposlanika Republike Turske u BiH inicirano je da turska strana razmotri mogućnost olakšanog plasmana neophodnih količina mineralnih gnojiva na tržište BiH, koje su potrebne za poljoprivrednu proizvodnju u tekućoj godini, u skladu s postojećim zakonskim mehanizmima Republike Turske. S tim u vezi, usuglašen je stav Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i entitetskih ministarstva nadležnih za poljoprivredu da se od Turske zatraži izvozna kvota od 50.000 tona mineralnog gnojiva. Službeno je zahtjev upućen prema Ministarstvu poljoprivrede Republike Turske i Veleposlanstvu BiH u Turskoj te je odobren uvoz 30.000 tona gnojiva od čega 25.000 tona KAN-a i 5.000 tona NPK. Od ukupne količine gnojiva, 14.000 tona je odobreno za Republiku Srpsku, 14.000 tona za Federaciju BiH i 2.000 tona za Brčko distrikt BiH. Uvoznici iz Republike Srpske su uvezli ukupnu odobrenu količinu mineralnih gnojiva od 14.000 tona čime su u dobroj mjeri podmirene potrebe poljoprivrednih proizvođača, dok uvoznici iz Federacije BiH i Brčko distrikta nisu ostvarili uvoz.

U cilju sprečavanja nestašice određenih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na tržištu Republike Srpske i Federacije BiH, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je iniciralo izuzimanje Bosne i Hercegovine od Odluke Vlade Republike Srbije o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Činjenica je da su domaći proizvođači imali već ugovorene količine nabavke merkantilne pšenice, merkantilnog kukuruza i pšenične krupice u količini od 196.145 tona s proizvođačima iz Srbije, ali nabava nije mogla biti provedena zbog Odluke Vlade Republike Srbije o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Na temelju zahtjeva nadležnih entitetskih ministarstava, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je sačinilo informaciju o potrebnim količinama nabave merkantilne pšenice, merkantilnog kukuruza i pšenične krupice, koja je upućena predsjedavajućem Vijeća ministara BiH na temelju koje se tražilo izuzeće. Kako je Odluka Vlade Srbije o zabrani izvoza

bila privremenog karaktera, a kako bi se nastavio vanjskotrgovinski promet i izvoz ugovorenih količina merkantilne pšenice, merkantilnog kukuruza i pšenične krupice donesena je nova Odluka o privremenom ograničenju izvoza osnovnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda bitnih za stanovništvo Srbije, koja je stupila na snagu 21.04.2022. Uz Odluku, usvojena je i Uputa za podnošenje zahtjeva za izvoz. Novom odlukom Vlade, za izvoz je bilo dozvoljeno 150.000 tona pšenice, 150.000 tona kukuruza i 20.000 tona brašna mjesečno, dok je mjesečna kvota za rafinirano suncokretovo ulje iznosila 8.000.000 litara. Na zahtjev su tražene izvozne dozvole za najviše 20 % odobrenih količina po skupini proizvoda na mjesečnoj razini. Po okončanju žetve žitarica u Republici Srbiji izvršena je analiza stanja žitarica na temelju koje je Vlada Republike Srbije od rujna ukinula odluku o zabrani izvoza pšenice i kukuruza na inozemna tržišta, pa i na tržište Bosne i Hercegovine.

U cilju utvrđivanja ispunjavanja uvjeta za izvoz crvenog mesa iz BiH na tržište EU u drugostupanjskom nadzoru, veterinarski inspektori Uprave za zdravlje i sigurnost hrane Europske komisije izvršili su kontrole u objektima izvozno-orijentiranih gospodarskih subjekata iz Republike Srpske i Federacije BiH. Tijekom održanog zajedničkog sastanka predstavnika BiH i Europske komisije predstavljeni su preliminarni nalazi i nedostaci na kojima je neophodno raditi u predstojećem razdoblju kako bi se omogućio plasman crvenog mesa na tržište Europske unije. S tim u vezi, Uprava je sačinila izvješće o obavljenom auditu za kontrolu zdravlja životinja u cilju provjere ispunjenosti uvjeta za izvoz mesa goveda, ovaca i koza iz BiH u EU. Na temelju izvješća, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u suradnji s Uredom za veterinarstvo BiH i nadležnim tijelima Republike Srpske, Federacije BiH i Brčko distrikta, intenzivno radilo na pripremi akcijskog plana za uklanjanje uočenih nedostataka i ispunjavanje pet preporuka iz izvješća europskog audit tima. Nakon što su utvrđeni jasni ciljevi i rokovi za izvršenje, akcijski plan je dostavljen Upravi za zdravlje i sigurnost hrane Europske komisije.

Saudijska Arabija prihvatila je upitnik iz BiH za izvoz crvenog mesa, mesa peradi i prerađevina od mesa što predstavlja dodatni poticaj za razvitak domaćih kapaciteta. S tim u vezi, Ured za veterinarstvo BiH je zatražio da ministarstva poljoprivrede Republike Srpske i Federacije BiH kandidiraju potencijalne objekte za izvoz crvenog mesa i piletine u Saudijsku Arabiju i najavljen je posjet inspekcije nadležnog tijela Kraljevine Saudijske Arabije za 2023. godinu.

Šesti sastanak Pododbora između EU i Bosne i Hercegovine za poljoprivredu i ribarstvo, uključujući sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna pitanja održan je 16. lipnja 2022. Predstavnici Europske komisije razgovarali su s mjerodavnim tijelima Bosne i Hercegovine o najnovijim događanjima u ovim područjima. Komisija je potakla Bosnu i Hercegovinu da nastavi s neophodnim reformama i razvitkom sektorskih strategija i zakona. Komisija je ohrabrila zemlju da značajno ubrza napore za jačanjem institucionalnih i administrativnih kapaciteta, te da ubrza usklađivanje i koordinaciju zakonodavstva u svim ovim područjima. Komisija je naglasila važnost punog poštivanja odredaba Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), osobito onih u svezi s trgovinskim koncesijama koje su strane učinile i prethodnim obavješćavanjem/konzultacijama o svim predloženim ograničenjima trgovine. Naglašena je potreba ubrzavanja izrade strategije za ruralni razvitak nakon 2021. uz potporu financijske i stručne pomoći EU, kao ključnog preduvjeta za održive reforme u cijelom sektoru i daljnju pomoć. Komisija je podsjetila da Bosna i Hercegovina mora učiniti napredak i u usklađivanju mjera potpore diljem zemlje i postupno ih uskladiti s pravnom stečevinom EU. Komisija je ponovno pozvala Bosnu i Hercegovinu da prevaziđe dugotrajnu bezizlaznu situaciju u pogledu popisa poljoprivrednih gazdinstava čije odsustvo ozbiljno ometa poljoprivrednu statistiku i kreiranje politike razvitka poljoprivrede i ruralnog razvitka, te

podsjetila da se poljoprivredni informacijski sustavi moraju uskladiti u cijeloj zemlji. Na polju sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih pitanja, Komisija je ponovila potrebu za usklađivanjem zakona o sigurnosti hrane i veterinarskim pitanjima na razini BiH s najnovijim ažuriranjima pravne stečevine EU, te za daljnjom nadogradnjom institucionalnih i administrativnih kapaciteta, uključujući inspeksijske službe. Što se tiče politike ribarstva u Bosni i Hercegovini Komisija je istaknula da moraju biti usklađene u cijeloj zemlji i usklađene s pravnom stečevinom EU. Komisija je naglasila važnost ubrzavanja pripreme strategije ribarstva i akvakulture, koja je ključna za osiguranje usklađenosti sa zajedničkom ribarstvenom politikom te daljnu pomoć. Bosna i Hercegovina također mora intenzivirati napore na izgradnji administrativnih struktura neophodnih za provedbu politike ribarstva i kontrolnih mjera. Daljnji naponi su također potrebni u prikupljanju podataka i statistika, od suštinske važnosti za planiranje i provedbu politika.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je pokrenulo aktivnosti izrade Nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje 2022-2027. godina - Okvirni dokument. S tim u vezi uspostavljeno je Interresorno povjerenstvo za izradu Nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje 2022-2027. godina - Okvirni dokument u čijem radu sudjeluju imenovani predstavnici Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko distrikta BiH. Tehničku potporu radu Interresornog povjerenstva pruža IPA II. projekt EU4Agri, koji provodi UNDP. U dosadašnjem radu pripremljen je prvi dio Nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH koji sadrži pregled ključnih podataka o prirodnim resursima, poljoprivrednoj proizvodnji, značajkama seoskih područja, poljoprivrednim proizvođačima, strukturi poljoprivrednih gazdinstava, prehrambenoj industriji, institucionalnim strukturama, sektorskim politikama, trgovini poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima. Na temelju prikupljenog i obrađenog skupa podataka, koji je obuhvatio prethodno programsko razdoblje 2014-2020. godina, izvršena je analiza stanja sektora poljoprivrede i ruralnog razvitka. U predstojećem razdoblju Interresorno povjerenstvo će uz potporu konzultanata EU4Agri projekta, na temelju odredaba planskih dokumenata Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, utvrditi okvirne strateške ciljeve i mjere ruralnog razvitka.

1. OPĆI POKAZATELJI POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SEKTORA U UKUPNIM GOSPODARSKIM AKTIVNOSTIMA

1.1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova

Prema prvim procjenama Agencije za statistiku BiH bruto dodana vrijednost primarnih djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova za 2022. godinu u tekućim cijenama je iznosila 2,19 milijardi KM i čini oko 5 % ukupne bruto dodane vrijednosti BiH gospodarstva. U odnosu na prethodnu godinu nominalni rast bruto dodane vrijednosti u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova iznosio je 12 %.

Tablica 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva lova i ribolova (2021-2022) u tekućim cijenama

	2021	2022*	Nominalni indeks 2022/2021
Vrijednost (000 KM)	1.964.829	2.199.398	112
Udio u BDV	6,0 %	5,7 %	-0,3 %
Udio u BDP	5,0 %	4,8 %	-0,2 %

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Procjena bruto domaćeg proizvoda - proizvodni pristup - kvartalni podaci za 2022. godinu

1.2. Uposlenost u djelatnosti poljoprivreda, šumarstva i ribarstva

Prema podacima Ankete o radnoj snazi za BiH za 2022. godinu broj uposlenih osoba u poljoprivrednoj djelatnosti je, u usporedbi s prethodnom godinom, manji za 23 %. Značajno smanjenje od 40 % je zabilježeno kod broja žena uposlenih u poljoprivrednoj djelatnosti, dok je broj muškaraca uposlenih u ovoj djelatnosti također manji, ali u nešto manjem postotku nego kod žena i iznosi 12 %.

Tablica 2. Uposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti (2021-2022)

	2021	2022	Indeks 2022/2021
Ukupno uposlene osobe (000)	1.151	1.162	101
Ukupno uposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti (000)	109	84	77
Muškarci uposleni u poljoprivrednoj djelatnosti (000)	67	59	88
Žene uposlene u poljoprivrednoj djelatnosti (000)	42	25	60

Izvor: Anketa o radnoj snazi Agencije za statistiku BiH

1.3. Neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duhanskih proizvoda

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, prosječna neto isplaćena plaća po uposlenom u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u 2022. godini je iznosila 975 KM i veća je u usporedbi s neto isplaćenom plaćom iz prethodne godine za 13 %. U okviru djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva najveća neto zarada po uposlenom je u šumarstvu i sječi drva i iznosila je 1.013 KM.

Tablica 3. Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duhanskih proizvoda (2021-2022) u KM

Djelatnost	2021	2022	Indeks 2022/2021
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	865	975	113
Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti u vezi s njima	652	755	116
Šumarstvo i sječa drva (iskorištavanje šuma)	903	1.013	112
Ribolov i akvakultura	658	768	117
Prerađivačka industrija			
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	727	833	115
Proizvodnja pića	1.065	1.211	114
Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.081	1.045	97

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Kada je riječ o prerađivačkoj industriji najveća neto zarada po zaposlenom od 1.211 KM je zabilježena u proizvodnji pića i zabilježila je značajnije povećanje i to za 14 % u odnosu na ostvarenu neto zaradu iz prethodne godine, zatim slijedi proizvodnja duhanskih proizvoda s neto zaradom od 1.045 KM po zaposlenome i zabilježila je smanjenje za 3 % u odnosu na prethodnu godinu. Neto zarada u proizvodnji prehrambenih proizvoda je najniža i iznosila je 833 KM u 2022. godini i zabilježila je povećanje od 15 % u usporedbi s neto zaradom iz prethodne godine koja je iznosila 727 KM.

1.4. Indeks potrošačkih cijena

Promatrajući prosječno kretanje indeksa potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini u 2022. godini u odnosu na prosjek 2021. godine, zabilježena je prosječna inflacija od 14,0 %. Ako promatramo stope inflacije u 2022. godini u odnosu na one iz 2021. godine prema namjeni potrošnje, u 2022. godini zabilježen je prosječan rast cijena hrane za 15,6 %, bezalkoholnih pića za 8,5 %, alkoholnih pića za 4,3 % i duhana za 1,1 %.

Tablica 4. Indeks potrošačkih cijena hrane, bezalkoholnih pića, duhana i alkoholnih pića

Skupine	2021 (baza indeksa prosinac 2020=100)	2022 (baza indeksa prosinac 2021=100)
Hrana	104,8	115,6
Bezalkoholna pića	102,4	108,5
Duhan	102	101,1
Alkoholna pića	102,3	104,3

Izvor: Agencija za statistiku BiH

1.5. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda

Poslovni subjekti su u 2022. godini od poljoprivrednih proizvođača otkupili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti 409,5 milijuna KM, pri čemu je vrijednost otkupljenih proizvoda u ovoj godini veća za 24 % u usporedbi s ukupnom vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda iz 2021. godine. Na povećanje ukupne vrijednosti otkupljenih proizvoda je utjecao rast cijena industrijskog bilja, žitarica, krumpira i životinja. Značajno povećanje vrijednosti otkupa je

zabilježeno kod industrijskog bilja za 108 % i žitarica za 75 %, zatim životinja za 26 %, krumpira za 25 %, ostalih proizvoda za 24 %, proizvoda od životinja za 15 % i u nešto manjem postotku krmnog bilja za 3 % i voća za 2 % u odnosu na vrijednost otkupa iz prethodne godine. Jedino je vrijednost otkupljenog povrća bila za 2 % manja nego prethodne godine.

Tablica 5. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema skupinama proizvoda u 2022. godini

Kategorije	Vrijednost (KM)		Indeksi vrijednosti 2022/2021	
	Otkup	Izravna prodaja	Otkup	Izravna prodaja
Žitarice	56.289.616	34.347.189	175	154
Industrijsko bilje	16.958.717	12.771.180	208	85
Krumpir	4.378.621	1.391.725	125	112
Povrće	18.283.675	1.678.110	98	61
Stočno/krmno bilje	310.004	1.469.796	103	124
Voće	31.644.923	28.231.392	102	112
Sadni materijal	92.170	9.336.955		154
Alkoholna pića		13.165.218		146
Životinje	99.537.345	182.014.241	126	137
Proizvodi životinja	177.443.592	81.873.336	115	122
Ostali proizvodi	4.591.146	41.798.739	124	125
Ukupno	409.529.810	408.077.883	124	129

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poslovni subjekti su iz vlastite proizvodnje izravno prodali/isporučili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 408 milijuna KM. Kategorija poljoprivrednih proizvoda koja je izravno prodana u najvećoj vrijednosti od 182 milijuna KM su žive životinje, zatim slijede proizvodi od životinja u vrijednosti od oko 82 milijuna KM, ostali proizvodi u vrijednosti oko 42 milijuna KM, žitarice 34 milijuna KM, voće u vrijednosti od 28 milijuna KM, industrijsko bilje u vrijednosti oko 13 milijuna KM, alkoholna pića 13 milijuna KM, sadnog materijala 9,4 milijuna KM, povrće 1,7 milijuna KM, 1,5 milijuna KM krmno bilje i krumpira 1,4 milijuna KM.

Najznačajnije povećanje vrijednosti izravne prodaje u 2022. godini, u odnosu na prethodnu godinu, je zabilježeno kod žitarica i sadnog materijala i to za 54 %, alkoholnih pića za 46 %, životinja za 37 %, ostalih proizvoda za 25 %, krmnog bilja za 24 %, proizvoda od životinja za 22 %, krumpira i voća za 12 %, dok je pad vrijednosti izravne prodaje zabilježen kod voća za 39 % i industrijskog bilja za 15 %.

1.6. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda

Otkupne cijene žitarica – Otkupna cijena za jednu tonu pšenice u 2022. godini iznosila je 633 KM i viša je za 253 KM po toni ili 67 %, raži 602 KM i veća je za 80 %, ječma 593 KM i veća je za 51 % u odnosu na prethodnu godinu. Tona merkantilnog kukuruza je otkupljivana nakon berbe po cijeni od 628 KM, što je za 43 % više nego prethodne godine.

Tablica 6. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2021-2022.
(KM)

Naziv proizvoda	Jedinica mjere	2021	2022	Indeks 2022/2021
Pšenica, merkantilna	tona	380	633	167
Raž, merkantilna	tona	335	602	180
Ječam, merkantilni	tona	393	593	151
Kukuruz, merkantilni	tona	439	628	143
Soja	kg	0,9	1,0	111
Duhan, suhi list	kg	2,70	3,2	119
Krumpir, merkantilni	kg	0,5	0,8	160
Grah	kg	3,6	4,9	136
Crni luk	kg	0,7	0,7	100
Češnjak	kg	4,8	4,8	100
Kupus	kg	0,6	0,5	83
Mrkva	kg	1,1	1,2	109
Zelena salata	kg	1,5	1,4	93
Špinat	kg	1,6	1,8	113
Rajčica	kg	1,2	1,6	133
Paprika	kg	1,1	1,5	136
Lucerka	kg	294	296	101
Šljive	kg	1,1	1,0	91
Jabuke	kg	0,6	0,8	133
Kruške	kg	1,3	1,3	100
Maline	kg	5,8	7,3	126
Grožđe	kg	1,4	1,5	107
Telad starosti do 1 godine	kg	4,6	6,5	141
Junad starosti od 1 do 2 godine	kg	4	5,5	138
Svinje za tov	kg	2,2	3,0	136
Jagnjad od 2 mjeseca do 1 godine	kg	4,7	7,2	153
Tovljeni pilići	kg	2,1	2,3	110
Jaja	komada	0,2	0,2	100
Kravlje mlijeko	litara	0,6	0,7	117
Med	kg	12	13,5	113

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Otkupne cijene industrijskih usjeva: Otkupna cijena soje u 2022. godini iznosila je 1,0 KM po kilogramu i veća je za 11 % u usporedbi s otkupnom cijenom soje iz prethodne godine. Kilogram duhana u listu je u 2022. godini otkupljivao po cijeni od 3,30 KM i cijena je bila viša za 19 % u usporedbi s otkupnom cijenom duhana iz prethodne godine.

Prosječne otkupne cijene krumpira i povrća: Otkupna cijena krumpira u 2022. godini iznosila je 0,80 KM/kg i bila je veća za 0,30 KM ili 60 % u usporedbi s otkupnom cijenom krumpira iz prethodne godine. Što se tiče otkupnih cijena povrća, viša otkupna cijena u 2022. godini se bilježi kod otkupa graha za 36 %, paprike za 36 %, rajčice za 33 %, špinata za 13 %, i mrkve za 9 %. Otkupna cijena je ostala ista kao i prethodne godine i to crnog luka 0,70 KM i bijelog luka 4,80 KM, dok je otkupna cijena zelene salate niža za 7 %, i kupusa za 13 % u usporedbi s prosječnom otkupnom cijenom iz prethodne godine.

Otkupne cijene voća i grožđa: Maline su voće kod kojeg je zabilježeno najviše povećanje otkupne cijene i to za 26 % s obzirom da je otkupna cijena iznosila 7,3 KM po kilogramu.

Otkupna cijena šljive za 2022. godinu iznosila je u prosjeku 1 KM po kilogramu i bila je niža za 9 % u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine. Otkupna cijena kruške je iznosila 1,30 KM po kilogramu i ostala je ista kao i prethodne godine. Što se tiče jabuka otkupna cijena je iznosila 0,80 KM po kilogramu i viša je za 0,20 KM po kilogramu ili za 33 % u odnosu na otkupnu cijenu iz prošle godine. Kilogram grožđa se u 2022. godini otkupljivao po cijeni od 1,50 KM što je za 7 % viša otkupna cijena u usporedbi s cijenom iz prethodne godine kada je iznosila 1,40 KM.

Otkupne cijene žive stoke i peradi: Najveća otkupna cijena od 7,2 KM po kilogramu žive vage je zabilježena kod jagnjadi starosti od 2 mjeseca do godinu dana i u usporedbi s otkupnom cijenom iz prethodne godine je veća za 53 %. Telad starosti do jedne godine su se otkupljivala po cijeni od 6,5 KM po kilogramu s tim da je otkupna cijena bila za 41 % viša u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine koja je iznosila 4,60 KM po kilogramu. Otkupna cijena svinja za tov u 2022. godini je iznosila 3 KM po kilogramu i viša je za 36 %, utovljenih pilića 2,30 KM po kilogramu i viša je za 10 %. Što se tiče otkupne cijene junadi starosti od 1 do 2 godine iznosila je 5,5 KM po kilogramu i veća je za 38 % u usporedbi s otkupnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila 4 KM po kilogramu žive vage.

Otkupne cijene stočarskih proizvoda i meda: Otkupna cijena jaja po komadu iznosila je 0,20 KM po komadu i jednaka je otkupnoj cijeni iz prethodne godine, dok je otkupna cijena meda po kilogramu viša za 1,5 KM ili 13 %. Kada je riječ o otkupnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka, ona je iznosila 0,70 KM po litri i viša je za 0,10 KM po litri ili 17 % u usporedbi s otkupnom cijenom iz prethodne godine.

1.7. Indeks cijena dobara i usluga za potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji za 2022. godinu

Nabavne cijene dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji (Input I) u 2022. godini su u odnosu na prosjek cijena iz 2015. godine više za 39,3 %.

Tablica 7. Indeksi cijena dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji (Input I), 2015=100

Inputi	2022
Sjeme i sadni materijal	114,3
Energija i maziva	139,0
Gnojiva i sredstva za oplemenjivanje tla	205,5
Sredstva za zaštitu bilja i pesticidi	108,9
Veterinarski troškovi	104,8
Stočna hrana	145,9
Održavanje opreme	102,7
Održavanje zgrada	114,5
Ostala dobra i usluge	108,1
Dobra i usluge za tekuću potrošnju u poljoprivredi (Input I), ukupno	139,3

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Iz podataka u tablici je vidljivo da su kod dobara i usluga u poljoprivrednoj proizvodnji tijekom 2022. godine, u odnosu na prosjek nabavnih cijena iz 2015. godine, najveći skok zabilježile nabavna cijena gnojiva i sredstava za oplemenjivanje tla i to za 105,5 %, stočne hrane za 45,9 %, energije i maziva za 39 %, te održavanje zgrada za 14,5 % i sjemena i sadnog materijala za 14,3 %.

1.8. Prodaja poljoprivrednih proizvoda na tržnicama u 2022. godini

Promatrajući podatke o prodaji određenih poljoprivrednih proizvoda koje su individualni proizvođači prodavali na lokalnim tržnicama tijekom 2022. godine, u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine, evidentno je značajno povećanje vrijednosti prodaje što je rezultat poskupljena i rasta cijena poljoprivrednih proizvoda. Najznačajnije povećanje vrijednosti prodaje kod žitarica je zabilježeno kod merkantilne raži za 138 %, merkantilne pšenice za 73 %, ječma za 41 % i kukuruza za 15 %.

Tablica 8. Prodaja odabranih poljoprivrednih proizvoda na tržnicama u 2022. godini

Proizvodi	Jedinica mjere	2021		2022		Indeks 2022/2021
		Količina	Vrijednost (KM)	Količina	Vrijednost (KM)	
Pšenica, merkantilna	t	67	46.318	79	80.319	173
Raž, merkantilna	t	5	6.575	8	15.656	238
Ječam, merkantilni	t	46	27.309	38	38.498	141
Kukuruz, merkantilni	t	191	142.556	152	164.579	115
Krumpir, merkantilni	kg	1.364.139	1.399.696	1.450.713	2.115.605	151
Grah	kg	215.256	1.201.850	241.439	1.509.426	126
Crni luk	kg	396.129	585.507	433.914	740.390	126
Češnjak	kg	125.840	949.368	135.992	1.222.642	129
Kupus	kg	613.330	685.231	618.621	756.225	110
Mrkva	kg	240.209	407.027	276.743	507.794	125
Zelena salata	kg	94.105	278.708	125.585	391.027	140
Špinat	kg	141.497	442.568	174.574	588.413	133
Rajčica	kg	427.294	986.103	409.762	1.124.882	114
Paprika	kg	441.834	1.012.894	391.131	1.026.690	101
Krastavci	kg	236.585	420.990	244.993	525.468	125
Šljive	kg	115.443	232.210	121.303	230.727	99
Jabuke	kg	552.818	836.758	599.057	996.360	119
Kruške	kg	166.848	425.530	185.094	505.116	119
Orasi u ljusci	kg	24.205	141.900	29.283	176.449	124
Grožđe	kg	113.554	421.178	128.199	501.987	119
Zaklana i očišćena kokoš	kg	123.582	611.047	104.743	732.335	120
Jaja	kom/	5.516.020	1.411.165	5.278.730	1.609.363	114
Kravlje mlijeko	l	442.630	497.433	459.033	712.260	143
Med	kg	49.255	802.822	74.173	1.487.674	185

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Što se tiče krumpira, na tržnicama je prodano 1.450.713 kilograma u vrijednosti od 2.115.605 KM pri čemu je količina prodanog krumpira neznatno veća i oko 6 % u usporedbi s prethodnom godinom, dok je vrijednost prodaje veća za 51 %. Na rast vrijednosti prodanog krumpira je utjecala i prodajna cijena koja je iznosila 1,46 KM po kilogramu i veća je za 42 % u odnosu na prodajnu cijenu krumpira iz prethodne godine koja je iznosila 1,03 KM po kilogramu.

Kod povrća najznačajnije povećanje vrijednosti prodaje je, u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine, zabilježeno kod zelene salate za 40 %, zatim špinata za 33 %, češnjaka za 29 %, graha za 26 %, crnog luka za 26 %, mrkve za 25 %, krastavaca za 25 %, rajčice za 14 %, kupusa za 10 % i paprika za 1 %.

Od odabranih voćnih vrsta koje su se prodavale na tržnicama najznačajnije povećanje vrijednosti prodaje je zabilježeno kod oraha u ljusci i to za 24 %, grožđa, krušaka i jabuka za 19 %, dok je u prodaji šljiva ukupna vrijednost zabilježila neznatan pad od 1 %.

Ukupna količina kravljeg mlijeka koja je prodana na lokalnim tržnicama je iznosila 459.033 litra. Prosječna prodajna cijena mlijeka iznosila je 1,55 KM po litru i veća je za 38 % u usporedbi s prodajnom cijenom mlijeka iz prethodne godine koja je iznosila 1,12 KM po litru. Povećanje prodajne cijene utjecalo je i na povećanje ukupne vrijednosti prodanog mlijeka na tržnicama za 43 % u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine.

Prodaja meda na lokalnim tržnicama je bila značajno veća i to za 51 %. Također, i ostvarena vrijednost prodaje je bila za 85 % veća u usporedbi s prethodnom godinom. Na ovako značajno povećanje vrijednosti prodaje je utjecala veća prodajna cijena koja je iznosila u prosjeku 20,03 KM. Prodajna cijena meda je na lokalnim tržnicama bila za 4 KM ili 23 % viša u odnosu na prodajnu cijenu meda iz prethodne godine koja je iznosila 16,30 KM.

Iako je prodana manja količina jaja na tržnicama, vrijednost prodaje je bila za 14 % veća s obzirom da je cijena jaja po komadu iznosila u prosjeku 0,30 KM, odnosno 19 % je veća nego prošlogodišnja koja je iznosila 0,26 KM. Također, i prodaja zaklanih i očišćenih kokošiju na tržnicama je količinski bila manja za 15 %, dok je vrijednost prodaje zabilježila povećanje za 20 %. Prodajna cijena po kilogramu zaklane kokoši je iznosila 7 KM i veća je u prosjeku za 2 KM po kilogramu u usporedbi s prodajnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila oko 5 KM.

1.9. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava

Prema podacima iz Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra korisnika poticajnih sredstava Republike Srpske za 2022. godinu upisano je 42.155 gazdinstava, od kojih je 16.650 aktivno, a njih 4.796 je komercijalno.

U Federaciji BiH je u Registar poljoprivrednih gazdinstava upisano 88.298 gazdinstava, od čega 84.036 su obiteljska poljoprivredna gazdinstava i 4.262 su gospodarski subjekti. Ukupan broj aktivnih gazdinstava je 30.293 od čega je obiteljskih poljoprivrednih gazdinstava 27.385 i 2.908 poslovnih subjekata.

Ukupan broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava na dan 31.12.2022. godine u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine iznosio je 4.245. Broj registriranih obiteljskih poljoprivrednih gazdinstava je 4.089, broj registriranih obiteljskih poljoprivrednih gazdinstava čiji je nositelj ženskog pola je 821, broj registriranih poduzetnika je 45, registriranih poduzeća 106, zemljoradničkih zadruga 3, i broj registriranih gazdinstava sa statusom pravne osobe je 2. Tijekom 2022. godine su upisana 154 nova nositelja poljoprivrednih gazdinstava.

1.10. Poljoprivredno zemljište prema načinu korištenja i zasijane površine

Tijekom 2022. godine u Bosni i Hercegovini je korišteno oko 535 tisuća hektara poljoprivrednog zemljišta. U strukturi korištenih površina najzastupljenije su oranice sa 248 tisuća hektara i stalni travnjaci (livade i pašnjaci), isto kao i oranice, na površini od 248 tisuća hektara. Za voćnjake se koristi 28 tisuća hektara, bašte 9 tisuća hektara, vinograde 2,4 tisuće hektara, dok su rasadnici zastupljeni na najmanjoj površini od 0,18 tisuća hektara.

Tablica 9. Kategorije i površina korištenog poljoprivrednog zemljišta (000 hektara)

Kategorije	2022
Oranice	247,88
Bašte	8,84
Voćnjaci	27,99
Vinogradi	2,36
Stalni travnjaci	247,50
Rasadnici	0,18
Ukupno	534,75

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema statističkim podacima prikupljenim putem ankete o biljnoj proizvodnji ukupno zasijane površine u Bosni i Hercegovini tijekom proljetne sjetve 2022. godine iznosile su 306.103 hektara od čega je žitaricama zasijano 204.368 hektara, značajnim usjevima povrćem i krumpirom je zasijano 29.395 hektara, krmnim biljem 29.164 hektara, važnijih zasada voća 21.952 hektara, groždem 2.481 hektar, jagodama i malinama 2.188 hektara.

Ukupno zasijane površine u proljetnoj sjetvi u 2022. godini u Republici Srpskoj iznose 210.907 ha. U strukturi zasijanih površina, žitarice su zastupljene sa 72 %, krmno bilje sa 15 %, povrće, uključujući mahunarke i korjenasto-krtolasto bilje sa 7 %, industrijsko bilje sa 6 %, dok ostale površine čine 0,4 %. Prema rezultatima provedenog anketnog istraživanja, sa stanjem na dan 1. prosinca 2022. godine, u Republici Srpskoj je u jesenjoj sjetvi zasijano 66.188 ha, što je za 27 % više u odnosu na isto razdoblje 2021. godine. U strukturi površina zasijanih u jesenjoj sjetvi, pšenica je zasijana na površini od 43.968 hektara (66 %), ječam na 8.850 hektara (13 %), zob na 5.230 hektara (8 %), pšenoraž na 4.045 hektara (6 %), uljana repica na 1.880 hektara (3 %), raž na 397 hektara (0,6 %), dok je pod ostalim kulturama zasijano oko 1.817 hektara ili 3 % ukupne površine. U odnosu na 2021. godinu, sjetvena površina ostale zasijane površine veća je za 144 %, pšenoraži za 115 %, pšenice za 29 %, zobi za 19 %, uljane repice za 8 %, ječma za 6 %, dok je zasijana površina raži manja je za 51 %.

U Federaciji Bosne i Hercegovine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi 2021/2022. ukupno je zasijano 199.135 ha, što je manje za 1 % u odnosu na sjetvu u 2020/2021. godini. Gledano po skupinama usjeva 86.753 hektara je zasijano žitaricama, 64.813 hektara je zasijano krmnim biljem, povrćem i krumpirom 42.666 hektara i industrijskim usjevima 4.904 hektara. U odnosu na prošlu godinu, zabilježeno je povećanje zasijanih površina povrtnog bilja za 2,1 %, a smanjenje zasijanih površina žita za 1,8 %, industrijskog bilja za 9,6 % i stočnog-krmnog bilja za 1,4 %. Promatrano po zasijanim površinama važnijih usjeva povećanje se bilježi kod zasijanih površina pšenice za 2 %, krumpira za 3 % i rajčice za 2 %, a smanjenje kod kukuruza-zrno za 3 %, duhana za 7 % i kukuruza-zelene mase za 3 %.

U jesenjoj sjetvi u 2022. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine zasijano je 32.867 hektara što je manje za 2 % u odnosu na jesenju sjetvu u 2021. godini. Gledano po skupinama usjeva, pad zasijanih površina zabilježen je kod žita za 0,5 %, stočnog krmnog bilja za 9 % i industrijskog bilja za 54 %, dok je povećanje zasijanih površina zabilježeno kod povrtnog bilja za 4 % u odnosu na jesenju sjetvu u 2021. godini. Zasijana površina ozimom pšenicom u 2022. godini veća je za 3 % u odnosu na 2021. godinu.

Prema podacima Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko distrikta BiH ukupno zasijane površine u Brčko distriktu BiH tijekom 2022. godine iznosile su 11.524,67 hektara. U strukturi zasijanih površina 7.910,47 hektara je zasijano žitaricama, uljaricama 2.507 hektara, voćem 1.064,20 hektara, povrćem 42,49 hektara i ljekovitim i začinskim biljem 0,51 hektar.

2. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

2.1. Žitarice

U 2022. godini važniji usjevi žitarica su bili zasijani na površini od 204.368 hektara s kojih je proizvedeno 1.396.136 tona žita. Površine zasijane žitaricama su neznatno manje i to za 4.766 hektara ili za 2 % u usporedbi sa zasijanim površinama žitarica iz prethodne godine. U strukturi površina zasijanih žitarica oko 57 % je pod kukuruzom, pšenicom oko 25 %, ječmom 10 %, zobi 6 % i pšenoraži 2%.

Što se tiče proizvodnje važnijih usjeva žitarica proizvedeno je 969.794 tone kukuruza, 278.711 tona pšenice, ječma 82.279 tona, zobi 44.280 tona i 21.073 tone pšenoraži. Veća proizvodnja je ostvarena kod proizvodnje zobi za 13 %, kukuruza za 9 %, ječma 6 %, pšenoraži 3 %, dok je jedino proizvodnja pšenice bila manja i to za 5 % u odnosu na prethodnu godinu.

U Republici Srpskoj se u 2022. godini očekuje proizvodnja kukuruza od 359.709 tona, pšenice od 192.904 tone, ječma od 40.607 tona, zobi od 39.767 tona, pšenoraži od 13.672 tone i raži od 4.358 tona.

U Federaciji Bosne i Hercegovine u 2022. godini proizvedeno je 192.529 tona kukuruza za zrno, 86.325 tona pšenice, 30.837 tona ječma, 10.384 tone zobi i 7.867 tona raži. Smanjenje proizvodnje je zabilježeno kod kukuruza za zrno 9 % i pšenice za 6 %, dok je povećanje proizvodnje zabilježeno kod zobi za 4 % i raži za 2 %, dok je proizvodnja ječma ostala ista kao i prošle godine.

U Brčko distriktu BiH je proizvedeno 28.956,87 tona žitarica od čega 18.787,61 tona kukuruza, 5.213,80 tona pšenice, 2.892,62 tone ječma, pšenoraži 1.148,44 tone i 896,40 tona zobi.

2.2. Industrijski usjevi

Prema preliminarnim podacima prikupljenih anketom o poljoprivrednoj proizvodnji za 2022. godinu uljana repica je požnjevena sa 2.275 hektara sa kojih je ostvarena proizvodnja sjemena uljane repice od 5.349 tona. Što se tiče soje proizvedeno je 42.468 tona zrna soje.

Prema raspoloživim statističkim podacima o prinosima kasnih usjeva u Federaciji BiH proizvedeno je 4.629 tona soje i 626 tona duhana. Proizvodnja soje je zabilježila pad

proizvodnje za 18 % u odnosu na proizvodnju iz prošle godine, dok je proizvodnja duhana bila za 47 % veća. Na smanjenje proizvodnje soje je utjecao manji prinos soje koji je iznosio 1,3 tone po hektaru i manje površina zasijanih sojom za 5 %. Iako su zasijane površine duhanom bile manje za 5 %, povećanje prinosa duhana po hektaru od 2,2 tone ostvarena je značajno veća proizvodnja.

Prema podacima o proizvodnji ranih i kasnih usjeva u Republici Srpskoj proizvedeno je soje od 12.188 tona, a očekivana proizvodnja uljane repice iznosi 4.573 tone i suncokreta oko 845 tona. Proizvodnja soje je u usporedbi s prethodnom godinom manja za 15 %, dok se značajnije povećanje proizvodnje očekuje u proizvodnji uljane repice od 20 % i 21 % suncokreta.

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine ostvarena je proizvodnja soje za zrno 4.419,94 tone, uljane repice 249,06 tona i sjemena suncokreta 237,99 tona.

2.3. Krumpir i ostali važniji povrtni usjevi

Površine zasijane merkantilnim krumpirom iznosile su 27.056 hektara i manje su za 7.993 hektara ili 23 % u usporedbi s prethodnom godinom. Ukupna proizvodnja merkantilnog krumpira je iznosila 257.856 tona i smanjena je za 24 % u usporedbi s prošlogodišnjom proizvodnjom. Na manju proizvodnju krumpira utjecao je i manji prinos krumpira po hektaru od 10 %.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji BiH proizvedeno je 190.572 tone krumpira te je zabilježeno povećanje od 5 %, s obzirom da su zasijane površine krumpirom bile veće za 5 % u odnosu na prethodnu godinu. Prinos krumpira po hektaru iznosio je 8,8 tona i veći je za 1,4 %.

Što se tiče Republike Srpske procjenjuje se da je proizvedeno 67.622 tone krumpira, te je proizvodnja zabilježila povećanje od 34 % u usporedbi s proizvodnjom iz prethodne godine koja je iznosila 50.311 tona.

Prema podacima Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko distrikta BiH tijekom 2022. godine krumpirom je zasijano 0,50 hektara s kojih je proizvedeno 4,75 tona.

Prema podacima o požnjevenim površinama i prinosima važnijih usjeva za 2022. godinu u BiH prikupljenih anketom o poljoprivrednoj proizvodnji od povrtnih usjeva proizvedeno je 43.900 tona kupusa, rajčice 35.966 tona, crnog luka 25.047 tona, graha 12.235 tona i mrkve 8.294 tone. Promatrajući pojedinačno povrtarske usjeve, smanjenje proizvodnje je zabilježeno kod kupusa za 36 %, crnog luka za 33 %, rajčice za 32 %, mrkve za 16 % i graha za 5 %.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji BiH proizvedeno je kupusa i kelja 32.193 tone, crnog luka 26.976 tona, rajčice 22.904 tone, zelene paprike 14.772 tona, graha 9.001 tone, mrkve 7.025 tona, češnjaka 3.900 tona i graška 534 tone. Povećanje proizvodnje od 73 % je zabilježeno u proizvodnji graha, češnjaka za 16 %, mrkve za 8 %, graška za 5 %, kupusa i kelja za 4 %, dok je smanjenje proizvodnje zabilježeno kod rajčice za 9 %, zelene paprike za 5 % i crnog luka za 3 %.

U Republici Srpskoj u 2022. godini od važnijih usjeva povrća se očekuje proizvodnja kupusa i kelja 27.850 tona, rajčice 13.901, paprike 12.624 tona, krastavaca od 4.061 i graha 2.269 tona. Prema podacima Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko distrikta BiH tijekom 2022. godine je proizvedeno 154 tone lubenice, rajčice 67,86 tona, paprike 44,27 tona, špinata 26 tona, krastavca 19 tona, kupusa 13,60 tona, crnog luka 12,75 tona, salate 11,40 tona.

2.4. Voće

Enormno visoke temperature tijekom ljetnih mjeseci 2022. godine prouzročile su veliku sušu, koja je najviše utjecala na kvalitetu voća. Iako su prinosi bili zadovoljavajući, značajan postotak voća zbog lošije kvalitete je otišao u industrijsku proizvodnju.

Prema statističkim podacima o požnjevenim usjevima i prinosima važnijih vrsta voća proizvedeno je 134.432 tone šljive, 109.592 tone jabuke, 28.986 tona kruške, maline 11.132 tone, 7.970 tona trešnje i višnje 4.542 tone. Značajno povećanje proizvodnje je zabilježeno kod proizvodnje jabuke za 33 %, kruške za 24 %, višnje za 24 %, trešnje za 14 % i šljive za 2 %. Maline su jedina voćna vrsta kod koje je zabilježena manja proizvodnja od 18 % u odnosu na prošlogodišnju proizvodnju.

Tablica 10. Proizvodnja i prinos najznačajnijih voćnih vrsta u BiH (2021-2022)

Voćne vrste	2021	2022	Indeks 2022/2021
Šljive	131.574	134.432	102
Jabuke	82.591	109.592	133
Kruške	23.290	28.986	124
Maline	13.496	11.132	82
Trešnje	6.975	7.970	114
Višnje	3.673	4.542	124

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema statističkim podacima Federalnog zavoda za statistiku BiH o ostvarenim prinosima voća u 2022. godini u Federaciji BiH proizvedeno je 53.284 tone šljive, 51.007 tona jabuke, 15.249 tona kruške, 7.193 tone trešnje, breskve 5.339 tona, oraha 4.132 tone, višnje 2.569 tona, masline 1.154 tone, 1.077 tona smokve, kajsije 537 tona i badema 79 tona, mandarine 56 tona i limuna 21 tona. Ostvarena proizvodnja masline je veća za 38 %, smokve 21 %, trešnje 17 %, kajsije 15 %, breskve 10 %, kruške 4 %, jabuke 3 %, i šljive 2 %, dok je proizvodnja limuna manja za 8 %, mandarine za 3 % i oraha za 3 %. Proizvodnja badema je ostala ista kao i prošle godine.

Prema statističkim podacima Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske o proizvodnji kasnih i ranih usjeva u 2022. godini proizvedeno je 68.998 tona šljive, 57.937 tona jabuka, krušaka 13.347 tona, višnje 1.870 tona, 1.022 tone maline i 481 tona trešnje.

Prema dostavljenim podacima Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ostvarena je proizvodnja 15.452,40 tona šljive, jabuke 928 tona, oraha 656,64 tone, trešnje 342,16 tona, kruške 336 tona, dunje 275,60 tona, višnje 35,03 tone, lijeske 30,96 tona i kajsije 2,63 tone.

2.5. Grožđe

I pored suše tijekom ljetnjih mjeseci vinogradarska proizvodnja je ostvarila solidne prinose od 10,9 tona po hektaru. Ukupna proizvodnja grožđa tijekom 2022. godine je iznosila 49.757 tona i zabilježila je povećanje od 15 % u odnosu na prošlogodišnju proizvodnju.

Tablica 11. Površine pod intenzivnim vinogradima, proizvodnja i prinos grožđa (2021-2022)

Godina	Površine intenzivnih vinograda	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru
2021	4.604	43.098	9,4
2022	4.571	49.757	10,9
Indeks 2022/2021	101	115	116

Izvor: Federalni zavod za statistiku BiH i Zavod za statistiku Republike Srpske

Vinogradi u Federaciji BiH se prostiru na površini od 4.000 hektara s kojih je tijekom 2022. godine proizvedeno 47.530 tona grožđa. Prinos grožđa po hektaru je iznosio 12 tona po hektaru što se odrazilo i na povećanje proizvodnje za 17 % u odnosu na prethodnu godinu.

U Republici Srpskoj vinogradi su se tijekom 2022. godine prostirali na površini od 571 hektar sa koji je proizvedeno 2.227 tona grožđa. Prinos grožđa po hektaru je iznosio oko 4 tone i nije se mijenjao u usporedbi s prošlogodišnjim prinosom, ali su površine pod vinogradima manje za 33 hektara što je utjecalo i na manju proizvodnju grožđa.

2.6. Krmno bilje

Prema preliminarnim podacima prikupljenim na bazi ankete o poljoprivrednoj proizvodnji procjenjuje se da je u BiH tijekom 2022. godine proizvedeno 267.008 tona kukuruza za silažu, 56.286 travno-djetelinske smjese i 37.081 tona lucerke.

U proizvodnji stočnog krmnog bilja u Federaciji BiH tijekom 2022. godine je proizvedeno 431.158 tona kukuruza za zelenu masu, travno-djetelinske smjese 48.301 tona, lucerke 38.173 tone, djeteline 34.621 tona, stočne repe 8.642 tone i 2.105 tona mješavine trava, mahunarki i žita. Povećanje proizvodnje je zabilježeno u proizvodnji lucerke za 7 % i djeteline za 2 %, dok je smanjenje proizvodnje zabilježeno u proizvodnji travno-djetelinske smjese za 5 % i kukuruza za zelenu masu za 0,1 % u usporedbi s 2021. godinom.

Prema podacima Zavoda za statistiku Republike Srpske o površinama i zasadima na kraju proljetne sjetve za 2022. godinu ukupno zasijane površine krmnim biljem u Republici Srpskoj iznose 30.755 hektara s kojih se očekuje proizvodnja oko 200.000 tona krmnih usjeva.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH - Ekspozitura Brčko distrikta BiH tijekom 2022. godine je proizvedeno 3.055 tona krmnog bilja u Brčko distriktu BiH.

3. BROJNO STANJE STOKE I STOČARSKA PROIZVODNJA

3.1. Brojno stanje stoke

Prema statističkim podacima o brojnom stanju stoke za 2022. godinu ukupan broj svinja je smanjen za 15 %, koza za 4 %, ovaca za 3 % u odnosu na isto razdoblje 2021. godine. Značajnije povećanje brojnog stanja je zabilježeno kod košnica i to za 14 % i peradi za 6 %, dok je brojno stanje goveda i konja ostalo na istoj razini kao i prethodne godine.

Kada je riječ o brojnom stanju rasplodne stoke, u usporedbi s prethodnom godinom, zabilježeno je smanjenje brojnog stanja kod krmača i suprasnih nazimica za 21 %, ovaca za priplod za 10 %, dok je brojno stanje krava i steonih junica neznatno veće i to za 1 %. Također, povećanje

brojnog stanja za 7 % je zabilježeno kod koka nesilica u usporedbi s brojnim stanjem iz prethodne godine.

Tablica 12. Brojno stanje stoke i peradi u BiH (000)

Kategorija	Ukupno		Indeks 2022/2021
	2021	2022	
Goveda (tisuća grla)	339	339	100
Krave i steone junice (tisuća grla)	207	209	101
Ovce (tisuća grla)	1.029	997	97
Ovce za priplod (tisuća grla)	726	654	90
Svinje (tisuća grla)	556	472	85
Krmače i suprasne nazimice (tisuća grla)	96	76	79
Konji	4	4	100
Perad, tisuće komada	11.955	12.777	107
Koke nesilice (tisuća komada)	2.908	3.097	107
Koze	48	45	94
Košnice pčela (tisuća komada)	263	299	114

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku, Zavod za statistiku Republike Srpske

Prema prikupljenim i obrađenim statističkim podacima o brojnom stanju stoke i peradi u Federaciji BiH u 2022. godini je zabilježeno 12,3 milijuna komada peradi, goveda 193.256 grla, ovaca 498.648 grla, 81.188 grla svinja, 41.275 grla koza, 4.023 grla konja. Usporedbom brojnog stanja stoke i peradi 2022. godine s rezultatima za 2021. porast brojnog stanja se bilježi kod svinja za 3,2 %, goveda za 1,3 %, peradi za 1,2 %, konja za 0,5 %, koza za 0,2 % i ovaca za 0,2 %. Ukupan broj košnica pčela je iznosio 250.899 komada i manji je za 4,1 %.

U Republici Srpskoj, sa stanjem na dan 1. prosinca 2022. godine, u odnosu na stanje istog dana 2021. godine, ukupan broj iznosio je 4,8 milijuna komada, ovaca 552.600 grla, 420.100 grla svinja, goveda 182.600 grla i koza 20.700 grla. Broj živine veći je za 13 %, dok je ukupan broj koza manji za 19 %, svinja za 14 %, goveda za 2 % i ovaca za 1,2 %.

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine prema podacima Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo brojno stanje goveda i peradi u 2022. godini je bilo kako slijedi: 770.850 komada peradi, ovaca 39.489 grla, svinja 26.564 grla, goveda 9.007 i 2.137 grla koza. Broj aktivnih pčelinjih društava je iznosio 18.914 komada.

3.2. Stočarska proizvodnja

3.2.1. Proizvodnja mesa

Neto proizvodnja svih kategorija mesa u klaonicama tijekom 2022. godini je iznosila 88.972 tone i jednaka je neto proizvodnji mesa kao i prethodne godine. U strukturi neto proizvodnje mesa u klaonicama 78 % proizvodnje čini meso peradi, zatim slijedi goveđe meso s 12 %, svinjsko meso sa udjelom od 9 %, dok je proizvodnja ovčjeg mesa najmanje zastupljena i to oko 1 %.

Goveđe meso - ukupan broj zaklanih goveda u klaonicama je iznosio 43.424 grla od čega 22.611 bikova, 8.988 teladi starosti do 8 mjeseci, ostalih goveda starosti do 1 godine 6.259 grla, krava 4.779 grla i junica 787 grla. Ukupna neto težina zaklanih goveda je iznosila 10.720 tona i manja je za 13 % u usporedbi s ukupnom neto masom zaklanih goveda iz prethodne godine.

Na smanjenje ukupne neto mase zaklanih goveda je utjecao manji broj zaklanih goveda svih kategorija i to teladi do 8 mjeseci starosti za 29 %, junica za 25 %, goveda do 1 godine starosti za 20 %, krava za 16 % i bikova za 11 %.

Ovčje meso - broj zaklanih ovaca u klaonicama tijekom 2022. godine je manji za 16 % te je i neto masa zaklanih ovaca bila manja za 10 % u odnosu na prošlu godinu. Značajno smanjenje klanja je zabilježeno kod kategorije jagnjadi i to za 22 % što se odrazilo i na smanjenje neto mase jagnječeg mesa za 20 %. Što se tiče ostalih ovaca, broj grla koji je zaklan u klaonicama je iznosio 7.859 od kojih je dobiveno mesa neto mase 183 tone.

Tablica 13. Broj zaklanih životinja i neto proizvodnja mesa u klaonicama

	2021		2022		Indeks 2022/2021	
	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)
Telad i goveda do 1 godine	19.050	2.527	15.247	2.287	80	91
Od toga telad do 8 mjeseci	12.671	911	8.988	681	71	75
Junice	1.043	281	787	210	75	75
Bikovi	25.270	8.018	22.611	6.973	89	87
Krave	5.691	1.529	4.779	1.250	84	82
Goveda ukupno	51.054	12.355	43.424	10.720	85	87
Jagnjad	84.682	1.281	65.019	1.022	78	80
Ostale ovce	1.847	51	7.859	183	426	359
Ovce, ukupno	86.529	1.332	72.878	1.205	84	90
Svinje, ukupno	109.588	8.364	104.424	7.953	95	95
Tovljeni pilići	40.445	63.703	42.183	67.007	104	105
Ostala perad	1.608	2.442	1.354	2.087	84	85
Perad ukupno u tisućama	42.053	66.145	43.537	69.094	104	105

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Svinjsko meso - ukupan broja zaklanih svinja svih kategorija u klaonicama je iznosio 104.424 grla i manji je za 5 % u usporedbi s brojem zaklanih svinja iz prethodne godine. Što se tiče proizvodnje neto mase svinjskog mesa ista je iznosila 7.953 tone i također je zabilježila smanjenje od 5 % u usporedbi s neto proizvodnjom iz prethodne godine.

Meso peradi - peradarska proizvodnja mesa je iznosila 69.094 tone od čega 67.007 tona mesa od tovljene piladi, odnosno brojlera i 2.087 tona od ostale peradi. Ukupna neto masa mesa peradi je veća za 5 % u odnosu na neto masu iz prethodne godine, dok je neto masa ostale peradi zabilježila pad od 15 %.

3.3. Proizvodnja, otkup i prerada mlijeka

Proizvodnja sirovog svježeg mlijeka u Bosni i Hercegovini predstavlja jednu od najvažnijih stočarskih grana proizvodnje, a mljekarska industrija, odnosno prerada mlijeka jednu od vodećih u prehrambenoj industriji. Proizvodnja sirovog mlijeka održava manje-više stabilnost

nešto većoj od 600 milijuna litara, iako se u određenim godinama bilježe manja odstupanja ili odstupanja po pitanju količine. Dominantna je proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka koja u prosjeku ima udio od 97 % u ukupnoj proizvodnji sirovog mlijeka. Na drugom mjestu sa prosječnim udjelom od 2 % je ovčje mlijeko i s 1 % udjela je kozje mlijeko.

Količina sirovog mlijeka koja je proizvedena tijekom 2022. godine je iznosila 621,33 milijuna litri od čega kravljeg mlijeka 601 milijun litri, oko 13 milijuna litri ovčjeg i 7 milijuna litri kozjeg mlijeka. Proizvodnja je zabilježila povećanje od svega 3 % u usporedbi s prethodnim godinama.

Tablica 14. Proizvodnja sirovog mlijeka (kravlje, ovčje i kozje mlijeko), milijuna litara

Sirovo	2021	2022	Indeks 2022/2021
Kravlje mlijeko	584,0	601,2	103
Ovčje mlijeko	12,9	12,9	100
Kozje mlijeko	7,2	7,23	100
Ukupno	604,1	621,33	103

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku, Zavod za statistiku Republike Srpske

U Federaciji BiH je u 2022. godini proizvedeno oko 320 milijuna litara sirovog mlijeka što je za 9 milijuna litara ili 3 % manje nego prethodne godine. Proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka je iznosila 304 milijuna litara i manja je za 3 %, ovčjeg mlijeka 11,2 milijuna litri i ostala je na razini proizvodnje kao i prethodne godine i kozjeg mlijeka 4,7 milijuna litri i veća je za 4 % u usporedbi s prošlogodišnjom proizvodnjom.

Tablica 15. Proizvodnja sirovog mlijeka (kravlje, ovčje i kozje mlijeko) u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH, milijuna litara

Federacija BiH			
Sirovo mlijeko	2021	2022	Indeks 2022/2021
Kravlje	313,1	304,0	97
Ovčje	11,3	11,2	99
Kozje	2,83	4,7	104
Ukupno	328,9	319,9	97
Republika Srpska			
Sirovo mlijeko	2021	2022	Indeks 2022/2021
Kravlje	265	291,3	110
Ovčje	1,4	1,5	107
Kozje	2,8	2,5	89
Ukupno	269,1	295,3	110
Brčko Distrikt			
Sirovo mlijeko	2021	2022	Indeks 2022/2021
Kravlje	5,9	5,8	98
Ovčje	0,15	0,11	73
Kozje	0,03	0,03	100
Ukupno	6,08	5,94	98

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku, Zavod za statistiku Republike Srpske

Prema raspoloživim statističkim podacima o stočarskoj proizvodnji za 2022. godinu u Republici Srpskoj je proizvedeno 295,3 milijuna litri sirovog mlijeka od čega kravljeg 291,3 milijuna litri, kozjeg mlijeka 2,5 milijuna litri i ovčjeg mlijeka 1,5 milijuna litri. Proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka je zabilježila povećanje proizvodnje za 10 %, ovčjeg mlijeka za 7 %, dok je proizvodnji kozjeg mlijeka manja za 11 %.

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine je proizvedeno 5,8 milijuna litri kravljeg mlijeka, 0,11 milijuna litri ovčjeg mlijeka i 0,03 milijuna litara kozjeg mlijeka. Proizvodnja kravljeg mlijeka je bila manja za 2 %, ovčjeg mlijeka za 27 %, dok je proizvodnja kozjeg mlijeka ostala ista kao i prethodne godine.

Ukupna količina sirovog mlijeka u Bosni i Hercegovini isporučena otkupljivačima u 2022. godini je iznosila 252.425 tona i manja je za 9 % u odnosu na prethodnu godinu. Prosječan sadržaj mliječne masti u mlijeku je iznosio 3,93 %, a sadržaj proteina 3,38 %.

Tablica 16. Otkup sirovog kravljeg mlijeka u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2021-2022. godina

	2021	2022	Indeks 2022/2021
Otkup kravljeg mlijeka (tona)	278.345	252.425	91
Prosječan sadržaj masti, %	3,9	3,9	100
Prosječan sadržaj proteina, %	3,4	3,4	100

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

U Federaciji BiH mljekare su prikupile ukupno 171.615 tona sirovog mlijeka (uključuje kravlje, ovčje i kozje mlijeko) te je količina prikupljenog mlijeka manja za 6,6 % u odnosu na 2021. godinu. Mljekare u Republici Srpskoj su prikupile ukupno 89.084 tone sirovog kravljeg mlijeka, što je za 4,4 % manje u odnosu na količinu mlijeka prikupljenu tijekom 2021. godine.

Prosječno do 40 % proizvedenih količina svježeg sirovog kravljeg mlijeka otkupljuju mljekare od domaćih proizvođača mlijeka. Nizak postotak otkupa ukazuje na ekstenzivnost i nisku tržišnu orijentiranost domaće proizvodnje sirovog mlijeka. Značajne količine mlijeka (između 40 % i 50 %) završe u preradi na samim gazdinstvima, odnosno u proizvodnji sira, kajmaka, kiselog mlijeka i dr. i koriste se za vlastitu potrošnju ali i prodaju na tržištu/tržnicama. Prema podacima Agencije za statistiku BiH tijekom 2022. godine individualni poljoprivredni proizvođači su na zelenim tržnicama prodali 459.033 litri kravljeg mlijeka u vrijednosti od 712.760 KM, po cijeni od 1,60 KM po litri.

Prosječna godišnja otkupna cijena sirovog kravljeg mlijeka u 2022. godini je iznosila 0,70 KM/litru i bila je viša za 0,10 KM po litru, odnosno za 17 % u usporedbi s prosječnom godišnjom otkupnom cijenom mlijeka iz prethodne tri godine koja je iznosila 0,60 KM. Cijena inputa za proizvodnju sirovog mlijeka bila je u stalnom porastu i to od 2019. godine (u 2022. godini rast cijena inputa između 40 % i 60 %).

3.4. Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda

Na teritoriju Bosne i Hercegovine posluju 23 mljekare, a njih 11 izvoze mlijeko i mliječne proizvode na europsko tržište. Ukupni kapaciteti prerade mlijeka su oko 350 milijuna litri, a iskorištenost mljekarskih kapaciteta iznosi u prosjeku oko 60 %.

Ukupna količina mlijeka i mliječnih proizvoda koju su mljekare u BiH proizvele tijekom 2022. godine je iznosila 238.677 tona te je zabilježen pad ukupne proizvodnje za 6 % u usporedbi s proizvodnjom iz prethodne godine. Struktura proizvodnog programa mljekara je godinama ista te je konzumno mlijeko (punomasno, obrano, djelimično obrano mlijeko) i dalje vodeći proizvod sa udjelom većim od 60 % u ukupnoj proizvodnji. Proizvodnja konzumnog mlijeka izravno utječe na trendove ukupne proizvodnje mljekarskog sektora.

Konzumno mlijeko - Proizvedena količina mlijeka od 130.086 tona koliko je iznosila 2022. godine je manja za 10 % u usporedbi s prošlogodišnjom proizvodnjom.

Fermentirani proizvodi - Proizvodnja jogurta i ostalih fermentiranih proizvoda tijekom 2022. godine je iznosila 53.644 tone i veća je za 4 % u odnosu na prošlu godinu.

Tablica 17. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda 2021-2022. godina (u tonama)

Proizvodi	2021	2022	Indeks 2022/2021
Konzumno mlijeko	144.869	130.086	90
Vrhnje	22.492	22.951	102
Fermentirani mliječni proizvodi	51.770	53.644	104
Maslac i ostali žuto-masni proizvodi	1.951	1.698	87
Kravlji sir	8.527	8.859	104
Surutka	22.270	21.439	96
Ukupno	253.900	238.677	94

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Vrhnje - S proizvedenom količinom od 22.951 tonu vrhnje je rangirano na treće mjesto. Proizvodnja vrhnja je u 2022. godini bila veća svega 2 % u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine.

Maslac i ostali žutomasni proizvodi - Proizvodnja maslaca i ostalih žuto-masnih proizvoda u ukupnoj proizvodnji mlijeka i mliječnih proizvoda ima udio od 1 %. Ostvarena proizvodnja maslaca i ostalih žuto-masnih proizvoda u 2022. godini je iznosila 1.698 tona i manja je za 13 % u usporedbi s prethodnom godinom.

Kravlji sir - Proizvodnja kravljeg sira bilježi pozitivna kretanja u proizvodnji u promatranom razdoblju i dostigla je količinu od 8.859 tona u 2022. godini i veća je za 4 % u usporedbi s prethodnom godinom.

Surutka – Proizvodnja surutke zauzima značajno mjesto u mljekarskoj industriji s 9 % udjela u ukupnoj proizvodnji. Tijekom 2022. godine proizvedeno je 21.439 tona i zabilježila je pad proizvodnje od 4 % u odnosu na prethodnu godinu.

3.5. Proizvodnja jednodnevnih pilića za tov i proizvodnju jaja

Instalirani kapaciteti za proizvodnju jednodnevnih pilića koka nesilica i pilića za tov kreću se u opsegu od 1.000 do 500.000 pa i više komada jaja. Instalirani kapaciteti valionica najvećim dijelom se koriste za proizvodnju pilića za tov. Prema statističkim podacima za 2022. godinu broj inkubatorskih stanica je veći za 3.

Kapaciteti za leženje/valjenje jaja koja se istovremeno stavljaju u inkubator u 2022. godini je iznosio 4,17 milijuna komada i manji je za 1,58 milijuna komada ili 28 % u usporedbi s prethodnom godinom.

Tablica 18. Ukupan kapacitet i način korištenja inkubatorskih stanica, 2021-2022.

Kategorija veličine (kapacitet)	2022			
	Broj	Kapacitet, tisuća komada	Korištenje, tisuća komada	
			za nesilice	za meso
1.000 – 10.000	3	25	-	51
10.001 – 20.000	2	38	0	200
20.001 – 50.000	1	38	0	371
50.001 – 100.000	7	488	0	3.156
100.001 – 200.000	2	366	z	1.154
200.001 – 500.000	3	117	z	15.336
500.001 i više	4	3.104	z	29.512
Ukupno/Total	22	4.176	z	49.780
Kategorija veličine (kapacitet)	2021			
	Broj	Kapacitet, tisuća komada	Korištenje, tisuća komada	
			za nesilice	za meso
1.000 – 10.000	4	25	-	5.200
10.001 – 20.000	2	163	41	294
20.001 – 50.000	0	180	0	4.438
50.001 – 100.000	4	469	56	2.239
100.001 – 200.000	2	783	436	8.923
200.001 – 500.000	0	1.037	1.779	6.040
500.001 i više	7	3.104	1.866	30.545
Ukupno/Total	19	5.761	4.178	57.679

Izvor: Agencija za statistiku BiH (z=povjerljiv podatak)

Ukupan broj jaja stavljenih u inkubatore namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića za tov je iznosio 49,78 milijuna komada i manji je za 14 %.

3.6. Proizvodnja konzumnih jaja, meda i vune

Od ostalih stočarskih proizvoda značajni su proizvodnja jaja, vune i meda. Proizvodnja vune u 2022. godini iznosila je 1.246 tona što je više za 9 % u odnosu na prošlu godinu, jaja 646,85 milijuna komada i veća je za 11 % u usporedbi s prethodnom godinom.

Najznačajnije povećanje proizvodnje se bilježi kod proizvodnje meda i to za 152 %, u usporedbi s proizvodnjom iz prethodne godine kada je iznosila 1.876 tona.

Tablica 19. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH

Proizvodi	2021	2022	Indeks 2022/2021
Jaja (000 komada)	584.827	646.849	111
Med (tona)	1.876	4.720	252
Vuna (tona)	1.147	1.246	109

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U okviru stočne proizvodnje, u Federaciji BiH tijekom 2022. godine proizvedeno je 300,04 milijuna komada jaja, 2.549 tona meda i 742 tone neprane vune te je zabilježeno povećanje proizvodnje meda za 89 % i neprane vune za 5 %, dok je proizvodnja konzumnih jaja bila manja za 4 %.

Prema raspoloživim podacima o stočarskoj proizvodnji, u Republici Srpskoj je proizvedeno 406,7 milijuna komada jaja te je proizvodnja bila veća za 4 %. Što se tiče meda proizvedeno je 1.981 tonu što je više od 1.000 tona u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine.

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine je proizvedeno 6,2 milijuna komada jaja, 190 tona meda i 10 tona vune. Proizvodnja jaja je manja za 5 %, dok je proizvodnja vune i meda ostala na razini proizvodnje kao i prethodne godine.

4. KAPACITETI ZA UZGOJ I PROIZVODNJA RIBE

Ukupna proizvodnja konzumne ribe u 2022. godini je iznosila 3.769 tona i veća je za 2 % u odnosu na 2021. godinu. Proizvodnja šarana je manja za 2 %, a proizvodnja pastrmke je veća za 2 % u odnosu na 2021. godinu. Od ukupne količine proizvedene konzumne ribe oko 90 % se odnosilo na pastrmku, 9,5 % se odnosilo na šarana i 0,9 % na ostale vrste riba.

Tablica 20. Proizvodnja konzumne ribe i školjakaša u BiH (2022)

	2021	2022	Indeks 2022/2021
Pastrmka (t)	3.305,90	3.386,90	102
Šaran (t)	356,2	349,3	98
Ostale slatkovodne ribe (t)	20,4	32,7	160
Morska riba	z	z	
Školjkaši	-	-	

Izvor: Agencija za statistiku BiH

z-povjerljiv podatak, -nema pojave

Prema statističkim podacima za 2022. godinu površina pastrmskih ribnjaka u eksploataciji u BiH iznosila je 93.757 m² i isti su u usporedbi s ukupnom površinom iz prethodne godine. Što se tiče šaranskih ribnjaka površine su ostale nepromijenjene, odnosno zadržale su se na 2.043 hektara kao i prethodne godine. Površine za kaveze za eksploataciju ribe su također nepromijenjene i zadržale su se na površini od 89.550 m³.

Tablica 21. Struktura objekata u eksploataciji u BiH

	2021	2022	Indeks 2022/2021
Pastrmski ribnjaci (m ²)	93.389	93.757	100
Šaranski ribnjaci (ha)	2.043,2	2.043,2	100
Kavezi (m ³)	89.550	89.550	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupni kapaciteti pastrmskih ribnjaka za proizvodnju ribe u Republici Srpskoj su iznosili 53.187 m² i šaranskih ribnjaka s 2.042 hektara.

Tablica 22. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj

	2021	2022	Indeks 2022/2021
Šaran	330	320	97
Pastrmka	1.604	1.615	101
Ostala riba	9	25	273
Ukupno	1.943	1.960	101

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Proizvodnja konzumne ribe u ribnjacima Republici Srpskoj u 2022. godini je iznosila 1.960 tona i jednaka je proizvodnji iz prethodne godine. Od ukupno proizvedene ribe, proizvodnja pastrmke čini 82,4 %, proizvodnja šarana 16,3 % i proizvodnja ostale ribe 1,3 %. Značajno povećanje proizvodnje je zabilježeno u proizvodnji ostale ribe i to za 173 % u odnosu na prethodnu godinu, dok je proizvodnja pastrmke od 1.615 tona ista kao i prošle godine. Jedino je proizvodnja šarana zabilježila smanjenje za 3 %.

Prema raspoloživim statističkim podacima o kapacitetima za uzgoj ribe u Federaciji BiH za 2022. godinu, pastrmski ribnjaci zauzimaju površinu od 40.570 m², dok za šaranske i druge kategorije ribnjaka podaci nisu objavljeni.

Tablica 23. Uzgoj i proizvodnja slatkovodne i morske ribe u Federaciji BiH

	2021	2022	Indeks 2022/2021
Slatkovodna riba			
Pastrmka (tona)	1.701	1.771	104
Ostala riba (tona)	37	37	99
Ukupno (tona)	1.738	1.808	104
Morska riba			
Orada (tona)	82	104	128
Lubin (tona)	54	44	82
Ukupno (tona)	136	148	109

Izvor: Federalni zavod za statistiku BiH

Ukupna proizvodnja slatkovodne ribe u Federaciji BiH tijekom 2022. godine je iznosila 1.808 tona, što predstavlja povećanje proizvodnje za 4 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna proizvodnja pastrmke iznosi 1.771 tonu i u odnosu na prošlu godinu veća je za 4 %, a proizvodnja ostale slatkovodne ribe iznosi 37 tona i manja je za 1,3 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna proizvodnja morske ribe iznosi 148 tona i veća je za 9 % u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja orade veća je za 28 %, dok je proizvodnja lubina manja 18 %.

U Brčko distriktu BiH uzgajaju se som, pastrmka i tolstobik. Prema podacima iz baze za poticaje u poljoprivredi Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo ukupna površina pod ribnjacima je 1,85 hektara.

5. POTPORE POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVITKU

Tijekom 2022. godine, potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH je provedena po već ustaljenim mehanizmima koji su na snazi posljednjih godina. Kao i do sada, svaki od razina vlasti potporu je provodio sukladno vlastitoj zakonskoj regulativi i vlastitim proračunima.

5.1. Regulatorni okvir za provedbu potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH

Federacija Bosne i Hercegovine: Tijekom 2022. godine, potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku u Federaciji BiH provedena je na temelju „Programa novčanih potpora u poljoprivredi

i ruralnom razvitku za 2022. godinu“, i „Pravilnika za svaki od modela potpore“. U travnju 2022. godine, Vlada Federacije BiH je usvojila Program novčanih potpora za 2022. godinu s kriterijima raspodjele. Prema navedenom Programu, ukupna vrijednost potpore planirana za 2022. godinu iznosila je 106.000.000,00 KM, od čega je 16.165.000,00 KM planirano za biljnu proizvodnju, 71.025.000,00 KM za stočarsku proizvodnju, zatim 14.170.000,00 KM za ruralni razvitak i 4.140.000,00 KM za ostale vrste potpore. Planirani proračun za 2022. godinu je uvećan za 19 milijuna, odnosno 22 % u odnosu na prethodnu godinu. Kada je u pitanju struktura proračuna, iznosi namijenjeni biljnoj i animalnoj proizvodnji, kao i za ostale vrste potpora su imali značajna uvećanja u odnosu na 2021. godinu, dok je iznos za ruralni razvitak manji u odnosu na godinu ranije. Struktura proračuna namijenjenog za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u Federaciji BiH (struktura mjera potpore), kao i način provedbe istog je ostala manje-više nepromijenjena u odnosu na 2021. godinu. Nisu doneseni niti usvojeni novi pravilnici već su usvojene izmjene i dopune postojećih.

Republika Srpska: Tijekom 2022. godine, potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku u Republici Srpskoj je provedena na temelju „Plana korištenja sredstava za poticanje razvitka poljoprivrede i sela“ i „Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela“. Pravilnik o provedbi potpore u 2022. godini usvojen je u siječnju 2022. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 4/22). Analizom istog, očigledno je da nije bilo značajnijih izmjena u pogledu mjera potpore koje su planirane te mehanizma provedbe iste u usporedbi s onim iz 2021. godine. Prema Planu korištenja sredstava, za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku tijekom 2022. godine, planiran je iznos u visini od 75 milijuna KM, što predstavlja isti iznos koji je planiran godinu dana ranije. Struktura proračuna je bila slična kao i ranijih godina i podijeljena je kako slijedi:

- potpora tekućoj proizvodnji 54.800.280 KM
- potpora dugoročnom razvitku 12.319.800 KM
- sustavne mjere potpore 7.879.920 KM

Iako je proračunom Republike Srpske za 2022. godinu planirano da se za poljoprivredu i ruralni razvitak izdvoji oko 75 milijuna KM, ostvareno je i utrošeno više od 107 milijuna KM.

Brčko distrikt BiH: U Distriktu Brčko BiH su tijekom 2022. godine uvedene izmjene na način da se Pravilnik o načinu i uvjetima za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji ne usvajaju svake godine nego postojeći (Pravilnik iz 2021. godine) je dokument trajnog važenja. U 2022. godini je u kolovozu predložena izmjena i dopuna ovog pravilnika. Jedna od novina jeste ta što poljoprivredni proizvođači mogu svoje proizvodnje prijaviti početkom godine za razliku od prijašnje prakse kad se proizvodnja prijavljivala tek nakon usvajanja pravilnika za tekuću godinu. Što se tiče financijskog okvira za provedbu potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku, u proračunu Vlade Brčko distrikta za ovu namjenu je planirano 10.000.000 KM. Međutim, pored planiranih, utrošena su i dodatna sredstva pa je ukupan proračun za poljoprivredu i ruralni razvitak u Brčko distriktu u 2022. godini iznosio 15,4 milijuna KM.

5.2. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH

Potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH se provodi iz proračuna entiteta, Federacije BiH i Republike Srpske, Brčko distrikta te deset županija u Federaciji BiH. Ukupna izdvajanja namijenjena poljoprivredi i ruralnom razvitku predstavljaju zbir svih razina vlasti¹ u Federaciji

---

¹ Osim Zapadnohercegovačke županije jer do završetka pisanja ovog izvješća nismo uspjeli dobiti podatke o iznosu potpore u ovoj županiji u 2022. godini

BiH. Tijekom 2022. godine na ime potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH je ukupno isplaćeno 268,67 milijuna KM. Kako je prikazano u tablici 24, u razdoblju 2016-2022. godine iznosi su stalno povećavani s tim da je u predmetnoj godini zabilježen najveći isplaćeni poljoprivredni proračun za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH. U odnosu na godinu ranije, u 2022. godini je proračun bio veći za 21 %. Iako, kako je navedeno, u 2022. godini izdvajanja bilježe rekordne iznose, poljoprivreda u našoj zemlji je u proteklom razdoblju bila u vrlo teškoj situaciji. Naime, pored izuzetno visokih cijena goriva koje su posljedica globalne situacije u svijetu, prošlu godinu su obilježile i ekstremne suše koje nisu pogodovale poljoprivrednoj proizvodnji.

Tablica 24. Poljoprivredni proračuni u Bosni i Hercegovini (2016-2022), (milijuna KM)

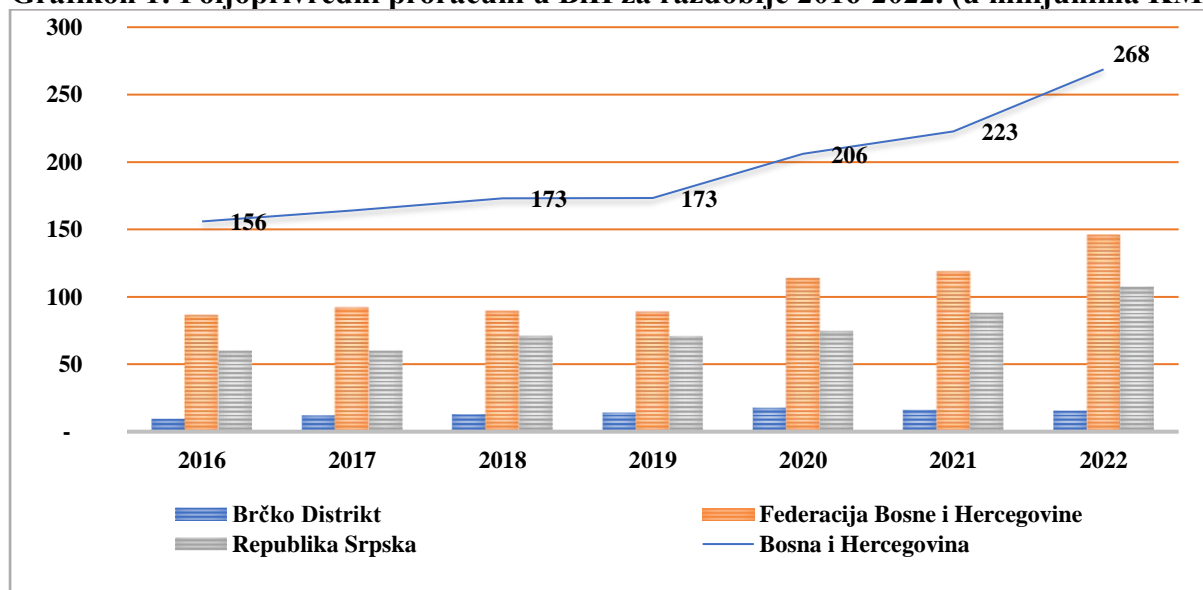
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Federacija BiH i županije	86,4	92,2	89,4	89,0	114,0	118,8	146,0
Republika Srpska	60,0	60,0	71,0	70,6	74,4	88,0	107,3
Brčko distrikt BiH	9,5	11,8	12,8	14,0	17,6	15,9	15,4
Ukupno	155,9	164,0	173,1	173,6	206,0	222,8	268,7

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

Po visini izdvojenih sredstava od 146 milijuna KM ili 54,3 % ostvarenog proračuna je Federacija Bosne i Hercegovine zajedno sa županijama, na drugom mjestu s izdvojenih 107,3 milijuna KM i udjelom od 39,9 % u ukupnom proračunu je Republika Srpska i Brčko distrikt BiH sa izdvojenih 15,4 milijuna KM i udjelom od 5,7 % u ukupnom proračunu je smješten na treće mjesto.

Značajno povećanje proračuna za poljoprivredu i ruralni razvitak u 2022. godini, u odnosu na prethodnu godinu, je zabilježeno u Federaciji BiH i to za 27,2 milijuna KM ili za 23 % i u Republici Srpskoj za 19,2 milijuna KM ili 22 %. Što se tiče Brčko distrikta BiH zabilježeno je blago smanjenje izdvojenih sredstava i to za oko pola milijuna KM.

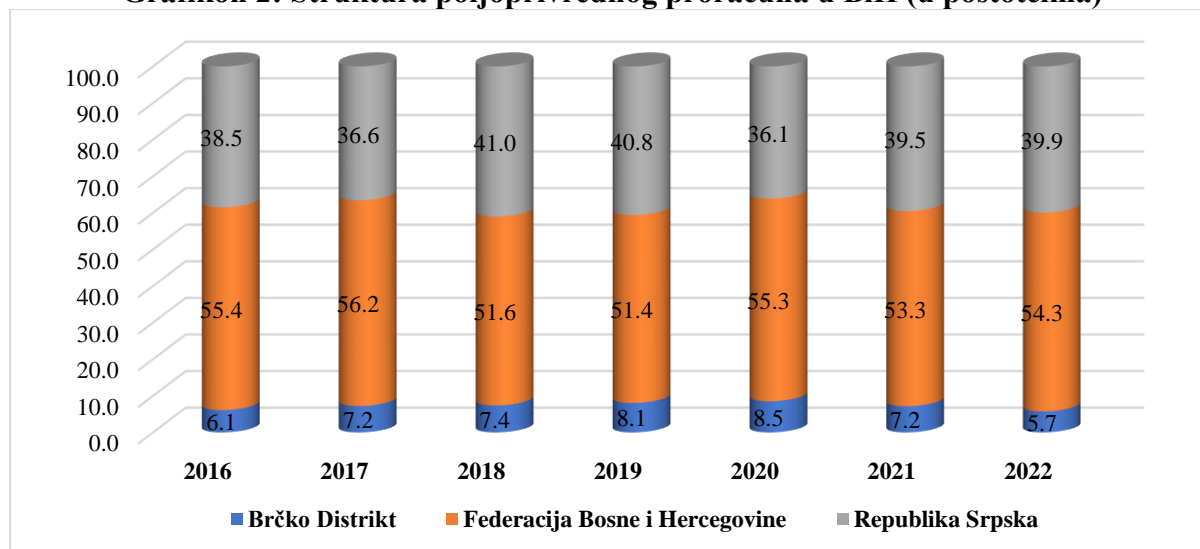
Grafikon 1: Poljoprivredni proračuni u BiH za razdoblje 2016-2022. (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

Postotni prikaz strukture potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH tijekom 2022. godine je predstavljen grafikonom 2.

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u postotcima)

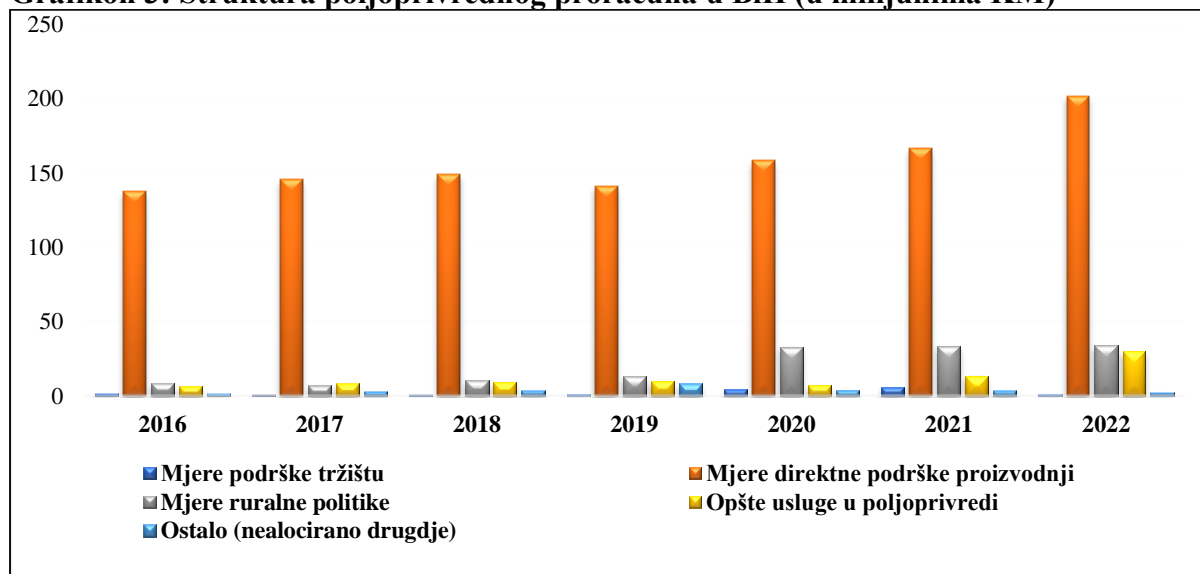

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

5.3. Analiza strukture proračunske potpore po skupinama mjera

Prema izdvajanjima po skupinama mjera, u 2022. godini nije bilo značajnijih odstupanja u odnosu na godine ranije. Mjere izravnih potpora proizvodnjama su svakako najvažniji oblik potpore proizvođačima u BiH. Drugi stup politike tj. mjere ruralnog razvitka su sljedeća skupina mjera po opsegu izdvajanja, dok su mjere općih usluga u poljoprivredi na trećem mjestu. Četvrto mjesto po visini izdvojenih sredstava pripada mjerama potpore tržištu, dok je na zadnjem mjestu nealocirano (ostalo).

Grafikon 3: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u milijunima KM)

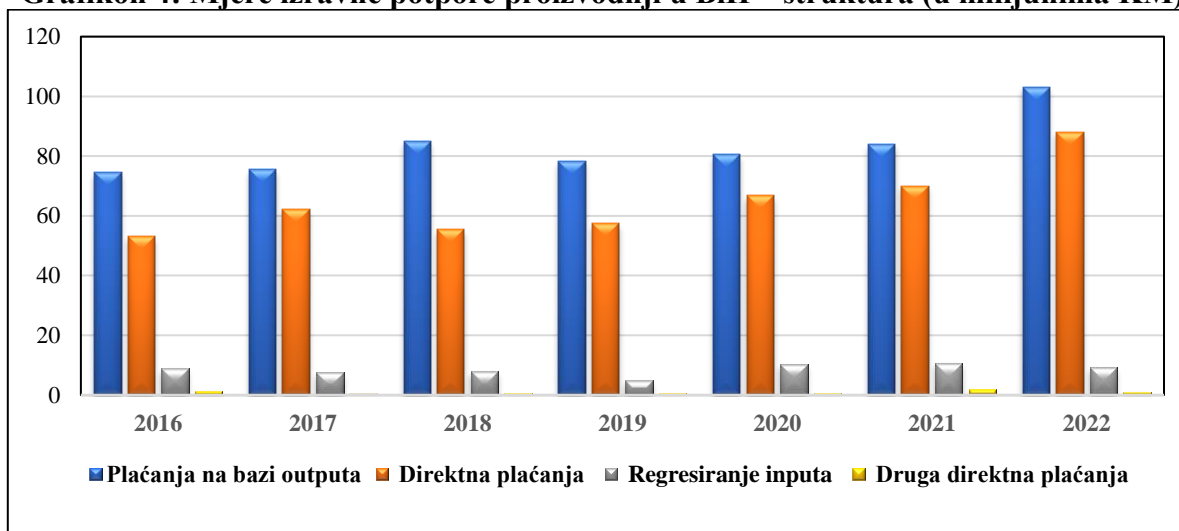

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

Mjere izravne potpore proizvođačima/proizvodnjama - Mjere izravnih potpora proizvođačima su najznačajnija skupina mjera u BiH jer se najveći dio proračuna izdvaja upravo za ove mjere. U prethodnoj godini na račun izravnih potpora izdvojeno je 201,7 milijuna KM što u postotcima iznosi 75 % ukupnih sredstava izdvojenih za poljoprivredu i ruralni razvitak u 2022. godini. Povećanje po osnovu ovih mjera u 2022. godini je iznosilo oko 35 milijuna KM ili 21 % u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 4: Mjere izravne potpore proizvodnji u BiH – struktura (u milijunima KM)

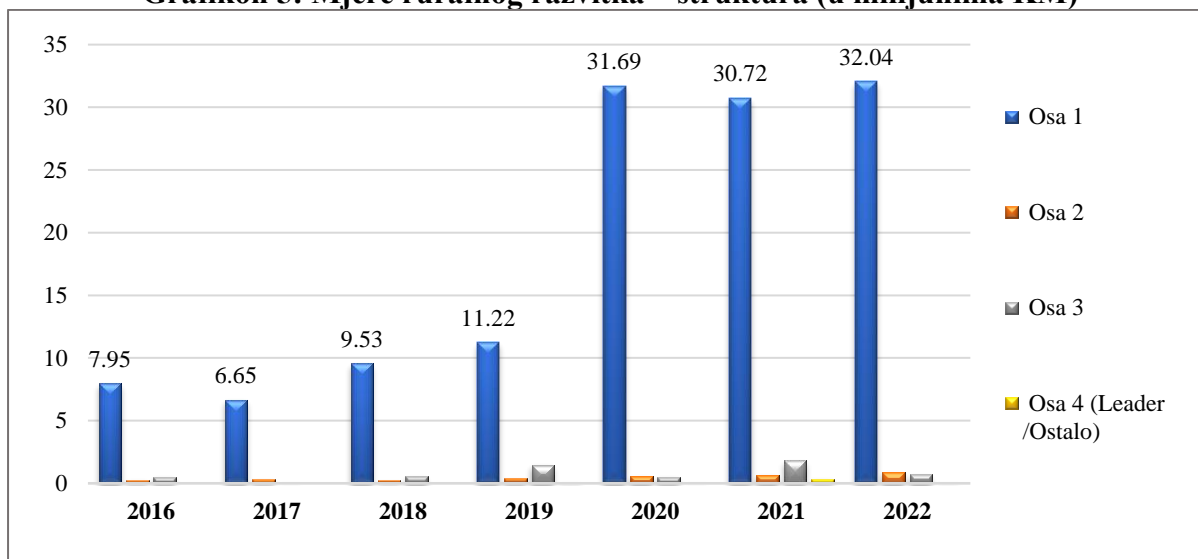
Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Bečko distrikta BiH

U okviru mjera izravnih potpora, na prvom mjestu po izdvajanjima od 103,1 milijun KM (38,4 % od ukupnog proračuna) u 2022. godini su izravne potpore na temelju outputa. Najznačajnija mjera u okviru plaćanja na temelju outputa jesu premije za mlijeko koje su kao i prethodnih godina zauzele prvo mjesto kao pojedinačni proizvod koji je podržan sa 81 milijun KM (30 % od ukupnog proračuna), zatim slijede mjere izravna plaćanja na temelju grla/zasijane površine za koje je u prethodnoj godini izdvojeno 88,1 milijun KM (32,8 % od ukupnog proračuna). Sljedeća po visini izdvojenih sredstava je mjera regresiranje inputa za koju je izdvojeno 9,3 milijuna KM ili 3,45 % od ukupnog proračuna. Na posljednjem mjestu su druga izravna plaćanja (sufinanciranje osiguranja, kompenzatorna plaćanja kao i nadoknade štete u poljoprivrednoj proizvodnji) za koje je izdvojeno milijun KM.

Mjere ruralnog razvitka - Mjere ruralnog razvitka su u 2022. godini financirane s iznosom od 33,5 milijuna KM ili 12,5 % od ukupnog proračuna za poljoprivredu i ruralni razvitak. Kao što se može vidjeti u grafikonu broj 5, u kojem je predstavljena struktura potpore ruralnom razvitku najveći dio sredstava se izdvaja za Os 1. U okviru ove osi, najviše sredstava je isplaćeno na ime nabave mehanizacije i opreme i za izgradnju štalskih objekata.

Os 1 je u prošloj godini financirana s 32 milijuna KM što u postotcima predstavlja 11,9 % od ukupnog poljoprivrednog proračuna u 2022. godini. Za ostale osi, odnosno skupine mjera u okviru ruralnog razvitka utrošeni su mali iznosi pa je tako za Os 2 utrošeno 905 tisuća, za Os 3, 700 tisuća KM i Os 4, 70 tisuća KM.

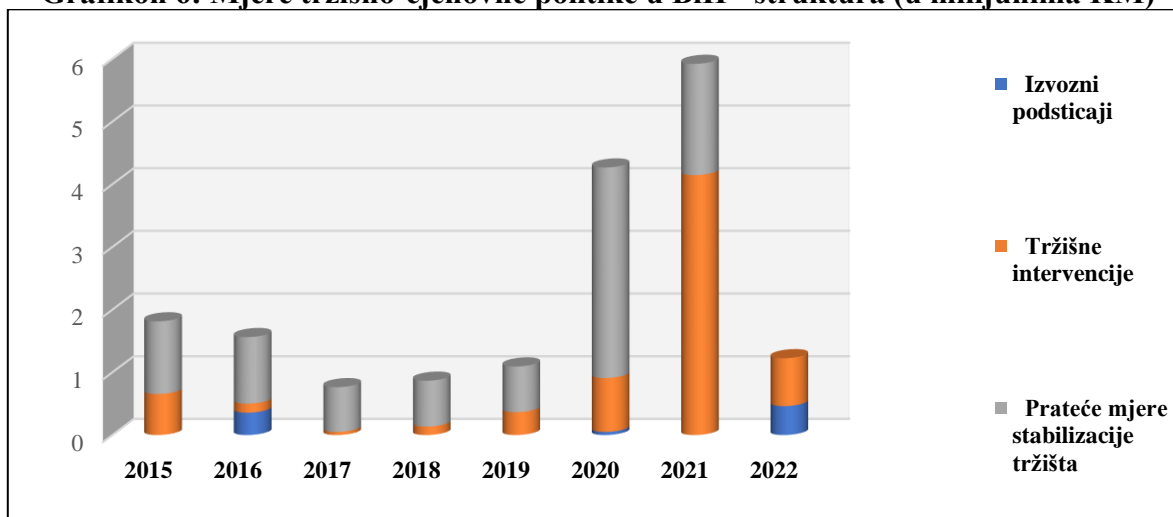
Grafikon 5: Mjere ruralnog razvitka – struktura (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

Mjere tržišno-cjenovne politike - Mjere tržišno-cjenovne politike predstavljaju značajnu skupinu mjera jer se ulaganjem u njih osigurava stabilnost domaćeg tržišta poljoprivrednih proizvoda. U Bosni i Hercegovini ne postoje sustavna rješenja koja bi omogućila stabilno tržište poljoprivrednih proizvoda. U grafikonu 6, u kojem su prikazana izdvajanja za mjere tržišno-cjenovne politike možemo vidjeti da su izdvajanja vrlo niska i da ne postoji stabilan trend izdvajanja za ove mjere. Iako je u razdoblju 2018-2021. godine za ovu skupinu mjera zabilježeno povećanje izdavanja sredstava iz proračuna, tijekom 2022. godine je zabilježeno manje izdvojenih sredstava i to u iznosu od 1,2 milijuna KM, što je u odnosu na 2021. godinu manje za 4,7 milijuna KM ili 79 %.

Grafikon 6: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH - struktura (u milijunima KM)

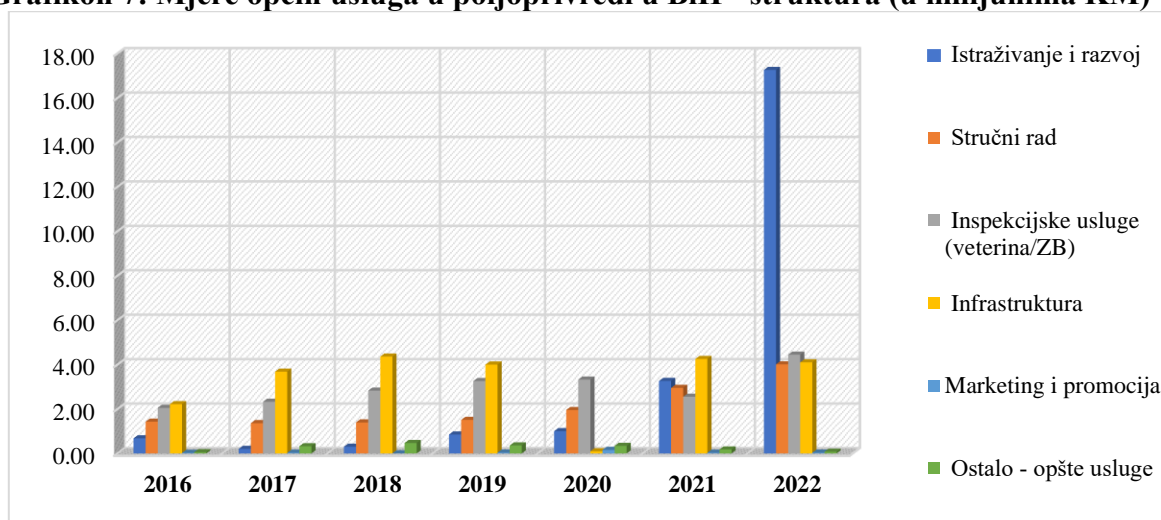
Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

U ovu skupinu mjera spadaju izvozni poticaji, tržišne intervencije i prateće mjere stabilizacije tržišta. U protekloj godini za izvozne poticaje izdvojena je 461 tisuća KM, dok je za tržišne

intervencije izdvojeno 763 tisuće KM. U 2022. godini nije bilo izdvajanja za prateće mjere stabilizacije tržišta.

Mjere općih usluga u poljoprivredi - Za mjere općih usluga u poljoprivredi izdvojeno je rekordnih 29,9 milijuna KM, odnosno izraženo u postotcima za ove mjere je u 2022. godini izdvojeno 11,1 % od ukupnog poljoprivrednog proračuna. Prema visini izdvojenih sredstava od 17,3 milijuna KM (6,4 % od ukupnog proračuna) u okviru općih usluga, na prvom mjestu su mjere plaćanja za istraživanja i razvitak. Za ove mjere je izdvojeno 14 milijuna KM više nego prethodne godine kada je izdvojeno oko 3 milijuna KM. Sljedeća skupina mjera po visini izdvojenih sredstava od 4,4 milijuna KM su inspekcijske usluge, zatim infrastruktura sa 4,1 milijun izdvojenih sredstava, stručni rad za koji je isplaćeno 4 milijuna KM, ostale opće usluge 76 tisuća KM te marketing i promidžba su mjere za koje se bilježe najmanji iznos i to oko 36 tisuća KM.

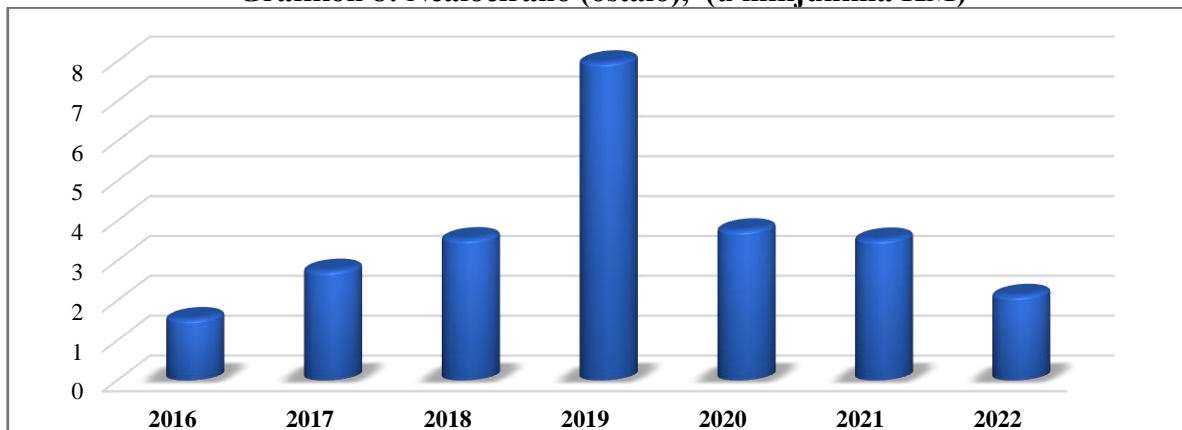
Grafikon 7: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH - struktura (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

Nealocirano (ostalo) - Skupinu nealocirano čine potpore u poljoprivredi i ruralnom razvitku koje se prema klasifikaciji ne mogu svrstati niti u jednu drugu skupinu mjera. U 2022. godini pod mjerom nealocirano iz proračunu za poljoprivredu i ruralni razvitak izdvojeno je 2,1 milijun KM.

Grafikon 8: Nealocirano (ostalo), (u milijunima KM)

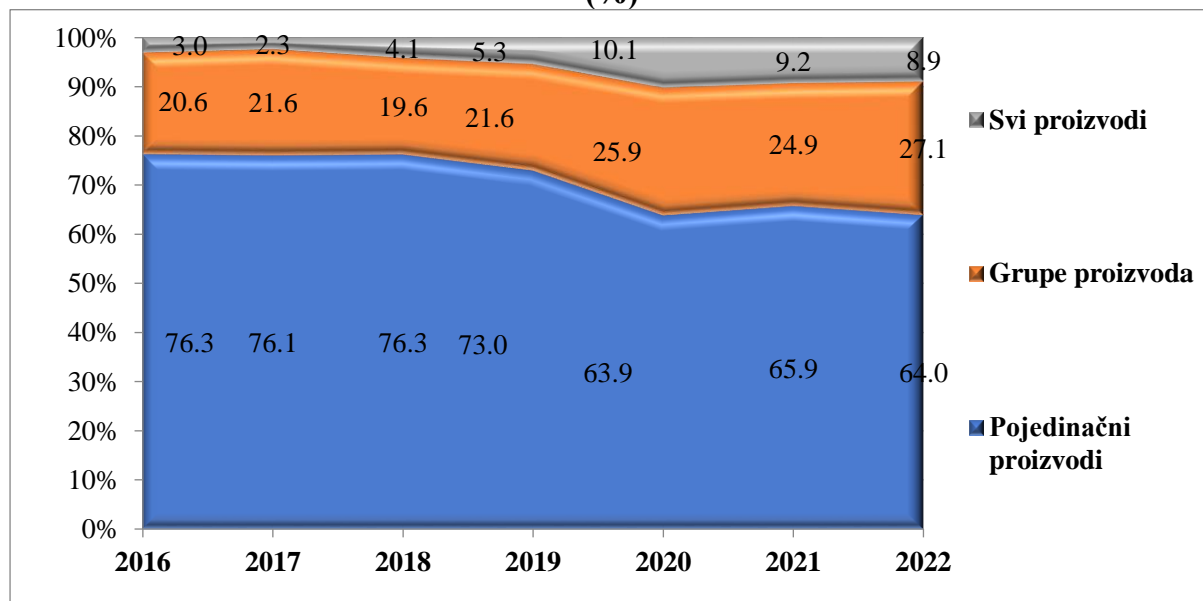

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

5.4. Struktura potpore po proizvodima/proizvodnjama

Iz grafikona 9, u kojem je predstavljena struktura potpore po proizvodima/proizvodnjama, očigledno je da je i tijekom 2022. godine najznačajniji opseg sredstava iz proračuna utrošen na potporu pojedinačnim proizvodima. Za ovaj vid potpore u protekloj godini izdvojeno je nešto više od 147,5 milijuna KM ili 64 % ukupnog poljoprivrednog proračuna.

Grafikon 9: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/skupinu ili sve proizvode (%)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

Potpore za skupinu proizvoda su sljedeće po izdvojenim sredstvima, te je za iste u 2022. godini utrošeno oko 62,5 milijuna KM. Skupina mjera potpore koje se odnose na potporu svim proizvodima je prema visini izdvojenih sredstava na trećem mjestu. Za ovu skupinu mjera je utrošeno skoro 17,5 milijuna KM. U tablici broj 27, predstavljena je struktura potpora po proizvodima, odnosno po skupinama proizvoda. Kao i prethodnih godina i prošle godine se na prvom mjestu po visini izdvojenih sredstava za pojedinačni proizvod nalazi kravlje mlijeko. U postotcima, na kravlje mlijeko je u 2022. godini izdvojeno 36,42 % proračuna. Pored mlijeka značajnije je podržana proizvodnja goveđeg mesa koja ima udio od 5,76 %, zatim pšenica s 5,20 % te proizvodnja svinjskog mesa 4,62 %. Ostali pojedinačni proizvodi su ispod 4 % udjela.

Tablica 25. Distribucija potpora po proizvodima/skupinama proizvoda (%)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mlijeko (kravlje)	49.18	50.36	51.25	45.48	40.84	43.70	36.42
Mlijeko (ovčje i kozje)	0.14	0.23	0.24	0.32	0.35	0.35	0.53
Goveđe meso	7.41	6.51	6.65	6.37	4.15	5.74	5.76
Svinjsko meso	3.42	3.45	4.52	5.23	2.26	4.58	4.62
Ovčje meso	0.14	0.00	0.27	-	0.10	0.00	0.00
Pileće meso	1.80	1.53	1.61	1.94	1.47	3.25	1.53
Jaja	0.32	0.32	0.41	0.42	0.44	0.42	0.33
Med	0.84	1.09	1.31	1.59	4.03	2.08	2.12

Riba	1.84	1.79	1.51	1.74	1.84	0.03	1.63
Purići	0.00	0.00	0.00	-	0.06	0.00	0.00
Konji	0.03	0.03	0.03	0.03	1.18	0.00	0.15
Biljna							
Pšenica	6.97	7.29	5.44	6.59	2.70	2.02	5.20
Kukuruz	1.90	1.84	1.13	1.13	1.22	1.70	2.27
Ječam	0.49	0.42	0.28	0.63	0.49	0.16	0.88
Duhan	0.29	0.25	0.24	0.14	1.15	0.09	0.07
Krumpir	0.51	0.17	0.15	0.15	0.87	0.55	0.79
Soja	0.09	0.01	0.43	0.40	0.18	0.03	0.56
Grožđe	0.57	0.54	0.48	0.54	-	0.84	0.87
Gljive	0.08	0.09	0.06	0.02	0.13	0.16	0.17
Ljekovito i aromatično bilje	0.33	0.16	0.26	0.32	0.39	0.13	0.09
Skupine proizvoda							
Povrće	2.77	3.51	3.23	3.52	4.59	3.96	4.48
Voće	5.36	4.25	5.13	4.72	6.61	4.89	3.42
Žitarice	0.29	0.33	1.45	2.08	0.95	0.15	1.98
Krmno i industrijsko bilje	1.18	1.10	1.10	1.32	0.65	2.62	1.67
Biljna proizvodnja uopćeno	6.01	5.53	5.13	3.42	5.85	5.94	4.64
Mlijeko i meso - goveda	0.55	2.10	0.35	2.78	3.72	2.67	3.32
Mlijeko meso ovce/koze	4.48	4.76	3.24	3.80	3.54	4.70	7.72
Svi proizvodi	3.05	2.34	4.11	5.32	10.12	9.21	8.87
UKUPNO	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/županijskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

5.5. Poljoprivredne potpore u regiji i usporedba s potporama u Bosni i Hercegovini

Prema podacima prikazanim u tablici broj 27, Srbija s 472,46 milijuna eura je na prvom mjestu po izdvajanju sredstava namijenjenih poljoprivredi i ruralnom razvitku. Na drugom mjestu sa skoro 138 milijuna eura, koliko je izdvojeno za poljoprivredu i ruralni razvitak, je BiH, zatim slijedi Republika Sjeverna Makedonija sa 121,3 milijuna eura i posljednja je Crna Gora sa 57 milijuna eura.

Tablica 26. Ukupni proračuni BiH i susjeda za razdoblje 2019-2022. godina (milijuna eura)

Godina	Srbija	Republika Sjeverna Makedonija	Crna Gora	BiH
2019	313,48	142,07	45,28	88,60
2020	312,00	124,71	60,72	105,33
2021	377,55	155,03	44,82	113,92
2022	519,28	218,29	56,88	137,37

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH na temelju objavljenih podataka zemalja koje su promatrane

Tijekom 2022. godine Republika Srbija je izdvojila 95 milijuna eura za poljoprivredu i ruralni razvitak, BiH 23,45 milijuna eura, Crna Gora 12,05 milijuna eura, dok u R. S. Makedoniji je zabilježen pad izdvajanja od skoro 34 milijuna eura. Što se tiče strukture poticaja u Srbiji, najveći dio izdvajanja je namijenjen za izravna plaćanja u iznosu od 340,16 milijuna eura,

zatim slijede mjere ruralnog razvitka s izdvojenih 77,14 milijuna eura, za kreditnu potporu je izdvojeno 6,39 milijuna eura, sredstava za posebne poticaje 1,93 milijuna eura. Što se tiče sredstava za IPARD poticaje za ovu namjenu je izdvojeno 6,59 milijuna eura iz državnog proračuna i 40,23 milijuna eura financijske pomoći Europske unije.

Tablica 27. Struktura poticaja u Srbiji za 2022. godinu (eura)

Izravna plaćanja	340,17
Mjere ruralnog razvitka	77,15
Kreditna potpora u poljoprivredi	6,39
Sredstava za posebne poticaje	1,93
IPARD poticaji, ukupno	46,83
Sredstva iz državnog proračuna za IPARD	6,59
Sredstva iz pomoći EU	40,23
Ukupno	519,28

Izvor: Uredba o raspodjeli poticaja u poljoprivredi i ruralnom razvitku 2022. godinu Republike Srbije

Prema raspoloživim podacima o isplaćenim poticajima za poljoprivredu i ruralni razvitak, Republika Sjeverne Makedonije je u 2022. godini oko 89 % sredstava isplatila za izravna plaćanja, 10 % za ruralni razvitak i oko 2 % za ribarstvo i akvakulturu. Prema IPARD programu za razdoblje 2021-2027. godina Republike Sjeverne Makedonije iz IPARD fonda je doznačeno 97 milijuna eura.

Tablica 28. Struktura poticaja u Sjevernoj Makedoniji 2022. godine (eura)

Izravna plaćanja	107,80
Ruralni razvitak	12,68
Ribarstvo i akvakultura	0,81
IPARD mjere	97,00
Ukupno	218,29

Izvor: Dokumenti Republike Sjeverne Makedonije dostupni na stranici Agencije za agrarna plaćanja Republike Sjeverne Makedonije

U strukturi proračunskih izdvajanja na prvom mjestu s 25,68 milijuna eura su mjere ruralnog razvitka, zatim slijede mjere tržišno-cjenovne politike sa 18,51 milijun eura, socijalni transferi seoskom stanovništvu 4,21 milijun eura, za operativne programe uprave je izdvojeno 4,13 milijuna eura, potpora za razvitak ribarstva (morsko i slatkovodno) 2,95 milijuna eura.

Tablica 29. Struktura proračuna za poljoprivredu i ruralni razvitak u Crnoj Gori za 2022. godinu (milijuna eura)

Izravna plaćanja	16,65
Mjere za stabilizaciju tržišta	1,86
Ukupno mjere tržišno-cjenovne politike	18,51
Mjere ruralnog razvitka	25,68
Potpora općim servisima u poljoprivredi	1,17
Socijalni transferi seoskom stanovništvu	4,21
Potpora razvitku sektora morskog ribarstva	2,66
Potpora razvitku sektora slatkovodnog ribarstva	0,29
Operativni programi uprave	4,13
Ukupno	56,65

Izvor: Uredba o uvjetima, načinu i dinamici provedbe mjera agrarne politike za 2022. godinu

6. TRGOVINA PROIZVODIMA

POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM

Dinamiku izvoza i uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u razdoblju 2019-2022. godina obilježili su globalna gospodarska recesija, poremećaji na tržištu energenata i hrane, značajan rast cijena i opskrbljenostui tržišta prouzročenih najprije pandemijom COVID-19, a zatim i ukrajinskom krizom. Poremećaj na globalnom tržištu su imali izuzetno jak utjecaj na poljoprivredni sektor i tržište hrane i lance opskrbe u cijelom svijetu pa i u BiH. Kriza je izravno najvećim dijelom pogodila prehrambeni sektor koji izravno ovisi o uvozu sirovina za preradu, a od proizvođačkih u prvom redu voćarski sektor s obzirom na otežane uvjete prijevoza u Rusku Federaciju i rast cijena prijevoza, zatim ratarsku i stočarsku proizvodnju zbog značajnog rasta cijena inputa potrebnih za primarnu poljoprivrednu proizvodnju (mineralnih gnojiva, goriva, sjemenskog i sadnog materijala, zaštitnih sredstava i dr.). Nisu pošteđene ni brojne tvrtke koje se bave proizvodnjom ulja, kruha, peciva i konditorskih proizvoda s obzirom da su brojne zemlje, a osobito zemlje regije (Srbija, Hrvatska i Mađarska) zabranile izvoz pšenice, kukuruza, soje, suncokreta, brašna i ulja.

Ipak poljoprivredno-prehrambeni sektor kao jedna od grana gospodarstva u Bosni i Hercegovini je, čak i pored utjecaja pandemija i ukrajinske krize, ostvario pozitivne rezultate u plasmanu roba na inozemno tržište.

Ukupan opseg razmjene u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima Bosne i Hercegovine sa svijetom u 2022. godini je dostigao vrijednost od 5,33 milijarde KM (veći za 25 % u odnosu na 2021. godinu).

Tablica 30. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda* BiH sa svijetom(2021-2022), milijuna KM

	2021	2022	Indeks 2022/2021
Opseg	4.258	5.327	125
Uvoz	3.357	4.286	128
Izvoz	901	1.041	116
Deficit	-2.455	-3.244	132
Pokrivenost (%)	27	24	-3

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

U 2022. godini uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je iznosio 4,29 milijardi KM, izvoz 1,04 milijarde KM što je rezultiralo deficitom u iznosu od 3,24 milijarde KM. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je povećan za 28 %, izvoz za 16 % i deficit za 32 % u odnosu na prethodnu godinu.

Bez obzira na pozitivna kretanja u izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i dalje je deficit značajno visok i u 2022. godini dostigao je vrijednost od 3,24 milijarde KM.

Pokrivenost uvoza izvozom tijekom 2022. godine je iznosila 24 %, te je zabilježen pad stope pokrivenosti uvoza izvozom za 3 % u odnosu na prethodnu godinu.

6.1. Razmjena poljoprivredno-prehrambenim proizvodima po regijama

Europska unija je standardno najznačajniji partner Bosne i Hercegovine u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima s obzirom da je udio izvoza poljoprivrednih proizvoda na tržište EU u ukupnom izvozu u 2022. godini iznosio 48 %. Što se tiče udjela uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU u ukupnom uvozu ove kategorije proizvoda tijekom 2022. godine iznosio je 53 %. Iz Europske unije je u 2022. godini na BiH tržište uvezeno poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 2,27 milijardi KM te je zabilježen rast uvoza od 19 % u odnosu na prethodnu godinu.

Kada je riječ o izvozu poljoprivrednih proizvoda na EU tržište u 2022. godini ostvarena vrijednost izvoza od 502 milijuna KM je veća za 67 milijuna KM ili 15 % u odnosu na izvoz u 2021. godini. Oko 76 % ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Europske unije je tijekom 2022. godine se uvezlo iz šest država i to Hrvatske (24 %), Njemačke (14 %), Italije i Mađarske (11 %), Poljske (8 %) i Nizozemske (7 %). Među zemljama članicama Europske unije u koje se najviše izvoze poljoprivredno-prehrambenih proizvodi iz BiH u 2022. godini su Hrvatska (176 milijuna KM), Austrija (81 milijun KM), Italija (58 milijuna KM), Njemačka (55 milijuna KM) i Slovenija (55 milijuna KM).

Na drugom mjestu po značaju, količini i vrijednosti ostvarene trgovine poljoprivrednim proizvodima za BiH je CEFTA. Udio uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz CEFTA-e u ukupnom uvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2022. godini je iznosio 28 %. Ukupna vrijednost uvezenih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz CEFTA-e u Bosnu i Hercegovinu u 2022. godini je iznosila 1,18 milijardi KM i veća je za 244 milijuna KM ili 26 %. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u CEFTA-u u 2022. godini je iznosio 416 milijuna KM i veći je za 72 milijuna KM ili 21 % u usporedbi s prethodnom godinom. Oko 89 % ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz CEFTA zemalja se uvozi iz Srbije, na drugom mjestu je Republika Sjeverna Makedonija sa 6 % u ukupnom uvozu, zatim Albanija i Crna Gora sa 2 %, Kosovo* 0,4 % i Moldavija oko 0,3 %.

Tijekom 2022. godine iz Republike Srbije uvezeno je poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 1,06 milijardi KM te je uvoz bio veći za 28 % nego prethodne godine. I na strani izvoza, Srbija predstavlja najznačajnijeg BiH partnera u CEFTA trgovini.

Tablica 31. Usporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regijama (milijuna KM)

Regije	2021	2022	Indeks 2021/2020
UVOZ			
EU	1.897,82	2.266,21	119,41
CEFTA	939,86	1.183,89	125,96
EFTA	3,93	4,54	115,30
UoST	106,01	130,12	122,70
Ostatak svijeta	408,87	700,76	171,39
Ukupno	3.356,50	4.285,52	127,68
IZVOZ			
EU	434,85	502,17	115,48
CEFTA	343,48	415,63	121,01

*Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je s Rezolucijom 1244 VS UN i Odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti

EFTA	22,36	16,95	75,82
UoST	43,78	32,57	74,41
Ostatak svijeta	56,78	73,74	129,87
Ukupno	901,24	1.041,06	115,51
TRGOVINSKA BILANCA			
EU	-1.462,97	-1.764,05	120,58 I
CEFTA	-596,38	-768,26	128,82
EFTA	18,42	12,42	67,39
UoST	-62,24	-97,54	156,72
Ostatak svijeta	-352,09	-627,02	178,08
Ukupno	-2.455,26	-3.244,46	132,14

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

EFTA je skupina zemalja s kojom Bosna i Hercegovina u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima ostvaruje suficit. Ostvarena vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz BiH u EFTA zemlje u 2022. godini je iznosila 17 milijuna KM i manja je za 24 % u usporedbi s vrijednošću izvoza iz prethodne godine. Ostvarena vrijednost uvoza u 2022. godini je iznosila oko 5 milijuna KM i veća je za 15 % nego prethodne godine. Tijekom 2022. godine je prekinut trend rastućeg suficita u razmjeni poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda između BiH i EFTA-e. Vrijednost suficita u 2022. godini je manja za 6 milijuna KM ili 33 % u odnosu na 2021. godinu čemu je doprinijela manja vrijednost izvoza i veća vrijednost uvoza u istom vremenskom razdoblju.

Promatrano po zemljama EFTA regije u 2022. godini najviše se poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvezlo iz Švicarske i to oko 93 %, na drugom mjestu s udjelom od 7 % u ukupnoj vrijednosti uvoza je Norveška i oko 0,04 % iz Islanda. Vrijednost uvoza iz tri navedene države je u 2022. godini veća za 15 % u odnosu na vrijednost poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvezenih u prethodnoj godinu, uglavnom zbog većeg uvoza iz Švicarske za 0,6 milijuna KM i Norveške za 0,05 milijuna KM. Uvoz iz Lihtenštajna nije zabilježen tijekom promatranog razdoblja od dvije godine.

Promjena u razmjeni poljoprivrednih proizvoda između Bosne i Hercegovine i Turske je uslijedila tijekom 2021., a osobito 2022. godine s obzirom na značajan pad izvoza i pojavu deficita. Izvoz je u 2022. godini iznosio 33 milijuna KM i manji je za 10 milijuna KM ili 26 % u usporedbi s prethodnom godinom. Ovakav značajan pad vrijednosti izvoza je posljedica pada vrijednosti turske lire i visokog postotka inflacije (više od 80 %) što se odrazilo izravno na pad konkurentnosti i poskupljenje proizvoda iz BiH na ovom tržištu. Također, udio izvoza poljoprivrednih proizvoda je u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda smanjen na 5 % u 2021, odnosno na 3 % u 2022. godini.

Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Turske u BiH je u 2022. godini iznosio 130 milijuna KM i veći je za 23 % nego prethodne godine. S obzirom da je izvoz značajnije smanjen, a uvoz povećan pojavio se deficit od 98 milijuna KM. Ulje je bilo jedan od vodećih proizvoda koji se izvozio na tursko tržište s tim što su loši rezultati u cjelokupnom izvozu tijekom 2022, 2021. i 2019. godine posljedica devalvacije turske lire što je utjecalo na rast cijene ulja za tursko tržište.

Zemlje iz ostatka svijeta u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima s Bosnom i Hercegovinom u 2022. godini imaju udio od 16 % u uvozu i izvozu oko 7 %. Ukupan opseg

trgovinske razmjene poljoprivrednim proizvodima u 2022. godini je iznosio 775 milijuna KM i veći je za 66 % od opsega trgovinske razmjene ostvarene u prethodnoj godini. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz ovih zemalja je u 2022. godini iznosio 701 milijun KM i 71 % je veći od uvoza ostvarenog u 2021. godini, dok je izvoz na tržišta ostatka svijeta povećan za 30 % i iznosio je 74 milijuna KM.

Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Bosne i Hercegovine dominantno je orijentiran na nekoliko kategorija proizvoda kao što su ulje od sjemena suncokreta ili šafranike za tehničke ili industrijske svrhe, mlijeko sa sadržajem mliječne masti od 1 do 6 %, maline, kupine i dudovi, pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokoši *gallus domesticus*, šećer, keks, vode i drugo.

6.2. Struktura vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Promatrajući vrijednosti za proizvode koji su izvoženi u 2022. godini, u usporedbi s prethodnom godinom, povećanje izvoza je zabilježeno kod izvoza:

- kokošjeg mesa isječenog na komade, svježe ili rashlađeno s obzirom da je ostvarena vrijednost od 22 milijuna KM veća za 240 %;
- ulja od sjemena suncokreta za tehničke ili industrijske svrhe za 81 % ili 52 milijuna KM;
- vafli i oblandi za 11 %, te mlijeka sa sadržajem mliječne masti između 3 i 6 % za 10 %, i slatkog keksa za 9 %.

Značajno smanjenje izvoza od 41 % je zabilježeno kada je riječ o izvozu malina, kupina i dudova te cijelih sirovih koža od goveda ili kopitara mase po koži veće od 16 kg za 21 %.

Tablica 32. Kategorije proizvoda sa najvećom vrijednosti i udjelom u ukupnom izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (milijuna KM)

Kategorije	2021	2022
Ulje od sjemena suncokreta ili šafranike za tehničke ili industrijske svrhe	64	116
Mlijeko sa sadržajem masti većim od 1 %, ali ne većim od 6 % po masi	59	65
Pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokoši vrste <i>gallus domesticus</i>	65	62
Maline, kupine, dudovi	100	59
Ostali bijeli šećer od šećerne trske, čista saharoza u čvrstom stanju	2	40
Slatki keks	34	37
Vode (mineralne i gazirane) s dodanim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju	33	34
Vafli i oblande	25	27
Cijele kože, mase po koži veće od 16 kg	30	23
Kokošje meso isječeno na komade i klaonički proizvodi, svježi ili rashlađeni	6	22
Ukupno top 10 proizvoda	417	485

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji su najzastupljeniji u uvozu u 2022. godini su:

- prehrambeni proizvodi koji nisu spomenuti na drugom mjestu čija je vrijednost uvoza dostigla 226 milijuna KM i veća je u odnosu na prethodnu godinu za 17 %;
- goveđe meso, svježe ili rashlađeno ostali komadi sa kostima čija je vrijednost uvoza iznosila 209 milijuna KM i veća je u odnosu na prethodnu godinu za 27 %;

- ostala pšenica i suražica sa vrijednosti od 180 milijuna KM kod koje je zabilježen značajan porast uvoza i to za 48 % u usporedbi s prethodnom godinom;
- ostali šećer od šećerne trske za rafiniranje je kategorija proizvoda koja je također zabilježila jako značajno povećanje uvoza s obzirom da je vrijednost uvoza od 159 milijuna KM u odnosu na prethodnu godinu veća za 124 milijuna KM;
- pivo dobiveno od slada je rangirano na peto mjesto s vrijednosti uvoza od 141 milijun KM i bilježi porast uvoza za 21 % u usporedbi s prethodnom godinom;
- preparati za prehranu životinja su zabilježili povećanje uvoza također i to za 21 %;
- kukuruz za preradu za proizvode za prehranu životinja koji je zabilježio najveći postotak povećanja uvoza od 87 %;
- od ostalih proizvoda koji su zabilježili povećanje uvoza su suncokretovo sjeme za 60 %, zatim kava nepržena s kofeinom za 50 %, vode sa šećerom ili drugim zaslađivačima za 27 %.

Tablica 33. Kategorije proizvoda sa najvećom vrijednosti i udjelom u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda (milijuna KM)

Kategorije	2021	2022
Prehrambeni proizvodi koji nisu uključeni na drugom mjestu	193	226
Goveđe meso, svježe ili rashlađeno ostali komadi s kostima	165	209
Ostala pšenica i suražica	122	180
Ostali šećer od šećerne trske (za rafiniranje i ostali šećer)	35	159
Pivo dobiveno od slada	117	141
Preparati za prehranu životinja	99	120
Kava, nepržena s kofeinom	78	117
Vode (mineralne i gazirane) s dodanim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju	90	113
Kukuruz za preradu za proizvode za prehranu životinja i ostali	59	110
Suncokretovo sjeme, neovisno je li lomljeno ili ne	67	107
Ukupno top 10 proizvoda	1.025	1.485

Izvor: Agencija za statistiku BiH * Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

7. PROVEDBA PRIORITETA I MJERA U PODRUČJU POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVITKA TIJEKOM 2022. GODINE

7.1. Regulatorni okvir u području poljoprivrede i ruralnog razvitka

Kada je riječ o regulativi u području poljoprivrede i ruralnog razvitka nije bilo značajnijeg napretka u pogledu usuglašavanja konačnog teksta i usvajanja nacrtu Zakona o hrani, nacrtu Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini i nacrtu Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH.

Jedna od najznačajnijih aktivnosti koja je provedena tijekom 2022. godine je izrada novog regulatornog okvira vinarskog i vinogradarskog sektora u BiH. Radna skupina za izradu Nacrta zakona o organizaciji tržišta vina u BiH usuglasila je konačan tekst nacrtu ovog zakona i isti je upućen nadležnim institucijama radi pribavljanja potrebnih mišljenja. Po završetku

pribavljanja potrebnih mišljenja Nacrt zakona će se uputiti Vijeću ministara BiH, a po tom i Parlamentarnoj skupštini BiH na usvajanje. Usvajanjem i provedbom novog zakona riješit će se osnovni problemi koji uzrokuju slabosti dosadašnjeg sustava u sektoru vinarstva i vinogradarstva, omogućiti proizvodnja vina sukladno EU standardima te unaprijediti konkurentnost domaćih proizvođača vina na europskom i međunarodnom tržištu.

Kada je riječ o unapređenju zakonodavnog okvira u Republici Srpskoj, Vlada Republike Srpske je utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pčelarstvu, koji je potom i Narodna skupština donijela na V. sjednici održanoj 08.02.2023. godine. Iako su izrađeni Nacrt zakona o poljoprivredi i ruralnom razvitku i Nacrt zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvitku i upućeni u daljnju proceduru tijekom 2022. godine, isti nisu usvojeni s obzirom da nisu ispunjeni uvjeti za primjenu odredaba navedenih zakona.

Podzakonski akti koji su usvojeni u Republici Srpskoj u području poljoprivrede tijekom 2022. godine su:

- Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 4/22);
- Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za kapitalne investicije u poljoprivrednoj proizvodnji („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 10/22).

U cilju razvitka institucionalnog i pravnog okvira usklađenog s EU standardima, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je radilo na izradi:

- Nacrta zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku - izrađena procjena utjecaja i radna verzija zakona. Nakon usvajanja Strategije poljoprivrede i ruralnog razvitka isti će ići u daljnji postupak usvajanja;
- Nacrta zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku – Nacrt zakona je potrebno uskladiti s Prednacrtom zakona o poljoprivredi.
- Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu - Zakon dostavljen Vladi Federacije BiH na utvrđivanje Nacrta.

Podzakonski akti usvojeni u 2022. godini:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o upisu u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata (s obrascima), („Službene novine Federacije BiH“, broj 31/22);
- Odluka i Program novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku („Službene novine Federacije BiH“, br. 30/22 i 101/22);
- Izmjena i dopuna Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ruralnog razvitka prilagođenog usvojenom Programu novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku za 2022. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/22);
- Izmjena i dopuna Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta potpora prilagođenog usvojenom Programu novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku za 2022. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/22);
- Izmjena i dopuna Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu poticaja proizvodnji prilagođenog usvojenom Programu novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku za 2022. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/22).

7.2. Provedba Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (2018-2021) - Okvirni dokument i izrada novog Strateškog okvira za razdoblje 2022-2027. godina

Provedba Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (2018-2021) – Okvirni dokument

Radna skupina za praćenje provedbe Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (2018-2021) - Okvirni dokument² (u daljnjem tekstu: Radna skupina), izradila je Nacrt izvješća o provedbi Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (2018-2021) - Okvirni dokument za 2019. godinu, koji je dostavljen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje, ali je predmetni materijal povučen s dnevnog reda s obzirom da obuhvaća razdoblje koje nije aktualno. Također, tijekom 2022. godine je pripremljen i Nacrt izvješća o provedbi Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (2018-2021) – Okvirni dokument za 2020. godinu. Predmetni dokument je prošao fazu dostavljanja komentara od strane članova Radne skupine i javnih konzultacija te je upućen nadležnim institucijama na mišljenje, nakon čega će biti upućen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje.

Priprema Nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022. do 2027. godine - Okvirni dokument

Postupajući prema odredbama članka 12. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH³ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u suradnji s Federalnim ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Odjelom za poljoprivredu i šumarstvo Brčko distrikta BiH uspostavilo Interresorno povjerenstvo za izradu nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022. do 2027. godine - okvirni dokument. Uspostavljena je suradnja s IPA II projektom EU4Agri koji provodi UNDP, posredstvom kojeg je osigurana tehnička potpora za izradu predmetnog dokumenta.

Tijekom 2022. godine Interresorno povjerenstvo i tim konzultanata EU4Agri projekta održao je niz sastanaka tijekom kojih su pripremljeni i usuglašeni:

- Akcijski plan za izradu nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022. do 2027. godine - okvirni dokument;
- Komunikacijski plan za izradu nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022. do 2027. godine - okvirni dokument;
- Sadržaj nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022. do 2027. godine - okvirni dokument;
- Pregled stanja u sektoru poljoprivrede i ruralnim područjima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH za razdoblje 2014-2020. za potrebe izrade Strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022-2027. godine - okvirni dokument;
- Tekst prvog dijela nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022. do 2027. godine - okvirni dokument.

Započete su aktivnosti na pripremi drugog dijela nacrta strateškog plana ruralnog razvitka BiH za razdoblje od 2022. do 2027. godine - okvirni dokument koji se odnosi na utvrđivanje okvirnih strateških ciljeva i mjere ruralnog razvitka, pokazatelja za praćenje, financijskog okvira i akcijskog plana.

---

² U Radnu skupinu su uključeni predstavnici Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstva poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko distrikta BiH, Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Ureda za veterinarstvo BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Uzreda za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja, Ministarstva financija i trezora BiH, Direkcije za europske integracije BiH, Agencije za statistiku BiH, Zavoda za statistiku Republike Srpske, Federalnog zavoda za statistiku

³ „Službeni glasnik BiH“, broj 50/2008

S obzirom da je Strategija razvitka poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske⁴ za razdoblje 2021-2027. godina ranije usvojena, tijekom 2022. godine aktivnosti koje je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede provodilo su bile usmjerene ka provedbi strateških ciljeva, prioriteta i mjera a u skladu sa Akcijskim planom provedbe Strategije.

Nova Strategija razvitka poljoprivrede i ruralnog razvitka Federacije BiH za razdoblje 2021-2027. godina je izrađena a potom i utvrđena na 336. sjednici Vlade Federacije BiH održanoj 27.10.2022. godine. Predmeta strategija je upućena Parlamentu Federacije BiH na razmatranje i prihvatanje.

Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je na 84. redovnoj sjednici održanoj 14.12.2022. godine, donijela Odluku o usvajanju Strategije razvitka poljoprivrede i ruralnih područja Brčko distrikta BiH za razdoblje 2021-2027. godina. Strategija razvitka poljoprivrede i ruralnih područja Brčko distrikta BiH za razdoblje 2021-2027. godine je dokument nastao kao proizvod intenzivnih konzultacija sa svim važnijim dionicima sektora i odražava jasno izraženo opredjeljenje Vlade Brčko distrikta BiH, odnosno njenog Odjela za poljoprivredu, vodno gospodarstvo i šumarstvo da osigura drugačiji odnos administracije i društva u cjelini prema sektoru poljoprivrede i ruralnom razvitku, što će, prije svega, biti potvrđeno provedbom predviđenih mjera i provedbom planiranih izdvajanja za potporu razvitku sektoru. Izrada strateškog dokumenta je provedena putem FAO projekta TCP/BIH/3603/C3 "Potpora pripremi izrade Strategije razvitka poljoprivrede i ruralnih područja Brčko distrikta" čija verzija iz 2018. godine je ažurirana te je konačna verzija završena tijekom 2022. godine. Riječ je o neophodnom i nedostajućem strateškom dokumentu Brčko distrikta BiH u području ruralnog razvitka i poljoprivredno-prehrambenog sektora kojim će se dati jasne smjernice aktivnosti i prioritetne smjerove djelovanja.

7.3. IPARD operativna struktura

Europski parlament je 15. rujna 2021. usvojio novu Uredbu za Instrument pretpristupne pomoći 2021-2027. (IPA III). U okviru IPA III za razdoblje od 2021-2027. koja se retroaktivno primjenjuje od 1. siječnja 2021. godine, nalazi se i poseban Program IPARD III za potporu u području ruralnog razvitka. Ovim programom Europska komisija je utvrdila proračun u iznosu od 288.000.000 eura za razdoblje 2021-2027. godina.

Izrada novog strateškog dokumenta, odnosno Strateškog plana ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2022. do 2027. godine - Okvirni dokument prvi je tehnički uvjet za korištenje pretpristupnih fondova Europske unije za ruralni razvitak. Drugi tehnički uvjet je postojanje IPARD operativne strukture. Potrebno je uskladiti otvorena pitanja kako bi se zadovoljili kriteriji Europske unije koji se odnose na uspostavu i organizaciju IPARD strukture u BiH, uključujući sustave izravne financijske potpore, poštujući ustavnu raspodjelu nadležnosti u BiH u oblasti poljoprivrede. Iz ovih razloga, pitanje uspostave IPARD strukture, iako je na dnevnom redu već dulji niz godina, još uvijek nije riješeno i treba ga razmatrati u okviru svih aktivnosti europskih integracija i ispunjenja uvjeta za pristupanje EU.

Europska unija zahtjeva da se maksimalno pojednostave komplicirani postupci u svrhu što boljeg pregleda situacije i nadzora dodjele pretpristupnih sredstava, kao i eventualne akreditacije tijela odgovornih za provedbu IPARD-a, a koji uključuju organizaciju IPARD

---

⁴ Odluka o usvajanju Strategije razvitka poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske za razdoblje 2021-2027. godina („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 92/21, od 14.10.2021. godine)

operativne strukture (Upravljačko tijelo i Platna agencija) na razini Bosne i Hercegovine kojom upravlja viši službenik s isključivim odgovornostima.

7.4. Razvitak EU LEADER programa i lokalnih akcijskih skupina (LAG) u Bosni i Hercegovini

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u suradnji s nadležnim institucijama entiteta i Brčko distrikta BiH i lokalnim akcijskim skupinama izradilo Izvješće o radu lokalnih akcijskih skupina za 2022. godinu. Svrha izvješća se ogleda u praćenja napretka u radu LAG-ova i razvitku LEADER pristupa u planiranju i provedbi politika ruralnog razvitka u okviru BiH i njihov doprinos razvitku lokalnih zajednica (općina). Podaci neophodni za pripremu Izvješća prikupljaju se anketom, obrađuju i prikazuju u Izvješću. Poražavajuće je da ni jedan LAG nije izvijestio o provedbi projektnih aktivnosti tijekom 2022. godine. Uzroci ovakvog stanja su posljedica nestabilnosti organizacijske strukture pojedinih LAG-ova (promjene članova skupština, upravnih odbora i upravitelja LAG-a), zatim nedostatka financijskih sredstava za rad LAG-ova i provedbu LAG-projekata. Financijska potpora je izostala kako od strane nadležnih institucija, tako i od strane donatora. Sudjelovanje članova LAG-ova iz privatnog sektora u financiranju rada LAG-ova i njihovo sudjelovanje u financiranju projekata također izostaje.

Kakao bi se riješio bar dio problema u vezi financiranja LAG-ova te nastavile aktivnosti u pogledu daljnjeg razvitka lokalnih akcijskih skupina i uvođenja EU LEADER programa u Bosnu i Hercegovinu, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je obavijestilo Vijeće ministara BiH. Vijeće ministara BiH je podržalo inicijativu razvitka lokalnih akcijskih skupina i uvođenja EU LEADER programa u Bosnu i Hercegovinu te:

- preporučilo nadležnim institucijama entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da u okviru svojih raspoloživih proračunskih sredstava kroz sustave poticaja za poljoprivredu i ruralni razvitak, kreiraju mjeru kontinuirane financijske potpore radu lokalnih akcijskih skupina;
- zadužilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH da, u suradnji s nadležnim institucijama entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, nastavi koordinirati aktivnosti u pogledu daljnjeg razvitka lokalnih akcijskih skupina i uvođenja EU LEADER programa u Bosnu i Hercegovinu u procesu europskih integracija.

U sklopu obveze o širenja informacija, LAG-ovima su prosljeđivani pozivi za prijavu na bespovratna sredstva u okviru EU4Agri i EU4Business Recovery projekata, s molbom da obavijeste i potaknu svoje članove na pripremu i prijavu projektnih prijedloga.

7.5. Poljoprivredni informacijski sustavi i poljoprivredna statistika

U potpunosti je okončan postupak davanja suglasnosti oba doma Parlamenta Bosne i Hercegovine na Sporazum o zajmu za projekt “Unaprjeđenje otpornosti i konkurentnosti sektora poljoprivrede”. Projekt će provoditi nadležna entitetska ministarstva poljoprivrede i nadležne državne institucije.

Sporazumom o zajmu osigurat će se 61,4 milijuna eura od čega će po 30.700.000 eura biti dodijeljeno za Republiku Srpsku i Federaciju BiH. Predviđeno je da Federacija BiH i Republika Srpska iz ovih sredstava osiguraju financiranje u jednakim iznosima od po

1.576.000 eura za namjene jačanja kapaciteta poljoprivrednog informacijskog sustava u korist Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i Agencije za sigurnost hrane BiH.

Agencija za statistiku BiH je u suradnji s Federalnim zavodom za statistiku i Zavodom za statistiku Republike Srpske u razdoblju od 15. do 30. listopada 2022. godine provela pilot popis poljoprivrede, uz ranije dogovoren uzorak i metodologiju. Probni popis se proveo na uzorku od 200 popisnih krugova od čega u Federaciji BiH 112 popisnih krugova, Republici Srpskoj 78 popisnih krugova i Brčko distriktu BiH 10. Pilot popisom su se testirali upitnici, aplikacije za unos podataka, metodologije za uspostavu obuhvata, metodološke upute, organizacija rada na terenu, odnosno svi ključni aspekti popisa poljoprivrede. Rezultati Probnog popisa poljoprivrede poslužit će za izbor najpogodnijih metodoloških, organizacijskih i tehničkih rješenja za provedbu sveobuhvatnog popisa.

Vijeće ministara BiH je na 57. sjednici održanoj 09.11.2022. godine razmotrilo Prijedlog odluke o uspostavi Interresorne radne skupine za pripremu Akcijskog plana za pripremu, provedbu i diseminaciju rezultata popisa poljoprivrede u Bosni i Hercegovini 2021-2024. i Informaciju o potrebi pripreme, provedbe i diseminacije rezultata popisa poljoprivrede u Bosni i Hercegovini 2021-2024, te iste, u skladu s člankom 18. stavkom (2) Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, nije dobio potrebnu većinu. Imajući u vidu navedeno, kao i kompleksnost provedbe predradnji izvjesno je da će se popis poljoprivrede prolongirati.

Češka razvojna agencija (CzDA), pod okriljem projekta EU4Agri, je pružila tehničku potporu u izradi Nacrta zakona o organizaciji tržišta vina u BiH i izradi tehničke specifikacije za registar vinara, vinogradara i trgovaca vinom. Nacrtom zakona o organizaciji tržišta vina u BiH je predviđeno da nadležne entitetske institucije vode Vinogradarsko-vinarski registar, svaka za svoje područje, te da redovito Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH dostavljaju podatke i informacije iz vinogradarsko-vinarskih registara na svojim područjima, a Ministarstvo vanjske trgovine ove podatke i informacije objedinjuje za razinu Bosne i Hercegovine. Objava tendera i nabava softvera vinarsko-vinogradarskog registra planirana je za 2023. godinu.

8. SAVJETODAVNE USLUGE U POLJOPRIVREDI

U području pružanja stručnih usluga u području poljoprivrede u Republici Srpskoj je tijekom 2022. godine provedeno sljedeće:

- 80 jednodnevnih, 20 praktičnih izobrazbi te tri škole za poljoprivredne proizvođače. Izobrazbama je nazočilo 1.999 poljoprivrednih proizvođača;
- 55 uposlenih u Resoru za pružanje stručnih usluga u poljoprivredi nazočilo je na 41 događaju organiziranom od strane drugih institucija i organizacija;
- postavljeno je i praćeno 19 demo-ogleda različitih sorti/varijanti;
- kontrola kvalitete mlijeka je izvršena kod 293 poljoprivredna proizvođača, broj grla uključenih u kontrolu je iznosio 2.600, broj uzetih uzoraka za laboratorijsku analizu je iznosio 71.054;
- ažuriranje registara u stočarstvu (uzgajivača kvalitetno priplodne stoke, muških priplodnih grla i evidencija matičnih grla) su vršene kontinuirano tijekom godine.

Kada je riječ o provedenim aktivnostima na kojima se radilo u području savjetodavnog rada u Federaciji BiH tijekom 2022. godine izdvajaju se:

- usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednim savjetodavnim službama koji je objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“, broj 25/22;

- izrada radne verzija Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u poljoprivredi 2023-2029. godina i Akcijskog plana za provedbu koji su dostavljeni Vladi Federacije BiH na razmatranje i usvajanje. Međutim, Vlada Federacije BiH je utvrdila da ranije izrađena radna verzija ove Strategije nije ispunila uvjete koji su propisani novom Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH te je u suradnji s Federalnim zavodom za programiranje razvitka dogovoreno da se izvrši usklađivanje procesa i procedura izrade ove sektorske strategije s novom Uredbom. Radi navedenog, pripremljena je i na Vladi Federacije BiH donesena Odluka o izradi i imenovano novo Povjerenstvo koje će raditi na provedbi ove obveze;
- usvajanje Pravilnika o izobrazbi, stručnom ispitu, certifikatu i Registru poljoprivrednih savjetodavaca („Službene novine Federacije BiH“, broj 79/22);
- izrada Nastavnog programa redovite godišnje izobrazbe poljoprivrednih savjetodavaca za 2022. godinu;
- provedba Programa rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH za 2022. godinu u cjelosti;
- u Registar savjetodavaca je upisano oko 100 savjetodavaca koji su uspješno prošli izobrazbu i dobili certifikat;
- izrada programa po kojemu će raditi javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH u 2023. godini.

U organizaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i TAIEX uredom iz Brüsselsa u kolovozu 2022. godine održana je radionica na temu „Jačanje savjetodanih usluga u poljoprivredi“. Radionica je organizirana s ciljem unaprjeđenja znanja i prakse u pružanju savjetodavnih usluga u području poljoprivrede i ruralnog razvitka, te razmjene infomacija i iskustava sa stručnjacima iz ovog područja u zemljama Europske unije.

9. RIBARSTVO

Prema Izvješću o napretku BiH za 2022. godinu u području ribarstva, BiH je u ranoj fazi pripremljenosti. Također je navedeno da nije ostvaren napredak u usklađivanju zakonodavstva BiH sa zakonodavstvom Europske unije. Programi razvitka ribarstva i akvakulture koje je uz tehničku asistenciju izradio EUROFISH upućeni su nadležnim institucijama entiteta i Brčko distrikta BiH kako bi, prema prethodnom dogovoru poštujući usuglašeno „bottom-up“ načelo, finalizirali i usvojili u skladu sa zakonskim postupcima. Nakon što nadležne institucije entiteta i Brčko distrikta BiH usvoje ove dokumente pristupilo bi se izradi okvirnog dokumenta za BiH.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je izradilo Nacrt zakona o slatkovodnom ribarstvu koji je utvrdila Vlada Federacije BiH na 337. sjednici održanoj 03.11.2022. godine. Nacrt spomenutog zakona je upućen Parlamentu Federacije BiH na razmatranje i prihvatanje.

U Republici Srpskoj je započela izrada Programa razvitka ribarstva i akvakulture. S tim u vezi, potpisan je Ugovor o provedbi aktivnosti za izradu Programa. Terenska istraživanja su djelomično urađena za određene lokacije (slivna područja rijeka Sava, Ukrina, Bosna i Drina) zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta.

Ukupno je zaključeno 62 ugovora za korištenje ribarskih područja, ukupno je izdano 10.000 godišnjih dozvola za sportski ribolov i 12.500 tjednih, dnevnih i mjesečnih dozvola.

Pravni akti koji su doneseni u ovom području tijekom 2022. godine su:

- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o visini naknade za korištenje ribolovne zone i visini naknade za ribolovne dozvole („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 54/22);
- Pravilnik o programu, načinu i uvjetima polaganja ribolovačkog ispita („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 108/22);
- Pravilnik o obliku, sadržaju i obrascu dozvole za ribolov („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 74/22).

U Federaciji BiH je donesen Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obliku i sadržaju obrasca dozvola za sportsko-rekreativni ribolov („Službene novine Federacije BiH“, broj 101/22).

Što se tiče međunarodnih sporazuma, Bosna i Hercegovina nastavlja surađivati po pitanju morskog ribarstva sa Općom povjerenstvom za ribarstvo Mediterana (GFCM) i UN-ovom Organizacijom za hranu i poljoprivredu (FAO). Kao potpisnica Deklaracije Malta MedFish4Ever, neophodno je doprinijeti njezinoj učinkovitoj provedbi u predstojećem razdoblju.

10. ORGANSKA PROIZVODNJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Posljednjih desetljeća u svijetu značajno raste potražnja za zdravstveno sigurnim poljoprivrednim proizvodima, uključujući i proizvode organskog podrijetla. Globalni rast potrošnje organskih proizvoda jedan je od ključnih faktora za prelazak iz konvencionalnog na organski sustav proizvodnje.

Nastojanja Europske komisije su da kroz niz akcija organska proizvodnja do 2030. godine dostigne udio od 25 % obradivih površina.

Da bi se povećao broj organskih proizvođača, površina pod organskom proizvodnjom i udio organske proizvodnje u ukupnim obradivim površinama neophodno je raditi na:

- tehnološkom opremanju i razvitku prerađivačkog sektora;
- ulaganjima usmjerenim na kreiranje brendova i povećanje stupnja prerade;
- jačanju konkurentnosti;
- marketingu organskih poljoprivrednih proizvoda s ciljem povećanja nazočnosti i prepoznatljivosti na tržištu;
- jačanju izvozne orijentacije;
- jačanju kontrole i certifikacije;
- promidžbi potrošnje organskih proizvoda;
- većoj obavještenosti i povećanju povjerenja potrošača kao i na potpori uspostavljanju skupina s ciljem smanjenja troškova certifikacije.

Uredba 2018/848 Europskog parlamenta o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda je stupila na snagu 1. siječnja 2022. godine s ciljem da se osigura daljnje jačanje povjerenja potrošača u organski sustav Europske unije i osigura da svi organski proizvodi koji se prodaju u EU budu istog standarda. Cilj Uredbe (EU) 2018/848 je revidirati i ojačati pravila Europske unije o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda u vezi sa sustavom kontrole, trgovinskim režimom i pravilima proizvodnje. Nastoje se stvoriti jednaki uvjeti

tržišnog natjecanja za subjekte, uskladiti i pojednostaviti pravila, poboljšati povjerenje potrošača u ekološke proizvode i u ekološki logotip EU.

Uredbom se širi područje primjene postojećeg zakonodavstva o proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (Uredba (EZ) br. 834/2007) da bi se obuhvatili proizvodi usko povezani s poljoprivredom kao što su pluto, sol, eterična ulja, pamuk ili vuna. Usklađuju se pravila koja se primjenjuju na subjekte u ekološkoj proizvodnji u državama članicama EU-a i zemljama izvan EU-a uvođenjem sustava usklađenosti. Revidiraju se pravila o ekološkoj proizvodnji stoke i uvode pravila za nove vrste kao što su kunići. Uredbom se uvodi novi sustav skupne certifikacije za male poljoprivrednike, čime im se olakšava prijelaz na ekološku poljoprivredu. Sustav kontrole ojačan je strožim mjerama predostrožnosti i snažnijim kontrolama lanca opskrbe koje se temelje na ocjeni rizika. U načelu se nad subjektima jednom godišnje provode provjere na terenu.

Organska proizvodnja u BiH se sve više razvija i potiče proračunskim sredstvima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva s ciljem povećanja broja proizvođača koji se bave organskom proizvodnjom, površina za organsku proizvodnju kao i prerađivača organskih proizvoda. Mjere potpore organskim proizvođačima se osiguravaju putem Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela u Republici Srpskoj i Programa novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku u Federaciji BiH.

U Republici Srpskoj Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja za razvitak poljoprivrede i sela za 2022. godinu propisano je da je minimalna površina za koju se može ostvariti premija za organsku biljnu proizvodnju i proizvodnju u razdoblju konverzije iznosi 0,1 ha za voćarske i povrtlarske kulture, 100 m² za povrtlarske kulture u zaštićenom prostoru i 0,25 ha za ratarske kulture. Visina premije za organsku biljnu proizvodnju i proizvodnju u razdoblju konverzije za ratarske kulture iznosi 500 KM/ha, a za voćarske i povrtlarske kulture iznosi 600 KM/ha, dok za povrtlarske kulture u zaštićenom prostoru iznosi 200 KM po 100 m². Što se tiče premija za organsku stočarsku proizvodnju u koju je uključeno i organsko pčelarstvo, visina premije iznosi do 500 KM po uvjetnom grlu, odnosno 20 KM po košnici. Maksimalan iznos premije koju jedan korisnik može ostvariti tijekom jedne godine za ovu vrstu poticaja iznosi 40.000 KM. Putem mjere uvođenje standarda kvalitete i sigurnosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (dobre poljoprivredne prakse, integralne i organske proizvodnje, uključujući i skupnu certifikaciju) proizvođači koji se bave organskom proizvodnjom imali su pravo na ostvarivanje premije za certifikaciju organske proizvodnje (50 % od cijene koštanja certifikata), odnosno 10.000 KM maksimalno po korisniku. Nova mjera u 2022. godini bila je i investicije u organskoj proizvodnji (nabava mehanizacije i uređaja, opreme za pripremu, pranje, poliranje, čišćenje, sortiranje, kalibriranje, pakiranje i označavanje poljoprivrednih proizvoda, opremu za preradu na poljoprivrednom gazdinstvu, nabavu plastenika i navodnjavanje) u iznosu od 5.000 KM.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske potpisalo je sporazum sa NLB bankom o suradnji, kako bi se kroz zajedničke aktivnosti jačao sektor organske proizvodnje Republike Srpske.

U Republici Spskoj održan je 2. Dan organske proizvodnje Srpske (srpanj 2022. godine) i u rujnu 2022. godine 2. Organik fest Srpske (Festival organskih proizvoda). Preko 200 potencijalnih proizvođača nazočilo je izobrazbama diljem Republike Srpske iz područja organske proizvodnje.

U Federaciji BiH se osigurava potpora certifikaciji organske proizvodnje za proizvođače, prerađivače ili sakupljače upisane u Registar klijenata, a koji posjeduju važeći certifikat prema zahtjevima standarda „ISO/IEC 17065 : 2014“. Na temelju raspodjele sredstava za ovu mjeru je predviđeno izdvajanje od 70.000 KM za 2022. godinu, dok jedan klijent može ostvariti pravo na maksimalan iznos novčane potpore do 10.000 KM. Također, pojedine županije i lokalne zajednice imaju potporu za dio troškova za certifikaciju a kroz provedbu pojedinih projekata određene mjere za organsku proizvodnju imaju potporu uvećanu za 10 % u odnosu na konvencionalnu poljoprivrednu proizvodnju.

U Brčko distriktu BiH, poticaji su uređeni Pravilnikom o načinu i uvjetima za poticaj u poljoprivrednoj proizvodnji s tim da nije bilo zahtjeva za ostvarivanje prava na poticajna sredstva na temelju organske proizvodnje.

Na razini Bosne i Hercegovine ne postoji regulativa za organsku proizvodnju, s obzirom da ne postoji konsenzus za ovakvu vrstu propisa. Što se tiče entiteta, nadležna entitetska ministarstva poljoprivrede su donijela, ili su u postupku donošenja, zakonskih i podzakonskih akata za organsku proizvodnju, dok Brčko distrikt Bosne i Hercegovine nema uređeno ovo područje. Relevantno zakonodavstvo se usklađuje se za zakonodavstvom EU. S tim u vezi, u suradnji sa Stalnom radnom skupinom (SWG) za regionalni ruralni razvitak zemalja Jugoistočne Europe i projektom Dijalog o poljoprivrednoj politici – Zapadni Balkan (APD) u okviru Radne skupine za organsku proizvodnju provode se aktivnosti usklađivanja zakonskih i podzakonskih propisa zemalja Zapadnog Balkana s Uredbom EU 2018/848. Konkretno, što se tiče Bosne i Hercegovine, kako bi se izradio novi zakonodavni okvir koji uređuje organsku proizvodnju, a koji će osigurati provedbu Uredbe 2018/848, osigurana je ekspertna pomoć entitetskim ministarstvima. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske u suradnji sa stručnjacima izrađuje novi zakonodavni okvir o organskoj proizvodnji, dok Federalno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko distrikta BiH nisu započeli s izradom novog zakonodavstva.

11. EUROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SURADNJA

11.1. Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola

Bosna i Hercegovina i Europska unija, redovito, jednom godišnje, a sukladno prethodno usuglašenim rasporedom održavanja sastanaka zajedničkih tijela, organiziraju održavanje sastanaka za nadzor provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Šesti sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo, uključujući sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarna pitanja između EU i Bosne i Hercegovine održan je 16. lipnja 2022. Predstavnici Europske komisije (Komisija) razgovarali su s nadležnim tijelima iz Bosne i Hercegovine o najnovijim događanjima u ovim područjima. Na sastanku je ustanovljeno da se trgovina poljoprivrednih proizvoda provodi u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Bilježi se rast izvoza iz BiH određenih skupina poljoprivrednih proizvoda, ali pokrivenost izvoza uvozom i dalje ide u korist EU. Komisija je ohrabrila Bosnu i Hercegovinu da nastavi s neophodnim reformama i razvitkom sektorskih strategija i zakonodavstva u cijeloj zemlji, te ubrza zakonodavno usklađivanje i koordinaciju u svim ovim područjima. Nadalje, nakon ponovljenih prijedloga da se uvedu pune carine najpovlaštenije nacije (MFN) na neke kategorije svježeg goveđeg i svinjskog mesa EU, Komisija je naglasila važnost potpunog

poštovanja odredaba Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), osobito one u svezi s trgovinskim ustupcima koje su dale strane.

Bh. strana je upoznala Europsku komisiju s iskoracima koji su napravljeni u pogledu izrade Zakona o organizaciji tržišta vina u BiH te pripremama za početak izrade novog strateškog plana za poljoprivredu i ruralni razvitak. Europska komisija je pozvala na što skorije usuglašavanje i usvajanje ovih dokumenata i pozdravila povećanje proračunske potpore za poljoprivredu i ruralni razvitak na nadležnim razinama vlasti u BiH te ukazala na važnost usklađivanja mjera poljoprivredne potpore u cijeloj BiH sa zakonodavstvom EU. Europska komisija je također pozvala BiH da provede popis poljoprivrede koji je zadnji put u BiH urađen 1960. godine.

Bh. strana je obavijestila Komisiju da je politika kvalitete usuglašena s pravilima EU.

Kada su u pitanju aktivnosti na usklađivanju sa zahtjevima EU u sektorima veterine, sigurnosti hrane i fitosanitarnoj politici, Europska komisija je izrazila očekivanje da institucije u BiH u narednom razdoblju pojačaju napore i dalje ojačaju sustav zaštite javnog zdravlja životinja. Što se tiče zdravlja životinja potrebno je jačati službene kontrole, unaprijediti mrežu laboratorija, dodatno poboljšati središnju bazu podataka za identifikaciju životinja itd. Komisija je ponovila potrebu za daljnjim usklađivanjem zakona o sigurnosti hrane i veterinarstvu sa zakonodavstvom EU.

11.2. Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Za zemlje članice CEFTA 2006 Sporazuma prošla 2022. godina je bila prva postpandemijska godina, kada se nakon jedne krize ušlo u drugu energetska krizu. Isto tako, ukrajinska kriza je poremetila trgovinske lance opskrbe, kako u svijetu, tako i u Bosni i Hercegovini. Ono što je Tajništvo CEFTA-e većinom radilo u prošloj godini, to je primjena Akcijskog plana za uspostavu regionalnog zajedničkog tržišta, koji je usvojen 2020. godine, a u okviru predsjedanja Republike Moldavije sa sljedećim prioritetima predsjedanja: provedba Odluke o olakšavanju trgovine voćem i povrćem, održavanje zelenih koridora, usklađivanje druge stranice veterinarskog certifikata, povećanje transparentnosti, kao i potpora razvitku i održavanju regionalnih IT sustava (TRACES, Europhyt, RASFF) i osiguranje točnosti podataka i njihova razmjenu između strana.

Pododborom za poljoprivredu, uključujući sanitarna i fitosanitarna pitanja (CEFTA Subcommittee on Agriculture Including SPS) u 2022. godini predsjedala je Republika Srbija. Tijekom predsjedanja održana su dva sastanka Pododbora na kojima su sudjelovali predstavnici svih CEFTA strana, Albanije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Srbije i Kosova*. Sudjelovali su i predstavnici CEFTA Tajništva i Europske komisije. Na sastancima se raspravljalo o više tema s naglaskom na provedbu Odluke o olakšavanju trgovine voćem i povrćem, usklađivanju radnog vremena i Nacrtu odluke o smanjenju troškova trgovine. Važno je istaknuti da je tijekom prethodne godine pokrenuta suradnja s FAO Uredom u Budimpešti u kontekstu pružanja potpore u pripremi modela izvješćivanja o mjerama potpore u poljoprivredi u sklopu cjelokupnog paketa transparentnosti.

Također, na sastanku se raspravljalo o tekućim aktivnostima kao i planiranom usvajanju nacrtu odluka:

- Nacrt odluke o izmjenama i dopunama Odluke br. 1/2015 o uspostavi tijela CEFTA (uspostava Veterinarske radne skupine);

- Nacrt odluke o utvrđivanju usuglašenih pravila za zdravstvene certifikate i veterinarske zdravstvene potvrde za određenu robu namijenjenu za ljudsku prehranu za trgovinu između članica CEFTA-e;
- Nacrt odluke o objektima u dijelovima ovlaštenim za trgovinu između CEFTA strana.

Kada je u pitanju jačanje paketa transparentnosti, odnosno ažuriranje SPS baze podataka koja je dio paketa, u prošloj godini je predstavljen rad softvera baze podataka, kao i manuelni priručnik s detaljima o načinu korištenja baze za sve CEFTA strane.

SPS baza podataka je puštena u funkciju i dostupna je široj javnosti. Dostavljanje potrebnih dokumenata i legislativa neophodnih za ažuriranje SPS baze podataka će ostati u žarištu strana u 2023. godini s ciljem poboljšanja kvalitete informacija dostupnih u nadograđenoj SPS bazi podataka a samim tim i cjelokupnog paketa transparentnosti.

CEFTA strukturama u 2023. godini predsjedat će Crna Gora, te će se uložiti dodatni naponi kako bi se unaprijedila regionalna trgovinske suradnja između članica CEFTA sporazuma i poboljšali dobrosusjedski odnosi. Plan razvitka, kao i načini za prevazilaženje izazova i pronalaženje rješenja koja će važiti na cijelom tržištu CEFTA-e stoji u postupnom usuglašavanju sa zakonodavstvom i politikom EU svih CEFTA strana.

Izvješće sa specijalnog sastanka CEFTA Zajedničkog odbora Sporazuma o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006 Sporazum) usvojen je na 56. redovitoj sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, 26.10.2022. godine. Također, Vijeće ministara BiH je na istoj sjednici donijelo Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o uspostavi radnih skupina unutar uspostavljenih CEFTA pododbora, između ostalog usvojena je i Odluka o uspostavi radne skupine za poljoprivredu, uključujući sanitarna i fitosanitarna pitanja Sporazuma CEFTA 2006 koja je prvotno objavljena u „Službenom glasniku BiH“, broj 62/19.

11.3. Međunarodni sporazum o maslinovom ulju i stolnim maslinama iz 2015. godine

IOC (International Olive Council) je jedina organizacija koja se na svjetskoj razini bavi maslinovim uljem i maslinama. Standardi IOC-a su prihvaćeni od Europske komisije i uvršteni u regulative Europske unije. U kontekstu pripreme za pristupanje BiH Europskoj uniji, članstvo u Međunarodnom vijeću za masline (IOC) je dodatni benefit u ispunjavanju obveza u procesu europskih integracija. Potpisivanjem ovog sporazuma i pristupanjem Međunarodnom vijeću za masline (IOC) se nastoji osigurati usklađivanje zakonodavstva o maslinovim uljima, uljima od maslinovih komina i stolnim maslinama, kako bi se izbjegle trgovinske prepreke, udovoljavanje međunarodnim standardima te usvajanje novih znanja o sastavu i značajkama maslina. Također, promiče se kvaliteta i kontrola proizvoda, međunarodna trgovina i njen razvitak te zaštita potrošača i suzbijanje prijevara i obmana.

S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je pokrenulo postupak pristupanja BiH Međunarodnom vijeću za masline te je prijedlog temelj za pristupanje u članstvo uputilo Vijeću ministra Bosne i Hercegovine koji je na 57. sjednici održanoj 09.11.2022. godine utvrdilo prijedlog temelja za pristupanje Bosne i Hercegovine u članstvo Međunarodnog vijeća za masline. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je potom Prijedlog temelja dostavilo Predsjedništvu Bosne i Hercegovine radi donošenja odluke o pristupanju i ovlasti ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da potpiše instrument o pristupanju Bosne i Hercegovine u članstvo Međunarodnog vijeća za masline.

Na 3. redovitoj sjednici Predsjedništva BiH održanoj 22.02.2023. godine, Predsjedništvo BiH je donijelo Odluku o pristupanju BiH ovoj organizaciji i ovlastilo ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH da potpiše i deponuje instrument o pristupanju.

12. SIGURNOST HRANE

U okviru ovog poglavlja predstavljene su najznačajnije provedene aktivnosti koje su nadležne institucije u BiH provodile u području sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike.

Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija) je u cilju pružanja znanstvenih savjeta, te znanstvene i tehničke pomoći pripremila i izradila četiri procjene rizika podrijetlom iz hrane koje su namijenjene predstavnicima nadležnih inspeksijskih tijela za poduzimanje odgovarajućih mjera u predmetnom području i to:

- Diflubenzuron u uzorka kruške (RA-I),
- Propamocarb u uzorku jagode (RA-2),
- Aflatoxin u mlijeka (RA-3) i Kadmij u krumpiru (RA-4).

EU RASFF sustav (EU Rapid Alert System for Food and Feed) - Agencija je tijekom 2022. godine zaprimila 35 EU RASFF obavijesti o rizicima podrijetlom iz hrane/materijala u kontaktu s hranom. Izvršena je evaluacija obavijesti, pripremanje i dostavljanje obavijesti nadležnim tijelima u bh. sustavu. Agencija je nadležnoj službi EC „SANTE RASFF“, tijekom 2022. godine, dostavljala i izvješća o poduzetim mjerama nadležnih tijela u BiH, uzimajući u obzir povratne informacije inspeksijskih tijela. Povratne informacije trećih zemalja, Europska komisija čini dostupnim svim članicama EU RASFF mreže. Kontakt točke trećih zemalja, imaju pristup RASFF WINDOW aplikaciji i informacijama koje ih se isključivo tiču.

Obavijesti izvan EU RASFF sustava - Agencija je zaprimila ukupno četiri obavijesti izvan EU RASFF sustava koje su na daljnje postupanje i poduzimanje odgovarajućih mjera dostavljene nadležnim tijelima entiteta.

WHO/FAO INFOSAN (International Food Safety Authorities Network) mreža - Od INFOSAN Tajništva, tijekom 2022. godine, zaprimljene su tri žurne INFOSAN obavijesti, te su dostavljene povratne informacije o poduzetim mjerama u BiH.

Praćenje hrane - U suradnji s nadležnim tijelima BiH i entiteta pripremljen je i proveden Program praćenja (monitoring) ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog podrijetla u 2022. godini. Ukupno je uzorkovano 184 uzoraka hrane, te su izvršene analize na prisustvo 192 aktivne materije. Od ukupno 184 analiziranih uzoraka, 100 (54,3 %) uzoraka nije sadržavalo ostatke pesticida na razini kvantifikacije, 82 uzorka (44,6 %) su sadržavala ostatke pesticida u/iznad razina kvantifikacije, u granicama mjerne nesigurnosti. Dva, odnosno (1,1 %), uzorka su bila neodgovarajuća.

Suradnja s laboratorijama - Agencija je i u 2022. godini nastavila suradnju s laboratorijama za kontrolu hrane u BiH. Na temelju trenutačno obrađenih podataka o laboratorijskim analizama, u BiH je uzorkovano 17.925 uzoraka hrane, od čega je neodgovarajućih bilo 583 ili 3,25 % uzoraka. Na području BiH u 2022. godini je registrirano ukupno 275 slučajeva

obolijevanja gdje je hrana potvrđena kao uzrok/put prijenosa. Trenutno nisu registrirana obolijevanja u epidemijskom obliku.

Registri – sukladno odredbama propisa o hrani Agencija vodi više registara, koji su tijekom izvještajnog razdoblja redovito ažurirani.

Međunarodna suradnja - Suradnja s Europskom agencijom za sigurnost hrane (EFSA) - U izvještajnom razdoblju potpisane su izmjene Ugovora o međusobnoj suradnji između Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) te je isti produljen do 31.05.2023. godine. U skladu s ugovornim odredbama, stručnjaci iz BiH su i u 2022. godini redovito sudjelovali u radu i na sastancima radnih tijela EFSA-e (Savjetodavno vijeće, Mreža kontakt točaka, znanstvene mreže iz područja pesticida, kontaminanata, genetski modificiranih organizama, dobrobiti i zdravlja životinja, rezidua veterinarskih lijekova, antimikrobne rezistencije i komunikacije rizika). Agencija je, kao kontakt točka EFSA-e, u izvještajnom razdoblju koordinirala unos podataka iz BiH o ostacima pesticida, ostacima veterinarsko-medicinskih proizvoda, zoonozama, epidemijama prouzročenim hranom i BSE (*bovine spongiform encephalopathy/TSE transmissible spongiform encephalopathies*) za 2022. godinu u EFSA DCF (Data Collection framework).

Better training for safer food – U okviru izobrazbe pod nazivom „Better training for safer food“ ukupno je održano 18 izobrazbi na kojima je sudjelovalo 24 predstavnika iz BiH.

IPA 2018 - U izvještajnom razdoblju nastavljene su aktivnosti u okviru Twinning projekta: „Potpora EU izgradnji kapaciteta i postupnom usklađivanju s pravnom stečevinom EU u sektoru sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini“ - Tijekom 2022. godine, u okviru Projekta, ukupno je održano 39 stručnih misija koje su za cilj imale poboljšanje sigurnosti i kvalitete hrane kroz provedbu naprednih razina politika o sigurnosti hrane i propisa usklađenih s pravnom stečevinom EU.

Suradnja s USAID projektom Razvitak održivog turizma u Bosni i Hercegovini (Turizam) - Kako bi podržala proizvođače čiji prehrambeni proizvodi imaju potencijal za stjecanje jedne od registriranih oznaka podrijetla, Agencija je, uz potporu USAID-ovog projekta pripremila „Vodič za dobivanje oznaka zemljopisnog podrijetla i tradicionalnih specijaliteta hrane u Bosni i Hercegovini“, kao i „Informativni letak o zaštiti proizvoda“. Ovi materijali namijenjeni su svim proizvođačima i prerađivačima hrane u BiH koji žele zaštititi oznaku podrijetla, oznaku zemljopisnog podrijetla ili oznaku garantirano tradicionalnog specijaliteta za svoje prehrambene proizvode.

Suradnja s Food and Agriculture Organization (FAO) - U okviru projekta "Jačanje administrativnog sustava za upravljanje i potporu oznakama zaštite zemljopisnog podrijetla (TCP/BIH/3801)", održano je više izobrazbi o praktičnim alatima za pripremu i procjenu GI (zemljopisna oznaka) specifikacija i izradu plana interne kontrole. Također, kao izlazni rezultat projekta je knjiga za promidžbu kvalitete proizvoda sa zemljopisnim podrijetlom i proizvoda s potencijalom zemljopisnih oznaka u Bosni i Hercegovini „Tradicionalni prehrambeni proizvodi Bosne i Hercegovine i potencijal zemljopisnih oznaka" i „Vodič za praktičare koji pojašnjava neophodne korake za uključivanje lokalnih proizvoda u nacionalni i EU registar zemljopisnih oznaka, kao i za kontrolu i dokazivanje krivotvorenja i prijevare“.

Projekt Češke razvojne agencije - održane su tri izobrazbe koje su za cilj imale dodatno usavršavanje osoblja laboratorija za kontrolu hrane, od kojih su dvije organizirane u BiH, a

jedna u Pragu u Republici Češkoj. U okviru projekta održana je i promidžba jednog od ciljeva razvojne suradnje u BiH, kojim se posebno doprinosi procesu integracije BiH u EU, a to je „Sigurnija hrana: odgovorna poljoprivreda, veterinarske i fitosanitarne laboratorije i inspektorati”.

Agricultural Competitiveness and Institutional Strengthening Project (ACIS) – U okviru ovog projekta je planirano završavanje informatičke opreme, kao i nadogradnja Informacijskog sustava sigurnosti hrane (FSIS) s naglaskom na procjenu i komunikaciju rizika.

Propisi o hrani - Na prijedlog Agencije u suradnji s nadležnim tijelima entiteta, Vijeće ministara BiH donijelo je jedan propis i to: Odluka o izmjenama Odluke o imenovanju članova Vijeća za genetski modificirane organizme („Službeni glasnik BiH”, broj 60/22).

Područje genetski modificiranih organizama - Vijeće za genetski modificirane organizme (u daljnjem tekstu: Vijeće za GMO) u izvještajnom razdoblju održalo je ukupno sedam sjednica. Usvojeno je Izvješće o radu Vijeća za GMO za razdoblje 01.01.-31.12.2021. godine. Donesena su 22 mišljenja po zahtjevu subjekta u poslovanju s hranom za životinje za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH genetski modificirane hrane za životinje i tri mišljenja po zahtjevu subjekta u poslovanju s hranom za životinje za izdavanje rješenja za obnovu odobrenja za stavljanje na tržište BiH genetski modificirane hrane za životinje. Agencija je na temelju navedenih mišljenja donijela 2 rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH genetski modificirane hrane za životinje i tri rješenja o obnovi rješenja. Vijeće za GMO je također dalo i jedno stručno mišljenje nadležnim tijelima i zainteresiranim stranama. Završene su aktivnosti na izradi brošure „Genetski modificirani organizmi u Bosni i Hercegovini” koja je objavljena na službenoj web stranici Agencije.

Povjerenstvo za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stolnih voda u Bosni i Hercegovini - Povjerenstvo je u izvještajnom razdoblju, nakon razmatranja, okončalo 22 predmeta za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stolnih voda i donijelo mišljenja o navedenim predmetima. U skladu s mišljenjima, Agencija je donijela rješenja o priznavanju prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stolnih voda. Sve priznate vode upisane su u Registar Agencije. Ažuriran je Popis priznatih prirodnih mineralnih voda i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini kao i Popis stolnih voda u Bosni i Hercegovini, („Službeni glasnik BiH”, broj 21/22 i web stranica Agencije www.fsa.gov.ba). U cilju praćenja sigurnosti i kvalitete prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stolnih voda kako prilikom uvoza tako i prisutnih na tržištu Bosne i Hercegovine, Agencija je svim nadležnim inspekcijskim tijelima poslala obavijest o objavljivanju ažuriranih popisa u Službenom glasniku BiH. Agencija je dostavila nadležnim inspekcijskim tijelima preporuku za praćenje stanja u području prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stolnih voda.

Povjerenstvo za registraciju oznaka podrijetla, oznaka zemljopisnog podrijetla i dodjelu oznaka garantirano tradicionalnog specijaliteta prehrambenih proizvoda u Bosni i Hercegovini - U izvještajnom razdoblju, Vijeće ministara BiH usvojilo je Izvješće o radu Povjerenstva za registraciju oznaka podrijetla, oznaka zemljopisnog podrijetla i dodjelu oznaka garantirano tradicionalnog specijaliteta prehrambenih proizvoda u Bosni i Hercegovini za 2021. godinu.

Upravni odbor Agencije je održao 12 sjednica na kojima je razmatran i usvojen Pravilnik o čaju, biljnom čaju, voćnom čaju i instant čaju. Također, usvojen je Program rada Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te razmatrano i primljeno k znanju više

informacija iz djelokruga rada Agencije.

Mreža organizacija u području sigurnosti hrane i hrane za životinje - U skladu s „Odlukom o uspostavi Mreže organizacija u području sigurnosti hrane za životinje“, a na temelju prijave na javni poziv Agencije, uspostavljena je Mreža organizacija u području sigurnosti hrane i hrane za životinje kojoj je pristupilo 17 instituta, zavoda i fakulteta. Putem mreže se redovito dijele različiti materijali koje izdaje EFSA (The European Food Safety Authority), FAO (Food and Agriculture Organization), WHO (World Health Organization) te druga tijela i organizacije koje se bave sigurnošću hrane.

Baza stručnjaka Agencije - Zadaće Agencije obuhvaćaju i pružanje: znanstvenih savjeta te znanstvene i tehničke pomoći vezano uz ljudsku prehranu u vezi sa zakonodavstvom u BiH, kao i pomoći u komunikaciji vezano uz pitanja prehrane u okviru programa zdravstvene zaštite u BiH; znanstvenih mišljenja o drugim pitanjima vezanima uz zdravlje i dobrobit životinja i zdravlje bilja; znanstvenih mišljenja o proizvodima, uključujući hranu i hranu za životinje vezano uz genetski modificirane organizme. Imajući u vidu da je za provedbu naprijed navedenih zadata Agencije neophodno uključiti akademsku zajednicu i ostale neovisne stručnjake, u tu svrhu Agencija je uspostavila bazu stručnjaka, koja se redovito ažurira i u kojoj su do sada prijavljena 123 stručnjaka iz područja sigurnosti hrane. Agencija stručnjake angažira po potrebi.

Odgovori na upite vezano za provedbu propisa iz područja sigurnosti hrane - U izvještajnom razdoblju pripremljeno je 178 odgovora na upite subjekata u poslovanju s hranom, nadležnih tijela svih razina vlasti i ostalih zainteresiranih strana, a koji su se odnosili na provedbu propisa iz područja sigurnosti hrane.

13. ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA

Uz potporu Twinning projekta IPA 2018 „Potpora EU izgradnji kapaciteta i postupnom usklađivanju s pravnom stečevinom Unije u fitosanitarnom sektoru u BiH“, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je izradila Nacrt zakona o zdravlju bilja u skladu s Regulativom EU 2016/2031 i isti je prosljeđen Europskoj komisiji na mišljenje. Nadalje, kroz spomenuti projekt radilo se i na Nacrtu zakona o sjemenu i sadnom materijalu poljoprivrednog bilja u BiH, te skupu nacrtu pravilnika kako slijedi:

- Pravilnik o stavljanju u promet, priznavanju i upisu čuvanih i amaterskih sorti u Sortni popis u Bosni i Hercegovini;
- Pravilnik o certificiranju sjemena žita u BiH;
- Pravilnik o čuvanju standardnih uzoraka sjemena;
- Pravilnik o troškovima u postupcima priznavanja sorti, službenog potvrđivanja i zaštiti prava oplemenjivača;
- Pravilnik o uvjetima u pogledu stručne, prostorne i tehničke osposobljenosti laboratorija;
- Pravilnik o uzorkovanju i ispitivanju kvalitete sjemena poljoprivrednog bilja u BiH;
- Pravilnik o korištenju farmerovog sjemena;
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenju registra u obavljanju poslova zaštite sorti prava oplemenjivača u BiH .

Po preporuci projekta pravilnici su upućeni članovima radne skupine na konzultacije.

Popis aktivnih materija dozvoljenih za uporabu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja (u daljnjem tekstu: Uprava) redovito usklađuje popis aktivnih materija dozvoljenih za uporabu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 24/22, 46/22, 72/22 i 4/23) u skladu s izmjenama i dopunama popisa u EU i od velikog su značaja u postupku registracije i stavljanja u promet fitofarmaceutskih sredstava u BiH.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske redovito donosi i usklađuje Rješenje o utvrđivanju Popisa odobrenih aktivnih tvari i osnovnih tvari („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 55/22) s izmjenama i dopunama i objavljuje ga na stranici ministarstva.

Na temelju obveza koje proizilaze iz Zakona o zaštiti zdravlja bilja („Službeni glasnik BiH“, broj 23/03) inspektorati entiteta i Brčko distrikta BiH dostavljaju Upravi izvješća, odnosno podatke o broju pregledanih pošiljaka, vrsti robe (bilje ili fitofarmaceutska sredstva ili mineralno gnojivo), količinama pregledanih roba i poduzetim inspekcijskim mjerama za robe koje podliježu obveznoj fitosanitarnoj kontroli pri uvozu u BiH. Podaci se dostavljaju u usuglašenoj Excel tablici na mjesečnoj razini za svaki granični prijelaz posebno. Uprava objedinjava podatke i sačinjava izvješća na mjesečnoj, šestomjesečnoj i godišnjoj razini. Objedinjene podatke Uprava koristiti za vlastite službene potrebe i dostavlja ih objedinjene inspektoratima entiteta i Brčko distrikta BiH.

Pored gore navedenih izvješća, inspektorati entiteta i Brčko distrikta BiH dostavljaju Upravi i izvješća i podatke o drugim provedenim aktivnostima iz nadležnosti fitosanitarne inspekcije u unutarnjem inspekcijskom nadzoru.

Projekti u fitosanitarnom području:

1. Projekt sa Češkom razvojnom agencijom „Unaprjeđenje sigurnosti hrane u BiH“ u dijelu „Potpora uspostavi funkcionalnog sustava kontrole pesticida i gnojiva te integralne zaštite bilja (Integrated Pest Management - IPM) - 36 mjeseci (2018-2021). Projekat je produljen do kraja 2023. godine. Uključeni su sva nadležna tijela i institucije u području fitofarmaceutskih sredstava i mineralnih gnojiva.
2. Twinning projekt IPA 2018 „Potpora EU izgradnji kapaciteta i postupnom usklađivanju s pravom stečevinom Unije u fitosanitarnom sektoru u BiH“ - nastavljene aktivnosti u trećoj godini provedbe.

Od zakonodavnih aktivnosti u 2022. godini donesen je Program posebnog nadzora (sustavne kontrole) karantenskih štetnih organizama na krumpiru u BiH za 2022. godinu.

Podzakonski akti koji su doneseni u Republici Srpskoj u području zaštite zdravlja bilja su:

- Program posebnog nadzora karantenskih štetnih organizama na krumpiru u Republici Srpskoj u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 27/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenskog štetnog organizma *Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow et al. - prouzrokovatelja bakteriozne plamenjače jabučastih voćaka na području Republike Srpske u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnog organizma *Candidatus Liberibacter solanacearum* (Liefiting et al.) - prouzrokovatelja zebrastog čipsa krumpira na području Republike Srpske u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenskog štetnog organizma *Monilinia fructicola* (Winter) Honey - prouzrokovatelja američke smeđe truleži plodova jabučastih

- i koštičavih voćaka na području Republike Srpske u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 45/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnog organizma *Xylophilus ampelinus* (Panagopoulos) Willems et al. - prouzrokovatelja bakterijske plamenjače vinove loze na području Republike Srpske u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnog organizma *Acidovorax citrulli* (Schaad et al.) - prouzrokovatelja bakterijske mrljivosti plodova lubenice na području Republike Srpske u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 31/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom *Phytophthora fragariae* var. *rubi* - prouzrokovatelja fitoftoroze maline na području Republike Srpske u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnog organizma *Alternaria mali* Roberts - prouzrokovatelja alternarijske pjegavosti jabuke na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnih organizama (*Impatiens necrotic spot tospovirus*, *Pepino mosaic virus* i *Tomato yellow leaf curl virus*) na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 46/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnog organizma *Xylella fastidiosa* Wells et al. - prouzrokovatelja Pirove bolesti na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 31/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnih organizama u registriranim rasadnicima u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 46/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom *Tomato spotted wilt virus*, *TSWV* u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 39/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnog organizma *Grapevine flavescent dorée phytoplasma*, *FD* u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnog organizma *Candidatus Phytoplasma solani* (*Stolbur phytoplasma*) u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnih insekata u biljnoj proizvodnji na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 31/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom *Tomato brown rugose fruit virus*, *ToBRFV* u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenskog štetnog organizma *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. – prouzrokovatelja iznenadnog uginuća i sušenja drvenastih biljaka na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenskih štetnih organizama *Geosmithia morbida* Kolarik et al. - prouzrokovatelja raka oraha i vektora *Pityophthorus juglandis* Blackman - orahovog potkornjaka na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/22);
  - Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnog organizma *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* Takikawa et al. - prouzrokovatelja bakterijskog raka *Actinidia* spp. na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/22);

- Program posebnog nadzora nad prisustvom nematoda u biljnoj proizvodnji u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 31/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom virusa na *Rubus spp.* u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 31/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom *Pantoea stewartii subsp. stewartii* - prouzrokovatelja bakterijske uvelosti kukuruza na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom *Blueberry leaf mottle virus*, *BLMoV* na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom *American plum line pattern virus*, *APLPV* na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnih organizama na koštičavim voćkama na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 45/22);
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantenski štetnih organizama (*Little cherry virus-1*, *Little cherry virus-2*, *Cherry necrotic rusty mottle virus*, *Cherry green ring mottle virus* i *Cherry mottle leaf virus*) na području Republike Srpske u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 46/22);
- Pravilnik o polaganju stručnog ispita za dobivanje dozvole za pružanje usluga iz područja sredstava za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 39/22);
- Pravilnik o uvjetima za promet i primjenu naročito opasnih sredstava za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 27/22);
- Program monitoringa ostataka sredstava za zaštitu bilja za 2022. godinu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/22);
- Rješenje o utvrđivanju Popisa odobrenih aktivnih tvari i osnovnih tvari („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 55/22);
- Rješenje o utvrđivanju Popisa registriranih sredstava za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 89/22);
- Pravilnik o sadržini i obrascu zahtjeva za registraciju sredstava za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 119/22);
- Pravilnik o tehničkim uvjetima za rad sustava protugradne zaštite („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 23/22);
- Pravilnik o načinu i uvjetima korištenja sredstava za sufinanciranje JU Poljoprivredni institut Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 45/22);
- Rješenje o utvrđivanju Popisa ovlaštenih laboratorija koje organiziraju i provode poslove od javnog interesa u području dijagnostike štetnih organizama i zaštite zdravlja bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/22);
- Pravilnik o minimalno-tehničkim uvjetima za obavljanje djelatnosti obrade duhana, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 09/22); i
- Pravilnik o minimalno-tehničkim, prostornim i drugim uvjetima za proizvodnju duhana („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 09/22).

U Federaciji BiH je donesena Uredba o postupku izdavanja suglasnosti za uvoz i odobrenje za unutarnji promet fitofarmaceutskih sredstava, objavljena u „Službenim novinama Federacije BiH“, broj 41/22.

14. VETERINARSTVO

Tijekom 2022. godine nastavljene su aktivnosti po pitanju izrade i donošenja propisa u području veterinarstva te su u „Službenom glasniku BiH“ objavljeni sljedeći propisi koje je pripremio Ured za veterinarstvo u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

- Program mjera zdravstvene zaštite životinja i njihove provedbe u 2022. godini („Službeni glasnik BiH“, broj 35/22 od 31.5.2022.);
- Uputa o provedbi plana praćenja i kontrole rezidua za 2022. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 44/22 od 5.7.2022.);
- Odluka o izmjenama Odluke o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu („Službeni glasnik BiH“, broj 68/22 od 11.10.2022.); i
- Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama farmakološki aktivnih tvari u proizvodima životinjskog podrijetla („Službeni glasnik BiH“, broj 84/22 od 26.12.2022).

Propisi koji su doneseni u Republici Srpskoj tijekom 2022. godine su:

- Program mjera zdravstvene zaštite životinja u Republici Srpskoj u 2022. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 35/22);
- Pravilnik o registraciji, odnosno odobravanju objekata za proizvodnju i promet hrane životinjskog podrijetla i vođenju registra („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 92/22);
- Pravilnik o posebnim pravilima higijene hrane životinjskog podrijetla („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 37/22);
- Pravilnik o posebnim uvjetima za objekte u poslovanju s hranom životinjskog podrijetla koji se odobravaju pod posebnim uvjetima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 86/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na raspored sredstava - subvencije nefinancijskim subjektima u području veterinarstva („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 14/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na raspored sredstava (grant) („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 14/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na raspored sredstava Fonda za sprečavanje zaraznih bolesti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 14/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na plan utroška sredstava (grant) („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 41/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na plan utroška sredstava (grant) („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 78/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na plan utroška sredstava (grant) („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na plan utroška sredstava (subvencije u veterinarstvu) („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 70/22);
- Odluka o davanju suglasnosti na plan utroška sredstava (subvencije u veterinarstvu), („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/22);
- Program nadzora nad klasičnom i afričkom kugom svinja kod domaćih i divljih svinja u Republici Srpskoj u 2022. godini, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 98/22);
- Pravilnik o uvjetima za proizvodnju i uporabu nusproizvoda kao organskih gnojiva i poboljšivača zemljišta, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 90/22);
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu životinjskog podrijetla, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 30/22);

- Uredba o izmjeni i dopuni Uredbe o visini i načinu naplate naknade za izdavanje uvjerenja i potvrda o veterinarsko-zdravstvenoj ispravnosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 71/22 i 97/22); i
- Pravilnik o uvjetima za rad sabirnog središta, stočne pijace i dogona, („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 46/22).

Od propisa koji su doneseni u području veterinarstva u Federaciji BiH tijekom 2022. godine su:

- Odluka o usvajanju programa utroška sredstava s kriterijima raspodjele sredstava "Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima - Poticaj za veterinarstvo" utvrđenog proračunom Federacije Bosne i Hercegovine za 2022. godinu („Službene novine Federacije BiH“, br. 44/22); i
- Uputa o provedbi mjera za otklanjanje i sprječavanje zaraznih i parazitnih bolesti životinja za 2022. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 55/22).

Zdravlje i dobrobiti životinja - Nastavljene su aktivnosti na provedbi Twinning projekta „EU potpora izgradnji kapaciteta i postupnom približavanju pravnoj stečevini u sektoru za veterinarstvo u BiH“ kojim je planirana evaluacija statusa legislative iz područja zdravlja životinja, uključujući usklađivanje s novom EU legislativom (Zakon o zdravlju životinja), reviziju legislative u području dobrobiti životinja, te nastavak aktivnosti vezano za nusproizvode životinjskog podrijetla. U suradnji s drugim Twinning projektima planirano je usuglašavanje legislative u području službenih kontrola. Kroz provedbu ovog projekta nastavljene su aktivnosti na reformi kontrole zdravlja životinja i njegovog daljnjeg približavanja standardima EU.

Situacija za pojedine bolesti tijekom 2022. godine je navedena kako slijedi:

Bruceloza - Provedena je opsežnije cijepljenje malih preživača protiv bruceloze kojom su obuhvaćene životinje starosne dobi od tri do šest mjeseci, kao i sve one životinje koje u prethodnom razdoblju nisu cijepljene uslijed nedostatka cjepiva. Nadalje, u sklopu Twinning projekta planiran je i izrađen novi višegodišnji program za kontrolu bruceloze kod malih preživača. Prilikom pripreme novog višegodišnjeg programa u obzir su uzeti svi podaci o statusu i provedbi propisanih mjera, uključujući i kašnjenja, odnosno nizak stupanj provedbe tijekom 2020. i 2021. godine, kao i jedan od najvećih nedostataka u provedbi ove mjere, izostanak sredstava za kontinuiranu provedbu cijepljenja.

Kada je u pitanju bruceloza goveda, Ured za veterinarstvo BiH je u suradnji s nadležnim entitetskim tijelima osigurao nastavak monitoringa kod goveda starijih od 12 mjeseci.

U Republici Srpskoj je u okviru provedbe višegodišnjeg „Programa kontrole i iskrojenjivanje bruceloze malih preživača 2022-2027“ tijekom 2022. godine cijepljeno 181.618 malih preživača od čega 146.318 starosti od tri do šest mjeseci i 35.300 starijih od šest mjeseci.

Bjesnilo - Provedena je samo jedna kampanja oralnog cijepljenja lisica u proljeće 2022. godine, a također je provedena i kampanja postvakinalnog praćenja uspješnosti cijepljenja na svim lovištima u Bosni i Hercegovini.

Afrička svinjska kuga/ Klasična svinjska kuga - U sklopu Twinning projekta izrađen je program za nadzor KSK (klasična svinjska kuga) i ASK (afrička svinjska kuga), s tim da je još ranije i to u 2021. godini započela provedba jedinstvenog sustava označavanja svinja.

Visoko patogena influenza ptica (VPIP) - Nadzor nad visoko patogenom influencom ptica je aktivno proveden na rizičnim područjima u Bosni i Hercegovini i nije bilo prijavljenih pozitivnih slučajeva u 2022. godini.

Kada je riječ o zaštiti zdravlja životinja u Republici Srpskoj tijekom 2022. godine mjere koje su se provodile odnosile su se na preventivno cijepljenje životinja protiv antraksa koja je provedena na 68.013 životinja. Nije bilo pojave infektivne anemije kopitara iako je prema Programu suzbijanja i iskorjenjivanja infektivne anemije kopitara u Republici Srpskoj bilo planirano vađenje krvi u općinama Mrkonjić Grad i grada Gradiška, međutim nisu zaprimljeni zahtjevi za postupanje.

U cilju sprečavanja pojave zaraznih bolesti životinja i suzbijanja kretanja bolesti donesen je Pravilnik o uvjetima i načinu raspodjele sredstava – subvencije nefinancijskim subjektima u području veterinarstva za 2022. godinu („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 27/22 i 62/22). S pozicije subvencije nefinancijskim subjektima u području veterinarstva financiraju se:

- održavanje referentnosti veterinarski laboratoriji; i
- provedba veterinarsko-epidemioloških izviđanja u svrhu analize epidemiološke situacije i davanja preporuka u cilju sprečavanja, kontrole i iskorjenjivanja bolesti, osobito kad su u pitanju zoonoze, odnosno bolesti zajedničke za ljude i životinje.

Nadalje, donesena je Odluka o davanju suglasnosti na raspored sredstava - subvencija nefinancijskim subjektima u području veterinarstva. Dana su sredstva u iznosu od 300,00 KM za održavanje referentnosti veterinarskog laboratorija i provedbu veterinarsko-epidemioloških izviđanja u svrhu analize epidemiološke situacije i davanja preporuka u cilju sprječavanja, kontrole i iskorjenjivanja bolesti, osobito kad su u pitanju zoonoze, odnosno bolesti zajedničke za ljude i životinje. Za navedeno su zaprimljena i odobrena 4 zahtjeva.

Za postupak akreditacije laboratorijskih metoda u dijagnostici zaraznih bolesti donesen je Pravilnik o načinu i uvjetima korištenja sredstava za sufinanciranje JU Veterinarski institut Republike Srpske „Dr Vaso Butozan“ Banja Luka za 2022. godinu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 27/22). Nadalje, donesena je Odluka o davanju suglasnosti za utrošak sredstava. Isplaćeno je 539.503,59 KM za pet zahtjeva i izdano pet rješenja za dijagnostički materijal, potrošni materijal i druge neophodne ingredijencije koje osiguravaju spremnost laboratorija za dijagnostiku zaraznih bolesti i zoonoza, kao i nabavu pričuvnih dijelova opreme u laboratorijima.

Odlukom o davanju suglasnosti na raspored sredstava na poziciji naknada štete za životinje koje su ubijene u dijagnostičke svrhe, životinje koje su uginule neposredno prije prijave i tijekom trajanja zarazne bolesti, životinje koje su ubijene u cilju suzbijanja zarazne bolesti, odnosno koje su neškodljivo uklonjene (ubijene ili zaklane) prilikom provedbe mjera na suzbijanju osobito opasnih zaraznih bolesti i zoonoza odobreno je 195.000,00 KM. Također, donesen je Pravilnik o uvjetima za ostvarivanje prava na naknadu štete („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 49/20, 48/21 i 89/22). U skladu sa Pravilnikom u 2022. godini zaprimljeno je i odobreno 73 zahtjeva i to za naknadu štete (52) i sanaciju terena (21).

Kako bi se unaprijedile postojeće opcije i dogradio sustav za evidentiranje provedenih mjera zdravstvene zaštite životinja, kontrole provedbe ovih mjera i stvaranja preduvjeta za proizvodnju sigurne hrane životinjskog podrijetla izvršena je II. faza razvitka Veterinarskog informacijskog sustava (VIS) Republike Srpske i provedena je javna nabava za izradu III. faze čija je provedba u planu tijekom 2023. godine.

U cilju zaštite zdravlja životinja i proizvodnje sigurnih proizvoda životinjskog podrijetla u Federaciji BiH, težište aktivnosti bilo je usmjereno na provedbu strateškog i operativnih ciljeva radi provedbe mjera veterinarskog javnog zdravstva i zdravstvene zaštite zdravlja životinja i stvaranje učinkovitog sustava kontrole zdravlja i dobrobiti životinja i proizvodnje sigurnog proizvoda životinjskog podrijetla od kojih se posebno izdvajaju:

- donošenje i provedba Plana izobrazbe službenih veterinara na teritoriju Federacije BiH za 2022. godinu;
- donošenje Plana službenog uzorkovanja hrane životinjskog podrijetla;
- donošenje Plana službenog uzorkovanja na prisustvo salmonela kod žive perad;
- program kontrole provedbe veterinarsko-zdravstvenih pregleda u Federaciji BiH (Posavska županija, Unsko-sanska županija, Tuzlanska županija, Bosansko-podrinjska županija, Zapadnohercegovačka županija) - osam veterinarskih postaja;
- odobravanje objekata za proizvodnju hrane životinjskog podrijetla (izvozni objekti);
- ovlaštavanje laboratorija (imenovana stručna povjerenstva, izvršen uviđaj, izrađeni zapisnici i rješenja za laboratorije koje su podnijele zahtjeve za utvrđivanje propisanih uvjeta za rad);
- kontrola ispunjavanja propisanih uvjeta za veledrogerije - izvršena stručna kontrola ispunjavanja propisanih uvjeta za rad u tri veledrogerije u Federaciji BiH;
- registracija veterinarskih lijekova, obnova i izmjena registracije;
- Povjerenstvo za lijekove je riješilo sve zahtjeve koji su podneseni u 2022. godini za registraciju novih veterinarskih lijekova i obnovu i izmjene postojećih rješenja kojim je dato odobrenje za stavljanje u promet;
- organiziranje polaganja stručnih ispita za dipl. veterinare i veterinarske tehničare (izrada planova, održavanje ispita, vođenje evidencije i izdavanje uvjerenja o položenom ispitu certifikata). Održani su ispiti od strane imenovanog Povjerenstva za sve kandidate koji su podnijeli zahtjeve za polaganja stručnih ispita za dipl. veterinare i veterinarske tehničare što je doprinijelo stručnom i kadrovskom jačanje kapaciteta u segmentu veterinarstva.

Označavanje i kontrola kretanja životinja

Agencija za označavanje životinja kontinuirano tiska identifikacijske ušne markice za goveda i dostavlja ih veterinarskim organizacijama na temelju njihovih dostavljenih zahtjeva. U 2022. godini tiskano je i isporučeno 88.363 identifikacijskih ušnih markica za označavanje goveda (66.300 redovitih ušnih markica i 22.063 zamjenskih ušnih markica), izdano je 86.485 putovnica za životinje (goveda) i izdano 2.884 certifikata o registriranim imanjima. Tijekom 2022. godine izvršeno je označavanje i registriranje u bazu podataka 467.885 ovaca i 12.933 koza.

U Agenciji za označavanje životinja izvršen je ciklus provjere praćenja bruceloze goveda u skladu s „Uputom o provedbi praćenja na prisustvo bruceloze kod goveda u Bosni i Hercegovini u 2022. godini“, kao i ispravci i korekcije utvrđenih pogrešaka tijekom obrade uzoraka. Nakon izvršenog cjelokupnog unosa, provjera i korekcija dostavljenih obrazaca sačinjeno je izvješće u kome je ustanovljeno da je ukupno zaprimljeno 20.037 obrazaca na kojima je bilo evidentirano 137.224 životinje koje su se nalazile na 17.895 imanja, od kojih je uvjete ispunilo nakon izvršene revizije ukupno 122.789 životinja. Broj životinja koji u trenutku obrade i same revizije dostavljenih obrazaca nije ispunjavao uvjete je 14.435.

S ciljem unaprjeđenja sustava identifikacije i kontrole kretanja životinja u sklopu Informacijskog sustava Agencije za označavanje životinja aktivan je modul za identifikaciju kućnih ljubimaca (pasa, mačaka i pitomih vretica). U 2022. godini ukupno je u Državnoj bazi podataka registrirano 40.954 kućna ljubimca (35.928 pasa, 5.022 mačke i 4 pitome vretice), od

čega je mikročipirano 36.694 kućnih ljubimaca (31.951 pas, 4.739 mačaka i 4 pitome vretice) i izdano 32.032 putovnica za kućne ljubimce.

U cilju osiguravanja provedbe propisa, Agencija za označavanje životinja u kontinuitetu organizira izobrazbe za veterinare i veterinarske inspektore u BiH. U 2022. godini održano je 12 izobrazbi na temu „Pristup i korištenje baze podataka Agencije za označavanje životinja“ na kojim je nazočilo 97 veterinaru i veterinarskih inspektora koji navedenu izobrazbu nisu završili u prethodnom razdoblju. Po uspostavi modula za identifikaciju kućnih ljubimaca pristupilo se održavanju izobrazbi na temu „Pristup i korištenje aplikacije za identifikaciju kućnih ljubimaca“, gdje je u 2022. godini ukupno održano šest izobrazbi na kojima su sudjelovala 42 veterinaru i veterinarska inspektora. Navedene izobrazbe se nastavljaju u kontinuitetu održavati.

Pored navedenih izobrazbi, održane su i izobrazbe za pristup i korištenje Izvještajne baze podataka za vanjske korisnike. Ukupno je održano osam izobrazbi na kojima je nazočilo 175 veterinaru i veterinarskih inspektora. Svim sudionicima koji su prošli izobrazbe dodjeljeni su pristupne poveznice, zaperke i lozinke, uz korisničke upute u kojima su utvrđeni svi koraci pristupanju i radu u aplikacijama Državne baze podataka.

Ured za veterinarstvo preko Agencije za označavanje životinja u razdoblju od 06. do 09.12.2022. godine organiziralo je ponovno izobrazbe o pristupu i korištenju AIMCS aplikacije za sve doktore veterinarske medicine koji su korisnici navedene aplikacije. Izobrazbe su održane putem “ZOOM” aplikacije u više termina. Navedene izobrazbe provedene su s ciljem ponovnog upoznavanja korisnika sa svim funkcionalnostima koje su omogućene u bazi podataka, a na temelju dane preporuke od strane Audit tima za izvoz crvenog mesa u zemlje EU da se izvrše ponovne edukacije korisnika baze podataka. Ukupno na osam održanih izobrazbi nazočilo je 288 veterinaru i veterinarskih inspektora.

Jačanje kapaciteta za izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla iz BiH

U 2022. godini nastavljen je kontinuiran izvoz roba koje su odobrene za izvoz na tržište zemalja Europske unije za koje Bosna i Hercegovina ima odobrenje. Na zahtjev zainteresiranih subjekata u poslovanju s hranom za izvoz u Europsku uniju, izvršena je kontrola usklađenosti objekata sa zahtjevima Europske unije, odnosno provjera ispunjenosti uvjeta sukladno propisima Europske unije koji su na snazi, te je odobreno 11 objekata. U 2022. godini je obavljeno 130 službenih kontrola.

Bosna i Hercegovina je bila predmet „Uredske procjene Bosne i Hercegovine kako bi se ocijenili postojeći kontrolni sustavi koji uređuju proizvodnju proizvoda ribarstva namijenjenih izvozu u Europsku uniju“ od strane Glavne uprave za zdravlje i sigurnost hrane EU (DG Health and Food Safety). Rezultati navedene procjene za dostavljene informacije ispred Bosne i Hercegovine nisu još uvijek zaprimljeni. U sklopu navedene procjene su od Ureda za veterinarstvo BiH prilikom prikupljanja podataka utvrđeni određeni nedostaci po pitanju službenih kontrola i edukacije službenih veterinaru. S tim u vezi u prosincu 2022. godine je izvršena izobrazba kao i izrađene upute i smjernice kao pomoćni alat službenim veterinarima koji certificiraju proizvode ribarstva za EU.

Bosna i Hercegovina je i u sekciji jaja i proizvoda od jaja bila predmet audita, prema zahtjevu nadležnih tijela EU. Službeni odgovor na daljinsku procjenu sustava kontrole javnog zdravlja koji uređuju proizvodnju jaja i proizvoda od jaja namijenjenih izvozu u Europsku uniju Ref.: DG(SANTE) 2022-7622 je dostavljen. Službeni ishod navedenog audita nije zaprimljen do kraja 2022. godine.

U svibnju 2022. godine inspekcijski tim DG SANTE je proveo audit s ciljem provjere uvjeta za izvoz mesa goveda, ovaca i koza na tržište EU (online sastanak u razdoblju od 16.5-19.5.

2022. godine, nakon toga praktični posjet u razdoblju od 23.5-27.5.2022. godine). Akcijski plan za ispunjavanje preporuka za izvoz crvenog mesa u EU koji sadrži 5 preporuka i 11 aktivnosti koje bi se trebale provesti kako bi se stekli uvjeti za izvoz na tržište EU, upućen je prema Europskoj komisiji na razmatranje.

Prema zahtjevima subjekata u poslovanju u Bosni i Hercegovini, a u skladu sa zahtjevima potencijalnih zemalja uvoznica, vršila se procjena veterinarskog sustava Bosne i Hercegovine i u skladu s istima provedene su sljedeće aktivnosti:

- Izrael - meso goveda - procjena je još u tijeku od 2021. godine i na više upita od strane Ureda za veterinarstvo BiH, nije dostavljen odgovor izraelske strane o ocjeni našeg sustava;
- Saudijska Arabija – meso peradi i proizvodi od mesa peradi – u prosincu 2022. godine je BiH na temelju potpunjenih sustavnih upitnika odobren izvoz i najavljen je posjet inspekcije nadležnog tijela Kraljevine Saudijske Arabije za 2023. godinu; i
- Malezija - izvoz mesa goveda – nadležna tijela Malezije su u 2022. godini najavili inspekciju, međutim ista je odgođena za 2023. godinu u cilju provjere nominiranih objekata za izvoz mesa i proizvoda od mesa.

Održan je niz izobrazbi za veterinarske inspektore koji certificiraju robe za izvoz u EU, naročito po pitanju novih EU propisa koji su stupili na snagu i primjenjuju se od 15.01.2022. godine. S tim u vezi je provedena edukacija o načinu certificiranja sljedećih roba: meso peradi, proizvodi od mesa peradi, proizvodi ribarstva, mlijeka i proizvoda od mlijeka, mješovitih proizvoda i svih drugih roba koje se izvoza prema EU. Izobrazbe se održavaju kontinuirano u cilju jačanja kapaciteta veterinarske službe po pitanju službene kontrole i certificiranja u skladu s pravilima EU.

Na zahtjev izvoznih objekata usuglašeni su izvozni modeli certifikata za sljedeće zemlje uvoznice: Crnu Goru - 5 modela certifikata, Republiku Srbiju - 2 modela certifikata, Bjelorusiju - 1 model certifikata, Češku - 1 model certifikata, Sjevernu Makedoniju - 2 modela certifikata, Ukrajinu - 1 model certifikata, Albaniju - 1 model certifikata, Kraljevinu Saudijsku Arabiju - 1 model certifikata, Rusku Federaciju - 1 model certifikata i Republiku Tursku - 2 modela certifikata.

Na zahtjev nadležnih entitetskih tijela, Ured za veterinarstvo BiH je izdalo 40 jamstava za 16 objekata za izvoz u Republiku Srbiju, Crnu Goru i Sjevernu Makedoniju.

Održane su četiri online izobrazbe za veterinare a vezane za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca prema zemljama članicama EU.

Plan praćenja rezidua veterinarskih lijekova i kontaminanata

Jedna od značajnih aktivnosti Ureda za veterinarstvo BiH za kontinuirani izvoz proizvoda životinjskog podrijetla jeste provedba godišnjeg Plana praćenja i kontrole rezidua za Bosnu i Hercegovinu koji se provodi u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 34/02) i Odlukom o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskog podrijetla („Službeni glasnik BiH“, br. 1/04, 40/09 i 44/11). Za provedbu i izvršenja Plana praćenja i kontrole rezidua za 2022. godinu provedene su sve aktivnosti neophodne za provedbu Plana, odnosno izvršena je izrada i dostava Plana Glavnoj upravi za sigurnost hrane i zdravlje potrošača Europske komisije (DG SANTE) kao i dostava rezultata plana iz prethodne godine. Izvršena je raspodjela broja uzoraka za pojedine vrste životinja i proizvoda životinjskog podrijetla koji će se kontrolirati na rezidue određenih tvari i izvršen odabir laboratorija u sklopu javne nabave laboratorijskih usluga za analizu rezidua veterinarskih lijekova i kontaminanata. Donesena je i objavljena Uputa o provedbi

plana praćenja i kontrole rezidua za 2022. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 44/22) te su u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko distrikta BiH (inspeksijskim tijelima) provedena planirana uzorkovanja tijekom godine kao i poduzete mjere u slučaju neusklađenih rezultata. U vezi s navedenim, provedba Plana praćenja i kontrole rezidua za 2022. godinu, prema broju planiranih i izvršenih pretraga na rezidue zabranjenih tvari, veterinarskih lijekova i kontaminanata za pojedine vrste životinja i proizvoda životinjskog podrijetla s krajem godine iznosi 92 %. Ujedno, potrebno je naglasiti da se Plan praćenja rezidua provodi do kraja ožujka 2023. godine što će omogućiti 100 % provedbu plana za 2022. godinu.

Tijekom 2022. godine su provedene aktivnosti u vezi izvršenja preporuka proisteklih tijekom evaluacije postojećeg sustava praćenja i kontrole rezidua u proizvodima životinjskog podrijetla od strane Audit tima DG SANTE. Rezultati evaluacije su dostavljeni Uredu za veterinarstvo BiH u obliku izvješća s određenim preporukama za koje je Bosna i Hercegovina izradila akcijski plan i isti dostavila DG SANTE. Krajem 2022. godine dostavljeni su određeni dokumenti od laboratorija kao dokaz dodatno provedenih aktivnosti nakon čega je Ured za veterinarstvo BiH, 31. siječnja 2023. godine, zaprimilo dopis DG SANTE da su uspješno ispunjene sve preporuke Audit tima i da se predmetna kontrola smatra završenom.

Bosna i Hercegovina ostaje na popisu trećih zemalja s odobrenim planovima praćenja rezidua za ribu, mlijeko, med, meso peradi, jaja, goveda, ovce/koze, svinje što je glavni preduvjet za daljnji izvoz proizvoda životinjskog podrijetla na EU tržište ali i tržište trećih zemalja (Uredba (EU) 2022/2293).

Propisi, izvješća i strategije

U cilju poboljšanju uvjeta za izvoz, te zaštite zdravlja ljudi i životinja, Ured za veterinarstvo BiH, u okviru svojih nadležnosti, radi na usklađivanju propisa iz područja veterinarstva s propisima EU te sudjeluje u izradi propisa drugih institucija (mišljenja, komentari itd).

Kontrola nepostojanja veterinarsko-zdravstvenih smetnji prigodom uvoza

Prigodom uvoza u Bosnu i Hercegovinu, u okviru nadležnosti Ureda za veterinarstvo BiH, a u skladu s važećim propisima (Pravilnik o uvjetima uvoza i provoza živih životinja, sirovina, proizvoda i nusproizvoda životinjskog podrijetla, veterinarskih lijekova i hrane za životinje u Bosnu i Hercegovinu („Službeni glasnik BiH“, broj 57/12 od 24.07.2012) i drugi važeći propisi), vrši se kontrola nepostojanja veterinarsko-zdravstvenih smetnji za uvoz. S tim u vezi, u 2022. godini izdano je 1.238 rješenja o nepostojanju veterinarsko-zdravstvenih smetnji za uvoz životinja i roba animalnog porijekla u BiH a ukupan broj rješenja o upisu objekata u Registar Ureda u 2022. godini bio je 464.

Ukupan broj rješenja o nepostojanju veterinarsko-zdravstvenih smetnji za uvoz i provoz pošiljki roba koje podliježu veterinarsko-zdravstvenoj kontroli - veterinarskih lijekova u 2022. godini je iznosio 136.